

۶۷- سوورەتی (مولک) ه.

مه ککه بیه و (۳۰) ئایه ته.

به ناوی خوای به خشندهی میهره بان

ئەم سوورەتە پاش سوورەتی (طور) هاتوو، ئەمیش وەک سوورەتە مه ککه بیه کانی تر، باسی ئیمان و بیروباوەرو ئایدۆلۆژی ئیسلامیی دەکات، جگە لەوەش لە سێ شتی زۆر گرنج و سەرەکی دەدوێ، وەک: گەورەیی و دەسەڵاتی بێ سنوری خوا... هێنانەوێ چەند بە لگەیه ک بۆ یه کخوایه رستی، دەرئەنجام و پاشه روژی بێ باوەران و، ئەوانه ی مملانی و ئینکاری زیندوو بوونه وه ده کەن. بۆ یه که مجار ده لیت: تهنه اخوا به رزه، بئنده، خاوهن ده سه لاته، بالادهسته، چاودیری بونه وهره، وه ئەو مردن و ژینهش که هیچ که سیك وهک پیتیست په ی پێ نه بردوون، هه ر به فرمان و پریاری ئەون.. ئینجا باسی به دیهتێن و دروستکردنی ئاسمانه کان ده کات، پازاندنه و ه ی ئەم ئاسمانه ی نزیکه مان به چه ندين چراو ئەستیره ی پرشنگدار.. وه له پاشه روژو حالی تاوانباران ده دوی، ئەوکاته ی که دۆزه خ به چاوی خوایان ده بینن و چوینیش له رقا- به رانه ر به دوژمنانی خوا- خوێ ده خواته وه و خه ریکه له ت له ت بێ...!! له گه ل هه لسه نگاندن و به راوردیکیشدا له نێوان پاشه روژی برواداران و بێ بروایاندا.

بیداری و هۆشیاری دەدات که تا خوا قاری لێ نه گرتوون بکونه خو. کۆتایی دیت به هه ره شه کردن له وانه ی که مملانی و چه له حانی ده کەن له گه ل په یامبه ردا S. جا ئەم سوورەتە هه روه ک پیتی ده لێن سوورەتی (مولک) پیتی ده لێن: (الواقية، المنجية) چونکه هه رکه سیك به دلسوژییه وه بیهوینتی، ئەوا له سزای گوپ خوا پرگاری ده کات. په یامبه ریش S ده فه رموی: ((..هِيَ الْمَانِعَةُ، هِيَ الْمُنْجِيَةُ، تُنْجِيهِ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ..)) واته: خویندی سوورە ی مولک ده بیتته ریگرو پرگارکه ر له سزای گوپ. (سنن الترمذی الجامع الصحیح، الذبائح، أبواب فضائل القرآن عن رسول الله، باب ما جاء في فضل سورة الملك، حدیث: ۲۸۹۰، وقال: هذا حدیث غریب من هذا الوجه، تَفَرَّدَ بِهِ يَحْيَى بْنُ عَمْرٍو بْنِ مَالِكٍ، وَهُوَ ضَعِيفٌ، وضعفه الألباني في سنن الترمذي، برقم: ۲۸۹۰).

به لأم له ریوایه تیکی راست و دروستدا هاتوو که پیغه مبه ر S فه رموویه تی: ((سُورَةُ تَبَارَكَ هِيَ الْمَانِعَةُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ)). (طبقات المحدثين بأصبهان لأبي الشيخ الأصبهاني، الطبقة العاشرة والحادية عشرة، أبو يعقوب، إسحاق بن إبراهيم بن جميل، حدیث: ۱۰۵۸، أخرجه موقوفاً على ابن مسعود. قال الحافظ ابن حجر في أماليه: إنه حسن، وصححه الألباني في صحيح الترغيب، برقم: ۱۴۷۵). وه هه روه ها له روژی قیامه تدا تکا بۆ خوینه ره که یشی ده کا، وه ک پیغه مبه ر S ده فه رموی: ((إِنَّ سُورَةَ مِنَ الْقُرْآنِ، ثَلَاثُونَ آيَةً، شَفَعَتْ لِرَجُلٍ حَتَّى غُفِرَ لَهُ)) واته: سوورە تیک له قورنندا هه یه، ۳۰ ئایه ته، شه فاعه ت بۆ که سه که ده کات، تا لیتی خو ش ده بن. (مسند أحمد بن حنبل، ومن مسند بني هاشم، مسند أبي هريرة، حدیث: ۷۷۶۹، وأخرجه الحاكم ۵۶۵/۱ من طريق عبد الله بن أحمد بن حنبل، عن أبيه بهذا الإسناد، وصحح إسناده، ووافقه الذهبي، وأخرجه الترمذي (۲۸۹۱) عن محمد بن بشار، عن محمد بن جعفر، به. وحسنه. وقال الأرناؤوط: حسن لغیره، رجاله ثقات رجال الشيخين غير عباس الجشمي).

مه زنايه تی خواو، دروستکردنی مردن و

ژیان و، ئاسمان و هه ساره کان:

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ * ١ تَبَرَّكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ ﴿﴾ به رزه، بلند، گه‌وره‌یه‌ئو زاته‌ی ده‌سه‌لَاقِ هه‌موو بوونه‌وه‌ری به‌ده‌سته ﴿وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ و هه‌ر ئه‌ویشه‌ تواناو ده‌سه‌لَاقِ به‌سه‌ر هه‌موو شتیکدا هه‌یه. پاشان برِیک له‌ئاسه‌واری ده‌سه‌لَاقِ خوا باس ده‌کاو ده‌فه‌رموئ: ﴿الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ﴾ ئه‌و خوایه‌ که‌ مردن و ژیا‌نی دروستکرد، ئه‌وه‌ته‌ هه‌ندئ ده‌ژینئ، هه‌ندئ ده‌مرینئ، خو‌ مردنیش گواسته‌وه‌یه‌ له‌ جی‌گایه‌که‌وه‌ بۆ جی‌گایه‌کی‌تر، پاشان له‌ جی‌گای دووه‌مدا ژیا‌نیکی‌ نوئ ده‌ست پئ ده‌کاته‌وه‌ ﴿لِيَلْوَكُمُ أَنْتُمْ أَحْسَنُ عِبَادًا﴾ بۆ ئه‌وه‌ی تاقیتان بکاته‌وه‌ کامه‌تان کاروکرده‌ی چاک‌تر و باشته‌ر، پاشانیش به‌ پئی ئه‌وه‌ پاداش وه‌رگریته‌وه‌، واته‌: تاقیده‌کریته‌وه‌ بۆ ئه‌وه‌ که‌ خو‌یی و خه‌لکانی‌تر بزائن له‌ ئاینده‌دا چ کارئ ئه‌نجام ده‌دات. له‌ سووره‌قی (٥٦/٥١): ﴿وَمَا خَلقتُ الْجِنَّ وَالْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾. یان سووره‌قی: (٢/٦٧): ﴿لِيَلْوَكُمُ أَيْكُمُ أَحْسَنُ عَمَلًا﴾. هه‌مان مه‌به‌ست دووپات ده‌که‌نه‌وه‌. ﴿وَهُوَ الْعَزِيزُ الْعَفُورُ﴾ وه‌ ته‌نها ئه‌وه‌ ده‌سه‌لاتدار، (ده‌توانئ تو‌له‌ له‌ هه‌موو که‌سیک وه‌ر بگریئ، زو‌ریش گوناچو‌ش و لئبو‌رده‌یه‌، بۆ هه‌ر که‌سیک ته‌وبه‌ بکاو په‌شیمان بیتته‌وه‌ و بگه‌ریته‌وه‌ بۆلای. ئینجا هه‌ندئ تر له‌ ده‌سه‌لَاقِ خوا له‌م جیهان و بوونه‌وه‌رده‌دا باس ده‌کا، بۆیه‌ ده‌فه‌رموئ: ﴿الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ طِبَاقًا﴾ ئه‌و خوایه‌ی که‌ حه‌وت ئاسمانی له‌سه‌ر یه‌ک و چین چین - له‌گه‌ل به‌دیه‌تانی هه‌زی راکتسه‌ر له‌ نیوانیاندا- دروستکرد، بئ هیچ جو‌ره‌ هۆیه‌ک که‌ من و تو‌ پئی بزاین، خواه‌نی (فی‌ظلال) ده‌لئت: ناتوانی بلئیت ئه‌و حه‌وت ئاسمانه‌ به‌و جو‌ره‌ن و به‌و شیوه‌به‌ن، یان له‌ فلانه‌ شتن!.. وه‌ نابئ ئی‌مه‌ به‌ دوا‌ی تیوو‌رو بینیه‌ی گه‌ردونناسه‌کاندا برۆین، چونکه‌ ئه‌و جو‌ره‌ تیوو‌رانه‌ هه‌مووکات ده‌ست ده‌ده‌ن بۆ گو‌وران و ده‌ستکاری و بۆچونیکی‌ نوئ، به‌تایبه‌ت رو‌ژ به‌ رو‌ژ پشکاندن و ده‌رخستن زیاتر ده‌بیت، ئه‌مرۆ شتیک ده‌لئین، به‌یانی شتیک دیکه‌، جا له‌به‌ر ئه‌وه‌ نابئ و ره‌وا نیبه‌ قورئان به‌سه‌ریت به‌و جو‌ره‌ بۆچوونانه‌وه‌.. وه‌ ته‌نها ئه‌وه‌نده‌ به‌سه‌ که‌ له‌ ته‌فسیری ﴿سبع‌ سموات﴾ دا بلئین: حه‌وت چین ئاسمان، به‌لام بئ شیکردنه‌وه‌. ﴿مَا تَرَىٰ فِي خَلْقِ الرَّحْمَنِ مِن تَفَوُّتٍ﴾ له‌ ناو دروستکراوه‌کانی (خوا‌ی) به‌ به‌زه‌بیدا هیچ جو‌ره‌ نارپیکی و ناته‌واوییه‌ک نابینی، به‌لکو له‌و په‌ری قایمی و مه‌حکه‌میان، جوانی و، ریک و پئیکی و، بئ عه‌یبی و، ئه‌م قه‌شه‌نگی ئاسمانانه‌و ده‌سه‌لَاقِ بئ وینه‌ی خوا‌ی به‌ به‌زه‌یی له‌ چه‌ند ئایه‌تیک‌ی تردا باسکراوه‌، وه‌ک: ﴿أفلم ينظروا إلى السماء فوقهم كيف بنيناها وزيناها ومالها من فروع﴾، (٦/٥٠). یان ده‌فه‌رموئ: ﴿صنع الله الذي أتقن كل شيء﴾ (٨٨/٢٧). یان ده‌فه‌رموئ: ﴿الذي أحسن كل شيء خلقه..﴾ (٧/٣٢). به‌لام له‌گه‌ل ئه‌و هه‌موو ریک و پئیکه‌دا پئش هاتنی قیامه‌ت تیک ده‌چیت، وه‌ک ده‌فه‌رموئ: ﴿إذا السماء انفطرت﴾. یان ده‌فه‌رموئ: ﴿إذا السماء انشقت﴾، یان ده‌فه‌رموئ: ﴿يوم تشقق السماء بالغمام﴾. ﴿فَأَنْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَىٰ مِن فُطُورٍ﴾ جا ئه‌گه‌ر گو‌مانتیک له‌وه‌دا هه‌بئ وتمان، چاو بگریه‌و بیینه‌، بزانه‌ هیچ قلیشیک ده‌بینی..؟ ﴿ثُمَّ أَنْجِعِ الْبَصَرَ كَرِيمٍ﴾ پاشان جار له‌ دوا‌ی جار چاوت بگریه‌و بنوا‌ره‌ ﴿يَنْقَلِبُ إِلَيْكَ الْبَصَرُ حَاسِرًا﴾ سه‌ره‌نجام ملکه‌چ ده‌ببی و چاوت به‌ زه‌بوونی ده‌گه‌ریته‌وه‌و هیچ ناته‌واوییه‌ک نادو‌زیتته‌وه‌ ﴿وَهُوَ حَسِيرٌ﴾ و زو‌ر شه‌که‌ته‌و هیچ که‌م و کورپیه‌کیشی چاو نه‌کردووه‌ ﴿وَلَقَدْ زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ﴾ وه‌ به‌راستی ئی‌مه‌ ئه‌م ئاسمانه‌ نزیکه‌مان به‌ چه‌ندین چرای پرشنگذار (ئه‌سته‌یره‌کان) رازاندو‌ته‌وه‌و زه‌ویشمان پئ رو‌شن کردوونه‌ته‌وه‌، به‌ تایبه‌ت له‌ شه‌وه‌ تاریکه‌کاندا سه‌یر بکه‌ن

﴿وَجَعَلْنَاهَا رُجُومًا لِلشَّيْطَانِ﴾ و تیربارانی شه یاتینه کانشیان پیده کهین، نه وانه ی وا له سنور دهرده چن و ده یانه وی نه پیه کانی بونه وهر له دم فریشته وه وه رگرن و، پاشان مهردمی پی چه واشه بکه ن.. واته: هه رکات ویستیبتیان نزیک ببنه وه، ئیمه به پزیسکی نه ستیره کان سوتاندومانن، وه له نایه تی: ﴿ولقد جعلنا فی السماء بروجاً وزیناها للنظرین، وحفظناها من کل شیطان رجیم، إلا من استرق السمع فأتبعه شهاب مبین﴾ (۱۶/۱۵-۱۸). جهخت له سه ر نه و حه قیقهت و راستیه کراوه ته وه. ﴿وَأَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابَ السَّعِیرِ﴾ وه سزای سووتینه ریشمان له پاشه رۆژدا بو ناماده کردوون.

جه هه ننه م نیلدر اوه بو جه هه ننه میه کان:

﴿وَالَّذینَ کَفَرُوا بِرَبِّهِمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ﴾ بو نه وانه ش به پهروه رده گاریان کافرو بی باوه ر بوون، سزای دۆزه خ هه یه ﴿وَبئسَ الْمَصِیرُ﴾ که جیگایه کی زور خراپه دۆزه خ ﴿إِذَا الْفُلُؤُفِیْهَا سَعَوْا لَهَا شَیْقًا﴾ کاتی که فری دهرینه نیویه وه ده نگیکی زور ناسازو ناخوشی لی ده بیسن. (ئیین عه باس) ده لی: هیتسر کاتی که جو ی دهریتی پرمه و ده نگیکی لی ده بیسری، دۆزه خیش نه و ده مه ی که کافران فری دهرینه نیویه وه هه مان ده نگ و پرمه ی هه یه، نه وه یه پیی ده لین: (شه هیق). ﴿وَهی تَقُورُ﴾ له کاتی کدا به وانیشه وه قولپ ده داو هه لده چن و ده کولن، وه ک مه نجه ل ﴿تَكَادُ تَمِیزُ مِنَ الْعِیْطِ﴾ له داخی کافراندا خه ریکه له ت له ت بی و، له یه ک بیته وه. به لی نه م نایه تانه و چه ندین نایه تی تر روونی ده که نه وه که ناگر هه ست و پیزانینی هه یه و، داواو داخوایش ده کات، وه ک فه رماییشتی: ﴿إِذَا رَأَتْهُم مِّنْ مَّكَانٍ بَعِیدٍ سَمِعُوا لَهَا تَغِیظًا وَزَفِیرًا﴾ (۱۲/۲۵). یان ده فه رموی: ﴿یوم نقول لجهنم هل امتلات وتقول هل من مزید﴾ (۳۰/۵۰). ﴿كَلَّمَآ لَنی فِیْهَا فَوْحٌ﴾ هه ر ده سته و تا قمی ک له بی باوه ران که فری دهرینه نیویه وه ﴿سَأَلْتُمْ خَزِینَتَهَا﴾ پاسه وانه کانی لیان ده پرسن. چاودیری و سه ره رشتی فریشته کان بو دۆزه خ له چه ند نایه تیکدا رونه کراوه ته وه، بو نه وونه: ﴿علیها ملائكة غلاظ شداد لا یعصون الله ما أمرهم و یفعلون ما یؤمرون﴾ (۶/۶۶). ژماره ی نه و فریشتانه ییش به نایه تی: ﴿علیها تسعة عشر﴾ (۳۰/۷۴) یان به نایه تی: ﴿وما جعلنا أصحاب النار إلا ملائكة وما جعلنا عدتهم إلا فتنة للذین کفروا﴾ (۳۱/۷۴) دیاریکراوه. ﴿أَلَمْ یَأْتِكُمْ نَذِیرٌ﴾ نایا هیچ که سیک ترسینه رتان له لایه ن خواوه بو نه هات، تا له م رۆژه هوشیارتان بکاته وه و دوو چاری نه بووبان. ﴿قَالُوا بَلْ قَدْ جَاءَنَا نَذِیرٌ﴾ به دلنکی زور ته نگه وه ده لین: به لی به راستی ترسینه ر (پیغه مبه ر) مان بو هات و نامۆژگاری کردین، وه ک ده فه رموی: ﴿وما کنا معذبین حتی نبعث رسولا﴾ (۱۵/۱۷). ﴿مَكَذَّبْنَا﴾ به لام ئیمه بروامان پیی نه کردو به درۆزغان زانی و باوه رمان پینه کرد ﴿وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ اللهُ مِن شَیْءٍ﴾ گوتمان: خوا هیچ شتیکی بو هیچ که سیک دانه به زاندووه له وه حی ﴿إِن أَنْتُمْ إِلَّا فِی ضَلَالٍ کَبِیرٍ﴾ وه ئیوه له گو مراییه کی گه وره دان! ﴿وَقَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ﴾ وه به حه سه ره ته وه ده لین: وه نه گه ر ئیمه بیستبامان، یان تیگه یشتباین و نه قلمان خستباکار له دونیادا ﴿مَا كُنَّا فِیْ أَحْصَبِ السَّعِیرِ﴾ نه ورۆ له قیامه تا نه ده بووینه هاوړی دۆزه خ، به لام به داخه وه

له چاوو گوئ و دل سوودمان وهرنه گرت، ئەوا ئەمپروش ئەوقەى دۆزهخبووین، وەك ئەفەرموئ: ﴿فَاعْرِفُوا بِذَنبِهِمْ﴾ جا به خەجالەتیهوه ددانیان به گوناح و تاوانی خویندا نا ﴿فَسُحْقًا لِأَصْحَابِ السَّعِيرِ﴾ دەسا دووری له رەحمەتی خوا بۆ دۆزهخییەکان، شیاوی باسه له جیگایه کی تردا دەفەرموئ: ﴿ختم الله على قلوبهم وعلى سمعهم﴾ (۷/۲)، یان دەفەرموئ: ﴿إنا جعلنا على قلوبهم أكنة أن يفقهوه وفي آذانهم وقرا﴾، (۵۷/۱۸). یان دەفەرموئ: ﴿إنا خلقنا الإنسان من نطفة أمشاج نبتليه فجعلناه سميعا بصيرا﴾ (۲/۷۶)، یان دەفەرموئ: ﴿قل هو الذي أنشاكم وجعل لكم السمع والأبصار والأفئدة قليلا ما تشكرون﴾ (۲۳/۶۷)، یان ﴿ولا تكونوا كالذين قالوا سمعنا وهم لا يسمعون﴾ (۲۱/۸)، یان ﴿قالوا قد سمعنا لو نشاء لقلنا مثل هذا﴾ (۳۱/۸)، یان ﴿وقال الذين كفروا لا تسمعوا لهذا القرآن والغوا فيه..﴾ (۲۶/۴۱)، یان دەفەرموئ: ﴿ويل لكل أفاك أثيم يسمع آيات الله تتلى عليه ثم يصر مستكبرا كأن لم يسمعها فبشره بعذاب أليم. وإذا علم من آياتنا شيئا اتخذها هزوا﴾ (۹+۷/۴۵)، یان دەفەرموئ: ﴿وإذا تتلى عليه آياتنا ول مستكبرا كأن لم يسمعها كأن في أذنيه وقرا﴾ (۷/۳۱).

ترسان له خوا به نههینی و په نهانی:

ئجاسی پاداشتی فراوانی باوهرداران دهکاو دەفەرموئ: ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ﴾ بهراستی ئەو کەسانەى کە به نهینی و په نهانی له پەروەردگاریان دەترسن، چونکە دەزانن کە په نهان و نادیار لای ئەو یە کسانە ﴿لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ﴾ لیخۆشبوون و پاداشتیکی گەورەیان بۆ هەیه، ئەم چەند ئایەتەش گرنگی ترسان له خوا نیشان دەدەن، وەکو دەفەرموئ: ﴿الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ وَهُمْ مِنْ السَّاعَةِ مَشْفُقُونَ﴾ (۴۹/۲۱). یان دەفەرموئ: ﴿إِذَا يَخْشَى اللَّهُ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ﴾ (۲۸/۳۵). یان دەفەرموئ: ﴿وَإِنْ مِنْ الْحَجَارَةِ لَمَا يَتَفَجَّرُ مِنْهُ الْأَنْهَارُ وَإِنْ مِنْهَا لَمَا يَشْقُقُ فَيُخْرِجُ مِنْهُ الْمَاءَ وَإِنْ مِنْهَا لَمَا يَهْبِطُ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ..﴾ (۷۴/۲). یان دەفەرموئ: ﴿لَوْ أَنْزَلْنَا هَذَا الْقُرْآنَ عَلَى جَبَلٍ لَرَأَيْتَهُ خَاشِعًا مُتَصَدِّعًا مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ..﴾ (۲۱/۵۹). یان دەفەرموئ: ﴿مَنْ خَشِيَ الرَّحْمَنَ بِالْغَيْبِ وَجَاءَ بِقَلْبٍ مُنِيبٍ﴾ (۳۳/۵۰). یان ﴿فَاللَّهُ أَحَقُّ أَنْ تَخْشَوْهُ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾ (۱۳/۹). وە دەفەرموئ: ﴿الَّذِينَ يَبْلُغُونَ رَسُولَاتِ اللَّهِ وَيَخْشَوْنَهُ وَلَا يَخْشَوْنَ أَحَدًا إِلَّا اللَّهَ وَكَفَى بِاللَّهِ حَسِيبًا﴾ (۳۹/۳۳). وە دەفەرموئ: ﴿الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ﴾ (۳/۲). ﴿وَأَيُّرُوا قَوْلَكُمْ وَأَوْجَهُرُوا بِهِ﴾ چ بەسرتە سرت قسه بکەن، یان به ناشکرا، لای خوا یە کسان و چونیە کە، ئەو هیچ شتیکی لا ون نابن ﴿إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ﴾ بهراستی ئەو به هەموو نهینی نیو دل و سینهکان زانایه ﴿أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ﴾ مه گەر خوا نازانی کینی دروستکردوووه و چۆنی دروستکردوووه ﴿وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ﴾ له کاتیکدا زۆر وردبین و به ناگایه؟ کهوابوو له خوا بترسن، پیلان بۆ موسلمانان مه گێرن نه به نهینی، نه به ناشکرا.

زهوی بۆ ئیوه کهوی و رامکراوه:

بۇ جاريكى تر دېتەو سەر باسى ھەندى له بهرەكانى خوا كه به خەلكانى به خشيون، بۆيه دەفەرموئى: ﴿هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ ذَلُولًا﴾ ئەو خوايهه كه زهويى رامكردوو بۆتان، بههر شيوههك بتانهوئى سوودى لى وهبرگرن نامادهه، وه لهگه ل ئەو ھەموو جموجوولەو سورانهویدا، ئيوه زۆر به ناسوودەيى ژيانى خۆتانى تيا دەبەنە سەر. زاناياىى (جيؤلۇجيا) دەلئين: زهويى له ماوهى (۲۴) كاتزميردا، (۲۴) ھەزار ميل دەخوليتتەو، وه له تەنھا كاتزميريكدا (۶۵) ھەزار ميل دەروا تا به گرديى رۆژدا بسوريتتەو.. جا لهگه ل ئەو ھەموو بزوتن و جموجوولەيدا ھيتشتا زۆر به ئاسانى خەلك بهسەر پشتيهو دەحەسپنەو دەژين ﴿فَأَمْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا﴾ جا كەوابوو بچن به ھەموو گۆشەو كەناريكيا ھەولئى ژيانى خۆتان بدەن و بازرگاني بكنەن پيشه ﴿وَكُلُوا مِنْ رِزْقِهِ﴾ و له رزق و رۆزى بخۆن. بهلئى پيوستە مەردم ھەولئى ژيان بداو، چاوهروان نەبيت تا خوا بۆى بارينئى! وەك پيشهوا (عومەر) خوا لئى رازى بيت - كاتئى خەلكيكى بئى ئيشوكارى ديتبا دەيوئ: ئيوه كين و چين ئاوا بئى كروو كۆشش؟ دەيانوت: ئيمه قوم و گەليكين پشتمان به خوا بەستوو، بۆيه ئيشوكار ناكەين!، ئەويش پيئدەوتن: نەخيئر، ئيوه گەليكى بيكارو تەمەلن، دەبئى تۆو بچيننە زهويى، ئەوجا پشت به خوا بەستن.

﴿وَالْيَوْمِ النَّشُورِ﴾ و ھەر بۆلاى خوايه زيندوبوونەو بۆ حيساب و جەزا.

ئەى لهو خوايه ناترسن له ئاسمانه؟:

جا پاش ئەوهى كه حالهقى ھيورى و ھيمنى و رامكردنى زهويى بۆ ژيانيان باسكرد، ئيستاش دايان ئەچلەكيتئى و پيئان دەلئى: ئايا ناترسن كه خوا ئەو خوشيى و ناسوودەيه تان لئى تيك بدات..؟ زهويى دەست بكات به جموجوول؟ ﴿أَأَمْنُمْ مَنْ فِي السَّمَاءِ أَنْ يَخْسِفَ بِكُمْ الْأَرْضَ﴾ ئايا دلئيان لهو (خوايه)ى كه له سەرودەيه ئەى بئپەرستان! به ناخى زهوييدا بتانباته خوارهوو قووتتان بدات، وەك (قاروون)ى قووتكرد؟ ﴿فَإِذَا هِيَ تَمُورُ﴾ ئينجا ئەو حەلە به ھەميشە زهويى بيت و بچئى و بجوليتت، كەوابوو ھەرگيز له دەسەلاقى خواى به بەزەيى دلئيا مەبن، چونكە ھەركاتئى قارى ليگرتن دەيگري ﴿أَمْ أَمْنُمْ مَنْ فِي السَّمَاءِ أَنْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا﴾ يان لهو زاتەى له سەرودەيه دلئيان، كه وردە زيختان به سەردا بارينئى..؟ ئيمامى موفەسسين (ئيبين جەريرى طەبەرى) له ماناى ﴿..من في السماء..﴾ دا دەلئيت: مەبەست بهو (زاتە) له ئاسمانە، ھەر زاتى خوا خويەقى، وەك ئەھلى سووننەت و جەماعەت به تيكرا ئەو برياھيان داوہ! بۆ ئەو پاستيەش ئەو فەرموودەيه دەكەنە بەلگە كه پيئغمبەر S له كەنيزەيه كى پرسى: ((أَيْنَ اللّٰهُ))؟ واتە: خوا له كوئيه؟ ((قَالَتْ فِي السَّمَاءِ))، ئەويش گوئى: له سەرودەيه، پيئغمبەريش S فەرمووى: ((أَعْتَقَهَا فَإِنَّهَا مُؤْمِنَةٌ)). دەسا ئازادى بكن، چونكە خاوەن ئيمان و باوهرە. صحیح مسلم، كتاب المساجد ومواضع الصلاة، باب تحريم الكلام في الصلاة، حديث: ۸۶۸. وه ھەرودەھا تەفسيري (تيسير الكريم الرحمن)ى شيخ سەعدى له تەفسيري: ﴿أَمْ أَمْنُمْ مَنْ فِي السَّمَاءِ..﴾ دا دەلئيت: (وهو الله تعالى، العَالِي عَلَى خَلْقِهِ)، واتە: ئەوى له سەرودەيه خودايەو بەرزو بلندە بەسەر درووستكراوھ كانيدا. وه زاناياىى (سەلەف)يش دەلئين: بيئزەى (في) له ﴿في السماء﴾ دا به ماناى (على السماء)يه، ھەرودەك له ﴿وَأَلصَلْبُكُمْ فِي جَذوع النخل﴾ - أى على جذوع النخل) به ماناى (على)يه، ئەمە راي زانايانە بۆ تەفسيري ﴿من في السماء﴾، ئيتر ئەوانەى كه دەلئين: مەبەست به ﴿من في السماء﴾

(جبریل)ه، یان ده لئین له سهر راو بوچوونی عه ره به کان هاتوو هه پیتان وابوو: خوا له ئاسماندایه! ئینجا خواش له سهر بیرو بوچوونی خویمان قسه یان له گه ل ده کات.. دیاره ئەم هه موو بوچوونه ی دواییه له گه ل پوچی قورئانه که دا دورن و ده ست نادهن، چونکه ئەوی بتوانی خه لک نقووم بکاو له ئاسمان بیت، یان زیخ ببارینی هه ر خوایه. وه ک له نایه ته کاندایه هاتوو. ﴿فَسَتَعْمُونَ كَيْفَ نَذِيرٍ﴾ ئەوجا ده زانن تۆله ی من چۆنه ﴿^{۱۸} وَلَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ﴾ و به هه قیقه ت پیتش ئەو بت په رستانه خه لکانی تریش په یامبه رانیان به درۆزن دانا وه ک گه لی (نوح و، عادو، سه مو د..). هتد ﴿كَيْفَ كَانَ نَكِيرٍ﴾ جا چۆن بوو نکوولی من بۆیان؟ ئایا ده زانن چۆن قارم لیگرتن؟ جا ئیوه ش هۆشیار بن. به لئ هه رچی له م بوونه وه ره دا روو بدات وه کو: زه مین له رزه، روچوون، به رده باران، بای ویرانکه ر، گه رده لوول و هه رچی تر، هه مووی به ده ستی پاشای ئەم جیهانه یه، وه ئەوان هه رچه نده کۆشک و ته لار برازینته وه و خویمان قاییم بکه ن..! هه رگیز له ده ستی خوا پرگاریان نابن.

فرین و لهنگه رگرتنی (مه ل)ه کان

به چه واوه به ده سه لاتی خوایه:

ئینجا بۆ ئەوه ی وه بیریان بینیتته وه و له ئاسه واری ده سه لاتی خوا ورد بینه وه ده فه رموی: ﴿^{۱۹} أَوْلَدٌ يَّرَوْنَ إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَفْوَتٍ وَيَقِظْنَ﴾ ئایا سه یری بالنده یان نه کردوو به را سه ریانه وه به بالکراوه یی له کاتی په روازیانداو باله کانیان ده هیننه وه یه ک؟ ﴿مَا يَمْسِكُهُنَّ إِلَّا الرَّحْمَنُ﴾ ئەو بالنده ته نها خوی به خشنده ی دلۆوان رایگرتوون، بیگومان له مه دا نیشانه و به لگه هه یه، ده سا بۆ بروا ناهینن؟! وه ک له جیگایه کی تر دا هه ر له و باره وه ده فه رموی: ﴿أَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ مَسْخَرَاتٍ فِي جَوْ السَّمَاءِ مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا اللَّهُ إِنْ فِي ذَلِكَ لآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ﴾ (۷۹/۱۶). ئەمانه هه موو جه خت له سهر ئەو مانا و مه به سه ته ده که نه وه. ﴿إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بَصِيرٌ﴾ به راستی ئەو خوایه به هه موو شتیکی بینایه، چاوی له هه موو بونه وه ره و ده زانی هه ر شته ی چۆن ژیا نی ده رواو، چۆن بۆی باشه، به و جو ره هۆی ژیا نی پی به خشیوه. ئینجا سه ر زه نشتی هاوبه ش په یدا که ران ده کاو ده فه رموی: ﴿^{۲۰} أَمَّنْ هَذَا الَّذِي هُوَ جُنْدٌ لَّكَ يَصُرُّكَ مِنْ دُونِ الرَّحْمَنِ﴾ ئایا ئەو که سه کتیه که خۆی به له شکرو سوپای ئیوه ده زانیت و وا نیشان ده دات که به بی خوی ره حمان ده توانیت یارمه تیتان بدات؟ واته: ئەگه ر ئیراده ی زیانیکی به ئیوه ببی ﴿إِنَّ الْكَافِرُونَ إِلَّا فِي غُرُورٍ﴾ بی باوه ران هه میشه سه ر لیشیواو فریوو خواردوون، واته: ئەگه ر پیتان واییت بته کانیان به هاواریا نه وه دین، ده با بی ری بکه نه وه وازیان لی بینن. ﴿^{۲۱} أَمَّنْ هَذَا الَّذِي يَرْزُقُكُمْ إِنْ أَمْسَكَ رِزْقَهُ﴾ یان کتیه ئەوه ی روژیتان ده دا ئەگه ر خوا رزقی گرتته و لیتان ﴿كُلِّ لِحَافٍ عَتَوْتُمْ وَنُقُرُ﴾ به لکو ئەوان روچوون له گومرایی و دووره په ریژی له هه قدا.

نه زیله ی مو سلمان و کافر:

ئینجا خوا هه موونه یه ک بۆ مروقی باوه ردارو بی باوه ر دینیتته وه ده فه رموی: ﴿^{۲۲} أَمَّنْ يَمْشِي مُكِبًّا عَلَى وَجْهِهِ أَهْدَى﴾ ئایا ئەو که سه ی که ده مه و روو که وتوو وه، به و حاله ته وه به ری دا ده چی، ری ده ر کردوو تره ﴿أَمَّنْ يَمْشِي سَوِيًّا عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ﴾ یان ئەو که سه ی که به قنجیی و قیتی له سه ر ریگه یه کی راسته وه ده روا؟ دیاره یه که مه که یان هه موونه ی مروقی بی بروایه، چونکه

وهكو ڪوپرو نابينا مل دهنن و رڀي راست هه ٿه دهڪات، دووه ميشيان نمونهي مروڻي موسلمانن به زور به شارهازي و به ناگاييه وه پيئه ٿه گري و دهروا.

ٺهوي وه ديهيٽاون، زيندووشتان دهڪاتهوه:

﴿ ٢٣ قُلْ هُوَ الَّذِي أَنْشَأَكُمْ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ ﴾ ٺهي پيغه مبهري! ٺه پيٽان بلن: ههر ٺهو خواهيه به ٺهوي به ديهيٽاونوه دروستيڪردوون و گوئ و چاوو دلبي پييه خشيون و ههتا به چاو ريگاي راست دهرك بڪهن، به گوئ بيستت و، به دل بيري لن بڪه نه وه ٺينجا باوه پ بيٺن ﴿ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ ﴾ كه چي ٺهوي كه مي شوكرانه بزيري دهڪهن..! ﴿ ٢٤ قُلْ هُوَ الَّذِي ذَرَأَكُمْ فِي الْأَرْضِ ﴾ پيٽان بلن: كه ههر ٺهو زاتهيه ٺهوي له زهوي بلاوڪردوٺهوه ﴿ وَإِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴾ و تهنها بولاي ٺهويش ڪو دهڪرينه وه بو ليڪوئينه وه و پاداش توٺه ﴿ ٢٥ وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴾ به گالته شهوه دهلن: ٺه م به ٺينه به هاتني ٺهو سزايه كه يه؟، ٺه گهر ٺهوي راست ٺهڪهن..! ﴿ ٢٦ قُلْ إِنَّمَا الْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ ﴾ پيٽان بلن: بينگومان زانياري تهواو - بو هاتنه كه ي- تهنها لاي خواهيه، مينيش وهك ٺهوي به ندهم و شتيڪ نازانم ﴿ وَإِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ ﴾ و من تهنها بيدار كه رهوه و ترسيٺه ريكي ٺاشكرام، واته: ڪاري من ههر ٺهوه ندهيه ﴿ ٢٧ فَلَمَّا رَأَوْهُ زُلْفَةً ﴾ ٺينجا ڪاتي ٺهو به ٺيني خواهيه به سزاي روڙي قيامت له نزيكه وه ديتيان ﴿ سَيِّئَتٌ مِّثْلُ وَجْهِ الَّذِي كَفَرُوا ﴾ پوخساري ٺهوانه باوه پيان نه بوو تال و ترش و ناشيرن دهبيت ﴿ وَقِيلَ هَذَا الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تَدْعُونَ ﴾ و پيٽان دهوترن: ٺا ٺه م ٺهو (پوڙهيه) كه ٺهوي داواتان دهڪردو به دروٺان دهزاني.

موسلمانن تيا بچن ڪي خواهه ناس

له ٺيش و نازار ده پاريزي؟:

بيناهه رهڪان گه لن جار ٺاواقي مردني په يامبهرو موسلمانن ڪانين دهخواست..! بويه خوا فهرمووي: ﴿ ٢٨ قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَهْلَكَنِ اللَّهُ وَمَنْ مَعِيَ أَوْ رَحِمَنَا ﴾ پيٽان بلن: ههوا لم بدهنن ٺه گهر خوا من و هه موو ٺهوانه ي له گه ل مندان له ناو بهري، يان روحم و ميهره بانيمان له گه ل بڪات؟ ﴿ فَمَنْ يُجِبِ الْكٰفِرِينَ مِنْ عَذَابِ الْإِلٰهِ ﴾ ڪي هه يه بي باوه پان له سزاي به ٺيش و سهخت په نا بد؟ ﴿ ٢٩ قُلْ هُوَ الرَّحْمٰنُ اٰمَنًا بِوَجْهِ ﴾ بلن: ٺهو خوا به به زه ييه باوه پمان پيڪردوهه ﴿ وَعَلَيْهِ تَوَكَّلْنَا ﴾ و ههر به ويش پشتمان به ستوهه ﴿ فَسَتَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ فِي ضَلٰلٍ مُّبِينٍ ﴾ ٺهوسا دهزانن ڪي له لاري و گومرايه ڪي ٺاشكراديه..؟ من يان ٺهوي؟ ﴿ ٣٠ قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَصْحٰبَ مَآؤٰكُمُ عَرَوٰا ﴾ بلن: ههوا لم بدهنن ٺه گهر ٺاوه ڪه تان روچن به ناخي زهويداو هه ٺيمزي ﴿ فَمَنْ يَأْتِيكُمْ بِمَآءٍ مَّعِينٍ ﴾ ڪي ده توانن ٺاويڪي روون و زولٺان بو به دهست بينيت؟ دياره جگه له وه كه ده بي ههر بلن مه گهر خوا دهروومان لن بڪاته وه، وه لامتيڪي تر نيه، جا كه و ابوو چارتان ههر ٺهويه كه ٺهرو پيش هاتني ٺهو پوڙهيه باوه پ بيٺن و ملڪهچ بين بو دهسه لاتي بي سنووري خواه ميهره بان.

زور سوپاس بو خواهي خواهه به زه يي كه يارمه تيدام بو تهواو ڪردي ته فسيري

سووره تي (مولڪ).

٦٨- سووره تی (قه له م) ه.

مه ککه بیه و (٥٢) ئایه ته.

به ناوی خوای به به زهیی میهره بان

ئهم سووره ته له پاش سووره تی (عه له ق) ه وه دابه زیوه، ئه میس وه ک سووره ته مه ککه بیه کانی تر گرنگی ده دات به: یه کخوابه رستی، په یامی په یامبه ریتی پیغه مبه ر، زیندوو بوونه وه بو پاداش و تۆله. جا پیش هه موو شتیک سویند ده خوات که پیغه مبه ر س خاوه ن ره وشتیکی به رزه و، دووره له و دروو پروپالانته یه که بن پروایان دهیده نه پالی، ئینجا هه لویستی کافره کانی ئه و سه رده مه به رامبه ر به بانگه وازه که ی په یامبه ر س له گه ل باسکردنی ئه و سزاو تۆله یه ئاماده کراوه بویان لای خوای گه و ره. هه وونه ی بن پرواکان دینتته وه کاتن په یامبه ر نیرایه لایان و پشتگوئیان خست و مملانییان له گه ل کرد، به خاوه نانی باخه که، که خوای کار جوان پیت و به ره که تیکی ئیجگار فراوانی تیخستبوو، جا له جیاتی ئه وه که ئه وان به شی هه ژارانی لن بدنه، که چی بن به شیان ده کردن و، به دزییه وه به ره که یان لن ده کرده وه!! ئینجا خوای گه و ره یس رقی لن هه لگرتن و نافه تی خسته باخه که وه بوو به قه ره بوو. وه هه روه ها کو تایی به مه زه نه کردنی نیوان پرواداران و بن پروایان دئ، پاشان دان نان به وه دا که ئه و دوانه وه ک یه ک نابن: ﴿أَفْجَعَلَ الْمُسْلِمِينَ كَالْمُجْرِمِينَ...﴾ هه ر به م پیهش به ره و ده رگا داخستن ده پروات، به لام به په له پیش ته واو بوونی حاله تیکی قورسی ناهه مواری روژی دوایی پیشکش ده کات و، به کیلی نارام و سه بر ده رگا له خو داده خا.. ﴿فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ...﴾.

سویند به بنووس و به وهش دهینوسی،

تۆ لیوه نیت و ئاکار به رزی:

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * ١ ت﴾ ئهم پیتی (ن) ه، پیتیکه له (٢٨) پیته عه ره بیه کان، شیایو باسه (٢٩) سووره تی قورئان به م پیته بچراوانه ده ست پئ ده کهن، هه ر چه نده هه موویان ره وان بیژی و، خو شخوانیی و، بن وینه یی قورئان راده گه یه نن.. به لام له راستیدا مانا راست و ته واوه که یان مه گه ر ته نها خوا بیزانن ﴿وَالْقَارِئِ وَالْمِطْرِئِ﴾ سویند به (قه له م) و، به هه ر شتیک راست و دروست که پی ده نووسن، له به رزی و پایه ی په یامبه رو قورئان و.. هتد ﴿مَا أَنْتَ بِعَمَةٍ رَيْكٍ بِمَجْنُونٍ﴾ سویند به قه له م و دیره کان: تۆ له چاکه ی په روه ردگارته وه شیت و لیوه نیت، وه ک ئه و نه فامانه ئه لین ﴿وَإِنَّ لَكَ لَأَجْرًا غَيْرَ مَمْنُونٍ﴾ وه به راستی پاداشیکی نه براوه بو تۆ هه یه، چونکه بن پروایان و هاوبهش په یداکه ران زور ئازارت ده دن و دلت ئیشینن، تۆیش خوا هه لئاگری چاک به خوتا ددان ئه گری، بویه هه ر له قورئاندا ده فه رموی: ﴿عَطَاءٌ غَيْرَ مَجْذُوذٍ﴾ (١٠٨/١١). ﴿وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ﴾ وه به راستی تۆ له سه ر خووره وشتیکی ئیجگار په سه ندو گه و ره یت: زانست و زانیاری، هیمنیی و نارامیی، شه رم و شکو، به خشش و ده ستگرۆیی، شوکرانه بژییری و، سوپاسگوزاری، که م نه فس و ده ست نه گرته وه له دنیا، دلوفانی و میهره بانیی، ره فتاریی شیرین و ئه ده ب و ویل و.. هتد، هه ر بو به رزی و شکومه ندیی

ئەویشە كە (ئەنەس) ح دەئیت: ((كَانَ النَّبِيُّ س أَحْسَنَ النَّاسِ خُلُقًا)) صحیح البخاری، كتاب الأدب، باب الكنية للصبي وقبل أن يولد للرجل، حدیث: ۵۸۵۷، صحیح مسلم، كتاب الفضائل، باب كان رسول الله، أحسن الناس خلقا، حدیث: ۴۳۷۳. واته: پیغەمبەر S جوانترین و باشتیرینی كەس بوو له پرووی پەروشت بەرزییەو. یان ((لَمْ يَكُنِ النَّبِيُّ س فَاحِشًا وَلَا مُتَفَحِّشًا، وَكَانَ يَقُولُ: إِنَّ مِنْ خِيَارِكُمْ أَحْسَنَكُمْ أَخْلَاقًا)) صحیح البخاری، كتاب المناقب، باب صفة النبي، حدیث: ۳۳۸۷. واته: پیغەمبەری خودا S زمان پیس و جنیو فرۆش نەبوو، بیگومان باشتیرینتان ئەوانەتانن كە ئەخلاق بەرزو پەسەندن. مەبەست ئەو یە كە پیغەمبەر S پەروشت بەرزو، تاكار چاك و، زمان شیرین و، پروو خۆشبوو، یان بەكورتتر بلّین: قورئان ببینەو، ئەویش ببینە! ﴿فَسَبِّحْهُ وَبِحَمْدِهِ﴾ جا له ئایندهدا تۆ دەبینی و، ئەوانیش (بی باوهرەكان) دەبینن ﴿يَا أَيُّهَا الْمَفْتُونُ﴾ كە بە كیتانەو یە شتییی؟ ﴿إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ صَلَّى عَنْ سَبِيلِهِ﴾ بەراستی پەروهر دگارت له هەموو كەسیك زانترە كی له پێبازی ئەو لایداو ﴿وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ﴾ وه ئەویش له هەموو كەس زانترە بەوانە ی رینمان و پێگە ی ئەویان گرتوو، ئیتر پیویست بە قسە ی زیاده ناكات، وه بەم نزیکانە ییش دەر دەكەوئ.

پێشنیازی كافران وەر مەگرە:

﴿فَلَا تُطِيعُ الْمُكَذِبِينَ﴾ جا كە وابوو تۆ بە قسە ی ئەوانە مەكە بە درۆزنت دەزانن ﴿وَدُّوا لَوْ تَدْرُحُونَ﴾ ئاواتە خوازن كە تۆ نەرمی بكەیت (له ئاینە كە تدا) دەر بارە ی بیرو باوهرە كەت، جا ئەوانیش -ئەو حەلە- نەرمیت له گەل بكەن و رێككەون، واته: ئەگەر هەر تۆز قالیك لیان نزیك ببیتەو و دەست له بەرنامە كەت شل بكەیت، ئەوانیش ئامادەن گوێرایەل بن! ﴿وَلَا تُطِيعُ كُلَّ حَلَّافٍ مَهِينٍ﴾ و گوێرایەلی له هیچ سویند خۆرێکی درۆزن و بی بار مەكە ﴿هَمَّا زِمَّاءَ بَنِي مِصْرٍ﴾ زۆر پلارگری بشیون و، تێكدەرن بە قسە هێنان و قسە بردن (له نێوان مەردومدا) پیغەمبەریش S دەفەر موی: ((لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ قَتَاتٌ)) واته: قسە بەرو قسە هێنەر ناچیتە بەهەشتەو. (صحیح البخاری، كتاب الأدب، باب ما يكره من النيمة، حدیث: ۵۷۱۵، صحیح مسلم، كتاب الإيمان، باب بيان غلط تحريم النيمة، حدیث: ۱۷۷). له ریوایە تێکی تردا ((لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَمَامٌ)). (صحیح مسلم، كتاب الإيمان، باب بيان غلط تحريم النيمة، حدیث: ۱۷۶). واته: قسە هین و، قسە بەر ناچیتە بەهەشت. ﴿مَنَعَ لَخْمِ﴾ پژدو چرووك بو بەختكردنی مأل و سامان له ریی خوا ﴿مُعْتَدٍ أَيْمٍ﴾ دەست درێژكاری گوناھبار، هەرچی بیتە بەر دەستی سلی لی ناكاتەو ﴿عَتَلٌ بَعْدَ ذَلِكَ زَيْمٍ﴾ بەدخوو، له دوا ی ئەو هەش پیس و نارەسەن و باوك نادیار. له فەرموودەدا هاتوو: ((أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِأَهْلِ النَّارِ: كُلُّ عَتَلٌ، جَوَاطٍ مُسْتَكْبِرٍ)). واته: ئاگادارتان بكەم بە ئەهلی ئاگر؟ هەر كەسیکی توندو سەختگیرو تەمەل و سست و خۆ بەگەورە زان. (صحیح البخاری، كتاب تفسير القرآن، سورة البقرة، باب عتل بعد ذلك زيم، حدیث: ۴۶۳۶، صحیح مسلم، كتاب الجنة وصفة نعيمها وأهلها، باب النار يدخلها الجبارون والجنة يدخلها الضعفاء، حدیث: ۵۱۹۸). خاوهنی (في ظلال القرآن) دەئیت: (زيم) بە كەسیك دەوتریت كە نەژادی گومان لێكراو بیت، وه یا مرویە كی پیس و خراپكارو، شەر فرۆش و گیرە شیوین بیت. جا پێ دەچێ بو پیاویکی وهك (وه لید) ئەم مانای دوا ییە: (دلرەق و كەللە رهق و شەر فرۆش) دەس بدا، خوا خۆبیشی چاكتر دەزانن. **رافە كارانی قورئان دەئین:** ئەمە ببی و نەبی تەنھا (وه لیدی كوری موغیرە) یە، چونكە باوكی ئەو نادیار بوو، وه له پاش هەژدە سأل له تەمەنی وه لید، ئەوجا (موغیرە) كردوو یەتی بە كوری خوی. واته تۆ ئە ی پیغەمبەر! S هەرگیز بە گوئی

نامه‌ردیکی ئاوا نه‌که‌یت. ﴿^{۱۴} أَنْ كَانَ ذَا مَالٍ وَبَنِينَ﴾ له‌بهر ئه‌وه‌ی که داراو کوردار بوو ﴿^{۱۵} إِذَا تَتَلَّ عَلَىٰ عَائِنَتْنَا﴾ کاتئ که ئایه‌ته‌کانئ ئیمه‌ی به‌سهره‌ی بخوئیرینه‌وه ﴿^{۱۶} قَالُوا اسْتَطِيرُ الْأُولَیْب﴾ بیباکانه‌ده‌ئئ: ئه‌مه‌ ئه‌فسانه‌وه قسه‌ی باتل و پوچی پیشینه‌نه!! له‌باقئ ئه‌وه‌که سوپاسگوزار بیئت له‌پاش ئه‌وه‌موو سامان و کورانه‌وه، که‌چی ئه‌وه‌نده‌نه‌فامه‌به‌گژ تودا دئ...!! ﴿^{۱۷} سَنَسِمُهُ عَلَى الْخُرطوم﴾ به‌ته‌ئکید به‌م‌نزیکانه‌لووئ نیشان‌ده‌که‌ین و پوزه‌ی ده‌شکینین. (خرطوم) له‌بنه‌ره‌تا‌به‌لووئ به‌رازئ که‌ژئئ و وشکانئ ده‌ئئین، چونکه (وه‌لید) پیاوئکی لووت‌به‌رزو ده‌عیه‌چیوو، بویه‌خواش‌به‌و‌شیوه‌یه‌ناوئ ده‌باو سه‌ر‌لووئ ره‌ش‌ده‌کات، دیاره‌مه‌به‌ست‌ئه‌وه‌یه: که‌ده‌بئ ریسوای‌بکه‌ین. به‌ئئ.. پاش‌ده‌دوازده‌سال، له‌(به‌در)دا‌ماقئ خوئ‌وه‌رگرت و پوزه‌ی‌دیاریکرا، تا‌مرد‌پیوه‌ی‌دیار‌بوو.

نه‌قلئ‌خوانه‌ناسان‌له‌نه‌قلئ‌خاوه‌ن

باغه‌کان‌ده‌چی:

ئینجا‌ئونه‌یه‌کی‌لاریئ‌و‌سپله‌یی‌(مه‌که‌که‌یی)‌یه‌کان‌دینتته‌وه‌کاتئ‌که‌خوای‌به‌هه‌ق‌ئه‌وه‌موو‌خوشگوزه‌رانیه‌ی‌پئ‌به‌خشین‌و‌په‌یامبه‌ری‌بو‌ناردن، که‌چی‌له‌باقئ‌شوکرانه‌بژئیری‌کوفری‌نیعمه‌تیا‌ن‌ده‌کرد! بویه‌ده‌فه‌رموئ: ﴿^{۱۷} إِنَّا بَلَوْنَهُمْ﴾ به‌راستی‌ئیمه‌بتپه‌رسته‌کانئ‌مه‌که‌که‌مان‌تاقیکردنه‌وه‌به‌برسیتیئ‌و‌بیبارانیئ ﴿^{۱۸} كَمَا بَلَوْنَا أَصْحَابَ الْجَنَّةِ﴾ وه‌ک‌خاوه‌نانئ‌باخه‌که‌مان‌ئه‌زموونکرد. دیاره‌مه‌که‌که‌یه‌کان‌داستانی‌ئه‌و‌باخه‌یان‌ده‌زانئ، وه‌ئه‌و‌باخه‌ش‌هی‌پیاوئکی‌چاک‌بوو، هه‌موو‌کات‌له‌کاتئ‌کو‌کردنه‌وه‌ی‌به‌ره‌که‌یدا‌هه‌ژاره‌کانئ‌لئ‌ئاگادار‌ده‌کردو‌ده‌هاتن‌به‌شی‌خوئیا‌نیان‌ده‌برد.. به‌لام‌کاتئ‌که‌وته‌ده‌ستی‌وه‌چه‌کانئ، ده‌ستیان‌نوقاندو‌ئینان‌برین، وه‌ک‌ده‌فه‌رموئ: ﴿^{۱۹} ذُاقُوا لَبِئْسَ مَا مَصِيبِكُمْ﴾ کاتئ‌سوئندیان‌خوارد‌که: له‌گه‌ل‌شه‌به‌قدا‌زوو‌بچن‌به‌ره‌که‌ی‌لئ‌بکه‌نه‌وه، پئش‌ئه‌وه‌ی‌هه‌ژاره‌کان‌له‌خه‌وه‌هه‌ئسن.. ﴿^{۲۰} وَلَا يَسْتَنْوْنَ﴾ وه‌ماقئ‌هه‌ژارانئ‌لئ‌جیا‌نه‌که‌نه‌وه.. به‌ئئ‌بیبه‌زه‌بیانه‌ئه‌م‌برپاره‌دل‌ره‌قانه‌یاند. به‌ئئ.. خوای‌بالاده‌ست‌تۆله‌ی‌هه‌ژاره‌کانئ‌لئ‌سه‌ندن‌وه‌ک‌ده‌فه‌رموئ: ﴿^{۲۱} فَطَافَ عَلَيْهَا طَائِفٌ مِّن رَّبِّكَ وَهُمْ نَائِفُونَ﴾ ئینجا‌شه‌ویک‌هئیمان‌له‌خه‌وا‌بوون، به‌لایه‌ک‌(گره‌یه‌ک)‌له‌لایه‌ن‌په‌روه‌ردگارته‌وه‌سووراپه‌وه‌به‌سه‌ریا ﴿^{۲۲} فَاصْبَحَ تَاَصْرِمِ﴾ ئیتر‌ئه‌و‌باخه‌سه‌وزو‌جوانه، وه‌ک‌چراوئ‌لئ‌هات‌و‌هیچی‌پیوه‌نه‌ما، ده‌توت‌شه‌را‌لئ‌یداوه ﴿^{۲۳} فَفَنَادُوا مُصِيبِكُمْ﴾ ^{۲۴} أَنْ أَغْدُوا عَلَىٰ حَرْبِكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ جا‌به‌یانی‌به‌ره‌و‌باخه‌که‌یان‌روئشتن‌و‌له‌ناو‌خوئیا‌ندا‌بانگیان‌له‌یه‌کتر‌ده‌کردو‌ده‌یانوت: به‌یانی‌زوو‌بچنه‌سه‌ر‌باخه‌که‌تان، ئه‌گه‌ر‌ئه‌یرن ﴿^{۲۵} فَانظُرُوا وَهُمْ يَوَخِفُونَ﴾ جا‌روئشتن‌و‌به‌ئه‌سپایی‌له‌ئئو‌خوئیا‌ندا‌ته‌گبیریان‌ده‌کرد ﴿^{۲۶} أَنْ لَا يَدْخُلَنَّهَا الْيَوْمَ عَلَيْكُمْ مَسْكِينٌ﴾ که‌نابئ‌ئه‌مرو‌هیچ‌هه‌ژاریک‌پئی‌بخاته‌باخه‌که‌وه‌و‌بیئت‌به‌سه‌رمانا ﴿^{۲۷} وَغَدَا عَلَىٰ حَرِّ قَدِيرٍ﴾ وه‌به‌یانی‌زوو‌بوئ‌ده‌رچوون‌و‌رئگه‌یان‌گرته‌به‌ر، وایان‌ده‌زانئ‌ئه‌توانن‌مه‌به‌ستیان‌جئیه‌جئ‌بکه‌ن‌و‌هه‌ژاران‌بئ‌به‌ش‌بکه‌ن ﴿^{۲۸} فَلَمَّا رَأَوْهَا قَالُوا إِنَّا لَأَصْحَابُ الْأَوَّلِينَ﴾ ئینجا‌کاتئ‌گه‌یشتنه‌لای‌باخه‌که‌و‌بینیان‌(هه‌ل‌پروزاوه)‌وتیان: بیگومان‌ئیمه‌رئیمان‌ونکردووه، ئه‌مه‌باخه‌که‌ی‌ئیمه‌نییه، باخی‌ئیمه‌پر‌له‌میوه‌بوو ﴿^{۲۹} بَلْ لَحْنٌ مِّن رَّوْمٍ﴾ دوایی‌بیریان‌کرده‌وه‌وتیان‌نا، باخه‌که‌ی‌خۆمانه، به‌لکو‌ئیمه‌به‌شپراو‌کراوین‌به‌هۆئ‌نییه‌ت‌و‌نیازی‌خرابی

خۆمانه وه ﴿ ٢٨ قَالَ أَوْسَطُهُمْ ﴾ ئەوجا ناوهنجییه که یان - له رووی راو بیرو بۆچوونه وه - وتی: ﴿ اَلَمْ اَقُلْ لَكُمْ لَوْلَا تُسَبِّحُونَ ﴾ ئایا پێم نەوتن بۆچ تەسبیحات و یادی خوا ناکەن؟ واتە: دەسا تەسبیحی خوا بکەن و پەشیمان ببنە وه ﴿ ٢٩ قَالُوا سُبْحَانَ رَبِّنَا اِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴾ ئەوانیش هەموو وتیان: پەروردگاری ئێمە ستمکارو ناهەقکار نیە، ئێمە خۆمان ستمکار بووین ﴿ ٣٠ فَاقْبَلْ بَعْضَهُمْ عَلٰی بَعْضٍ يَتَلَمَّظُونَ ﴾ ئەوسا ڕوویانکردە یەکترو لۆمەو سەر زەنشتی یەکتریان دەکرد!.. ﴿ ٣١ قَالُوا يَا وَيْلَنَا اِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴾ وتیان: تیاچوون بۆ ئێمە، بەراستی ئێمە خۆمان یاخی و سەرکێش و له سنوور دەرچوو بووین، بەری کێلگەیی خۆمان ئەخوینە وه ﴿ ٣٢ عَسَىٰ رَبُّنَا اَنْ يُبَدِّلَنَا حَيْرَاتِنَا ﴾ ئومێدەوارین پەروردگارمان بەزەیی پێمان بێتە وه و چاکتر لەو باخەمان پێ ببەخشیت ﴿ اِنَّا اِلٰى رَبِّنَا رَاغِبُونَ ﴾ بەراستی ئێمە بە ئومێدی رەزامەندی پەروردگاری خۆمانین، هیوادارین ڕووی میهره بانیمان تیبکاتە وه ﴿ ٣٣ كَذٰلِكَ الْعَذَابُ ﴾ وه ک سزای خاوه نانی باخه که یه سزای من له دنیا دا، واته: هەر چۆنێک سزای ناردە سەر ئەو خاوهن باخانه، هەر ئاوايش دەتوانی بنێرێ بۆ سەر قوورەیش، دەبا پێش ئەوهی کار لەکار بترازی بێر بکەن وه ﴿ وَلَعَنَّا الْاٰخِرَةَ اَكْبَرُ ﴾ وه بەراستی سزای رۆژی (قیامت) گەوره تره ﴿ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴾ ئەگەر ئەوان بزائن و تیبگەن، کەوابوو با هەموو پیاو خراپێک، وه با هەموو دەوله مەندیک پێش ئەوهی بەشپراو بکری، راجله کێن.. هەندێ له (سەلهف) دەلێن: ئەو خاوهن باخانه نیشته جێی ولاتی (یەمەن) بوون. هەندیکی دیکەش دەلێن: (حەبەشەیی) بوون. ئینجا دیت پاشه رۆژی موسلمانان باس دەکاو دەفه رموی: ﴿ ٣٤ اِنَّ لِلْمُنٰفِقِيْنَ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّتِ النَّعِيْمِ ﴾ بەراستی بۆ پارێزگاران، باخاتی پر له نیعمەتی بەهەشت لای پەروردگاریان ئاماده یە.

باوهرداران و بی باوهران وهك يهك نين:

﴿ ٣٥ اَفَنْجَعُ الْمُشْرِكِيْنَ كَلِمَةً مِّنْ رَبِّكَ ﴾ ئایا موسلمانان وهك تاوانباران لێده که یین؟! ﴿ ٣٦ مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴾ چیتانه حوکم و بریاری وا ده دەن..؟ چونکه هیچ کاتیک نابن چاککارو، خراپکار چون یهك مامه له یان له گه ل بکری ﴿ ٣٧ اَمْ لَكُمْ كِتٰبٌ فِیْهِ تَدْرِسُونَ ﴾ ئایا نامه به کتان هه یه له خواوه تیدا ده خویننه وه؟ ﴿ ٣٨ اِنَّ لَكُمْ فِیْهَا تَخْوٰرِیْمًا ﴾ که هه رچی ئیوه بتانه وی به ئاره زووی خۆتان لێهه لێژیرن؟! ﴿ ٣٩ اَمْ لَكُمْ اٰیٰمَنٌ عَلٰیْنَا بَلٰغَةٌ اِلٰی یَوْمِ الْقِيٰمَةِ ﴾ یان مه گه ر په یمانی به هیژتان به سه رمانه وه یه تا رۆژی قیامت ده مینیته وه ﴿ اِنَّ لَكُمْ لَمَّا تَحْكُمُونَ ﴾ بۆتان هه بی هه رچی بریاری حوکم بدهن؟! دیاره ئەمانه هێچیان نین، نه نامه ی ئاسمانیان هه یه وه، نه په یمانان بۆ مۆر کردوون، که هه رچییان ویست بیاندریتن. ﴿ ٤٠ سَلٰهُمْ اَنْهُمْ یَذٰلِکَ زَعِيْمٌ ﴾ لێیان پرسه: کامیان ده سه به ری ئەو بریاری حوکمه یه..؟ چونکه ئێمه هیچ به لێنیکمان نه داونه تن ﴿ ٤١ اَمْ هُمْ شُرَکَآءُ ﴾ یا خۆ شه ریک و هاوبه شیان هه ن..؟ بۆ ئەوه که موسلمان و تاوانبار وهك يهك لێ بکەین..؟ ﴿ فَلَيَاتُوا بِشُرَکَآئِهِمْ ﴾ ده ئەگه ر وایه با شه ریکه کانیان بینن بۆ هاو کاریان ﴿ اِنْ كَانُوْا صٰدِقِيْنَ ﴾ ئەگه ر راست ده که ن له داواکه یاندا. ئاشکرایه که هیچ که سیک نیه بتوانی پرواته ژیر ئەو داوا یه.

دەرکهوتنی لاق له رۆژی دژوارو

تهنگانه ی په سلان:

ئینجا چەند دیمەنیککی سەختی رۆژی دوایی باس دەکاو دەفەرموئ: ﴿^{٤٢}يَوْمَ يُكْشَفُ عَنْ سَاقٍ﴾ رۆژی قیامت ئەوەندە تهنگانه یە (چاک) دەکرێت بە لاداو هەموو لاقیک دەردەکهوئ، واتە: ئەوەندە رۆژیککی سەختە پێویستی بە خۆ گورج کردنەوێه. ئیمامی (بوخاریی) له (ئەبوو سەعیدی) خودرییهووه ئەم فەرموودەیه دینئ: ((يَكْشِفُ رَبُّنَا عَنْ سَاقِهِ، فَيَسْجُدُ لَهُ كُلُّ مُؤْمِنٍ وَمُؤْمِنَةٍ، فَيَبْقَى كُلُّ مَنْ كَانَ يَسْجُدُ فِي الدُّنْيَا رِبَاءً وَسُمْعَةً، فَيَذْهَبُ لِيَسْجُدَ، فَيَعُودُ ظَهْرُهُ طَبَقًا وَاحِدًا)). صحیح البخاری، کتاب تفسیر القرآن، سورە البقره، باب یوم یکشف عن ساق، حدیث: ٤٦٣٧. واتە: لەو رۆژەدا پەرورەدگارمان لاقی خۆی دەر دەخا، جا هەموو ژن و پیاویکی بروادار سوژدە ی بۆ دەباو ئەوێ له بەر رووپامایی و ناو بانگ سوژدە ی بۆ بردووو دەمینتەهوو دەروا سوژدە ببا، کەچی پشتی رەق دەووستئ و بۆی ناچەمیتەوه تا سوژدە ببا، واتە: ناتوانئ سوژدە ببات.

تیبینی: ئەم ئایەتە دوو واتاو مانای بۆ کراوه، یەکەمیان ئەوێه یە کە مامۆستا مەلا ئەحمەد (بەپەرحمەت بیت) مانای کردوو، دووهمیان ئەوێه یە کە فەرموودەکە ی ئەبوو سەعید تەفسیری (ساق) ی کردووو و مەبەست پێی لاقی پەرورەدگار، واتە: لەو رۆژە سەخت و دژوارەدا خودا (جل جلاله) لاقی خۆی دەردەخا وەک هێمایەک بۆ دەستپێکردنی حساب و لێرسینەوه. دواتر خوا دەفەرموئ: ﴿وَيُدْعَوْنَ إِلَى السُّجُودِ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ﴾ وە بانگ دەکرین بۆ سوژدە بردن، بەلام ناتوانن بیهن، چونکە دەبوو له دونیادا سوژدە بەرن و یەکلا ببنەوه بۆ خوا، کەچی ئەوان چەوتییان کردو ئیستاش پشتیان رەق بوووو ناچەمیتەوه ﴿^{٤٣}خُيَاطَةَ أَصْرِهِمْ﴾ ئەو رۆژە چاویان شوڤه ﴿زَهْفَهُمْ ذَلَّةً﴾ زەبوونی و ریسوایی داپیۆشیون و روویان نیه سەر بەرز بکەنەوه، چونکە ئەزانن چیانکردوو له دونیادا ﴿وَقَدْ كَانُوا يَدْعُونَ إِلَى السُّجُودِ﴾ چونکە له دونیادا- بانگ دەکران بۆ سوژدە بردن ﴿وَهُمْ سَلَمُونَ﴾ له کاتیکیدا لەشساغ بوون نه یان ئەبرد، ئیستا ناتوانن و دەبن تۆلە ی خۆیان وەرگرن. ئینجا ئا لهو بارودۆخە توندو ترسناکەدا، سامناکترین هەرهەشیان لئ ئەکاو دەفەرموئ: ﴿^{٤٤}فَذَرْنِي وَمَنْ يَكْذِبُ بِهَذَا الْحَدِيثِ﴾ وازم لیبینە بۆ ئەو کەسە ی کە بروای بەم قورئانە نییهو به درۆی له قەلەم دەدات، واتە: کاروباری بده دەستی خۆم، تۆ خۆت پێوه ی سەرگەرم مەکە ﴿سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ﴾ به تەئکید ورده ورده به سزا دایان دەگرین له لایه کەوه نازانن له وێوه سزا دێت، وەک له جیگایه کی تردا دەفەرموئ: ﴿أَيَحْسَبُونَ أَنَّمَا نُمِدُّهُم بِهِ مِنْ مَالٍ وَبَنِينَ، نَسَارِعَ لَهُمْ فِي الْخَيْرَاتِ بَل لَا يَشْعُرُونَ﴾ (٥٦+٥٥/٢٣) ﴿^{٤٥}وَأَمَلِي لَهُمْ إِن كَادِي مَتِينٌ﴾ وە له دونیادا مۆلەتیان دەدەم و تەمەنیان درێژ دەکەم و پەلەیان لێناکەم به سزا، بەپراستی نه خشی تۆلە ی من (له بەرامبەر به یئ بروایان) بههێزه.. هەر گرتمن رزگار نابن، وەک خۆی دەفەرموئ: ﴿وَكَذَلِكَ أَخْذُ رَبِّكَ إِذَا أَخَذَ الْقُرَىٰ وَهِيَ ظَالِمَةٌ إِنَّ أَخْذَهُ أَلِيمٌ شَدِيدٌ﴾. ئیمامی بوخاریی دهگێریتەوه له پیغەمبەرەوه S فەرموویەتی: ((إِنَّ اللَّهَ لِيَمْلِكُ لِلظَّالِمِ حَتَّىٰ إِذَا أَخَذَهُ لَمْ يُفْلِتْهُ..)) پاشان ئایهتی ﴿وَكَذَلِكَ أَخْذُ رَبِّكَ..﴾ ی خویندەوه. صحیح البخاری، کتاب تفسیر القرآن، سورە البقره، باب قوله: وكذلك أخذ ربك إذا أخذ القرى وهي ظالمة، حدیث: ٤٤١٧. واتە: بێگومان خوا بۆ ماوه یەک مۆلەتی ستهمکار دەداو- جلەوی بۆ شل دەکا- هەتا رۆژئ کە گرئ، ئیتر قەت له دەستی رزگاری نابیت. ﴿^{٤٦}أَمْ تَسْأَلُهُمْ أَجْرًا فَهُمْ مِنْ مَغْرَمٍ مُثْقَلُونَ﴾

ياخۆ كرى و مزه يه كيان لى داوا ده كه يت له به رانه ر گه ياندنى په يامه كه ته وه، تا به قورسى بزنان و نه توانن له ژېرى ده رچن؟ ﴿^{٤٧} أَمْ عِنْدَهُمُ الْعَذَابُ فَمَهْمُ يَكْتُوبُونَ﴾ يان خو ئه وانه غه ييبان لايه و له به رى ده نووسنه وه ئه وهى حوكمى پېنده كهن، تا به ئاره زووى خو يان لى بنووسن و چيبان مه به ست بيت بو خو يانى وه رگرن و.. ئيتر پيوستيان به په يامه كهى تو نه بيت..؟ دياره ئه مانه هيچيان نين، كه و ابو بوچى به گويت ناكهن..؟!

خو راگر به و وهك (يونس) پيش مه خوړه وه:

﴿^{٤٨} فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ﴾ جا توش ئه ي پيغه مبه ر! S به نارام و خو راگر به بو بريارى په روه ردگار ت ﴿وَلَا تَكُنْ كَصَاحِبِ الْحُوتِ﴾ وه وهك خاوه نى نه هه ننگه كه (واته: يونس U) مه به، كه له گه له كهى تووړه بووو، ويستى له ده رياوه ده رچن، وه به ويستى خوا نه هه ننگه كه قوتيدا ﴿ذُنَادَىٰ وَهُوَ مَكْظُومٌ﴾ وه له ته نگانه ي ناو سكى نه هه ننگه كه دا هاوارى له په روه ردگارى كردو له سه ر پيچى هوزه كهى خه فه تبار بوو و هه ر ده يگوت: ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ﴾ خواى ميهره بانيش وه لامى دايه وه وه فرمووى: ﴿فَاسْتَجِبْنَا لَهُ وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْغَمِّ وَكَذَلِكَ نُنْجِي الْمُؤْمِنِينَ﴾، وه فرمووى: ﴿فَلَوْلَا أَنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُسَبِّحِينَ، لَلْبُثِّ فِي بطنه إِلَى يَوْمِ يَبْعَثُونَ﴾. ﴿^{٤٩} تَوَلَّىٰ أَنْ تَدْرِكُهُ بِعَمَّةٍ مِّن رَّبِّهِ﴾ خو ئه گه ر په حمه ت و ميهره بانيه ك له په روه ردگار يه وه فرمايى نه كه وتبا به قه بوو لكر دنى ته و به و په شيمانى لى ﴿لِيَذَرَ الْبَعْرَاءَ﴾ فرى ده درايه ده شتيكى رووته ن و وشكه وه، واته: بن دارو دره خت ﴿وَهُوَ مَذْمُومٌ﴾ و سه ر كو نه كراو يش ده بوو ﴿فَأَجْنَبَهُ رَبُّهُ﴾ جا په روه ردگار ي هه لييزارده وه بو پيغه مبه ريتى ﴿جَعَلَهُ مِنَ الصَّالِحِينَ﴾ له ريزى صالحاندا دايه يه وه، پيغه مبه ر S ده فرموى: ((لَا يَنْبَغِي لِعَبْدٍ أَنْ يَقُولَ: أَنَا خَيْرٌ مِنْ يُونُسَ بْنِ مَتَّى)). صحيح البخاري، كتاب احاديث الانبياء، باب قول الله تعالى: وان يونس لمن المرسلين، حديث: ٣٢٥٠، صحيح مسلم، كتاب الفضائل، باب في ذكر يونس، حديث: ٤٤٨٥. واته: بو هيچ كه سى شياوو په وا نيه بلئ: من له (يونس) ي كورى (مه تتا) باشترم. ﴿^{٥١} وَإِنْ يَكَادُ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ وه به راستى ئه ي پيغه مبه ر! S ئه وانه ي كه كافرو بن بپروا بوون نزيكه له رق و دوژمنايه تيدا ﴿لِيُرْفُوكَ بِأَصْرِهِ﴾ به چاويان هه لت ديرن ﴿لَمَّا سَمِعُوا الذِّكْرَ﴾ وه ختى كه قورثانيان بيست. (ئين كه سير) ده لئ: (في هذه الآية دَلِيلٌ عَلَى أَنَّ الْعَيْنَ إِصَابَتُهَا وَتَأْثِيرُهَا حَقٌّ بِأَمْرِ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ..). واته: ئه م ئايه ته به لگه يه كه چاوى پيس به ويستى خوا رول و دوزى خوى ده بينن و ده توانن زيان بگه يه نيت به و شته بوى ده روائتت. هه ر وهك چه ند فرمووده يه كيش له و باره يه وه هاتوون و ده لئ: ((لَا رُقِيَةَ إِلَّا مِنْ عَيْنٍ أَوْ حَمَةٍ..)) واته: نوشته و چاوه زار بو چاوى پيس و گه ستنى گياندارى ژه هراوى ده بيت. صحيح البخاري، كتاب الطب، باب من اکتوى أو كوى غيره، حديث: ٥٣٨٥، صحيح مسلم، كتاب الإيمان، باب الدليل على دخول طوائف من المسلمين الجنة بغير حساب ولا. حديث: ٣٤٩. ((الْعَيْنُ حَقٌّ، وَلَوْ كَانَ شَيْءٌ سَابِقَ الْقَدَرِ سَبَقَتْهُ الْعَيْنُ، وَإِذَا اسْتُغْسِلْتُمْ فَاغْسِلُوا)) صحيح مسلم، كتاب السلام، باب الطب والمرض والرقي، حديث: ٤١٥٢. واته: چاوييسى راسته، ئه گه ر شتيك پيش چاره نوس بكه وتايه، چاوى پيشى ده كه وت، ئه گه ر خه لكتان به چاوه وه كرد و داواى خو شورديان ليكردن خوتان بشون.

تېبىنى: شيوهى ئه م خو شور دنه به كورتى: هه ندئ ئاو ده كرېته قايپكه وه، چاوييسى ده م و هه ردوو ده ست و مه چه ك و هه ردو ئه ژنوى له گه ل لاي راستى ده رپيكه ي له ديوى ناوه وه، وه ئاستى سمتى ده شوا له و ئاوه، هيچ له و ئاوه ش

نارژبیتته سهر زهوی به لکو رۆی ده کاتهوه ناو قابه که، له کاتیکدا (چاولیدراوه که) ناگای له خۆی نه بیت ده کریت به سه ریدا، سه رفراز ده بی به فرمانی خوا. پروانه: الطب النبوي ابن القيم الجوزية - ۱۳۴. اقتران النیرین: ۲۳۸/۷، ۲۴۰. یان ده فهرموئ: ((لَا عَدْوَى، وَلَا طَيْرَةً، وَلَا هَامَةً، وَلَا حَسَدًا، وَالْعَيْنُ حَقٌّ)) واته: نه خۆشی کهس ناچیت بۆ کهس، وه پیشبینی کردن به رووداوو پیشهاته کان بوونی نیه، وه پیشبینی کردنی مردن به هۆی ئه و بالنده وه که ناوی (هامه) یه، بوونی نیه، ئیره یی به یه کتر بردن و، رقبوون له یه کتر بوونی نیه، وه چاویسی راسته. (مسند أحمد بن حنبل، ومن مسند بني هاشم، مسند عبد الله بن عمرو بن العاص، حدیث: ۶۸۸۷، قال الأرنؤوط: صحیح دون قوله: «ولا حسد»، وهذا إسناد ضعيف، لضعف رشدین بن سعد). بۆ زانیاری زیاتر له سهر بابته قی چاویسی له ئیسلامدا بگه رینه وه بۆ کتیبی فه توکانی مامۆستا ئه حمده کاکه مه حموود له وئ به درژه له سهری دوواوه. ﴿وَيَقُولُونَ إِنَّهُ لَمَجْنُونٌ﴾ وه له گه ل ئه وه یشدا ده لئین: به راستی ئه و (موحه ممه د) له شیتته! باشه! ئه گه ر شیتته بۆچی ئه وه نده به خه فه ته وه ن و لئیده ترسن و، ههر رۆژه ی توانجیککی لی ده گرن؟ ﴿وَمَا هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ﴾ وه ئه و قورئانه ته نها نامۆزگارییه که بۆ هه موو خه لکانی دونیا (به پهری و به ئاده مزاده وه). ئیتر چۆن به و که سه - که ئه م قورئانه ی بۆ هاتووه - ده لئین: شیتته؟! به لئین پیغه مبه ر ههر له مه ککه دا بووو جیهانییه تی ئیسلام راگه یه نرا! له پال ئه و هه موو سزاو ئه شکه نجه و چه وساندنه وه زۆره دا، خوا دای به گوئی هه موو خه لکانی دونیادا که: ئه و قورئانه بۆ هه موو جیهانیانه و، ده بی باوه ری پئینن.

له (۱۴۱۷/۱۰/۱۰) ک، به رامبه ر به (۱۹۹۷/۲/۱۷) ز، کاتژمیر (۴۰،۵) خوله کی پاش نیوه رۆ له ته فسیری سووره تی (قه له م) بوومه وه له شاری (مه ربوان). زۆر زۆر سوپاس بۆ خوای کارجوان.

۶۹- سووره تی (حاققه) ه.

مه ککه ییه و (۵۲) ئایه ته.

به ناوی خوای به خشنده ی میهره بان

ئه م سووره تی (حاققه) یه پاش سووره تی (مولک) هاتووه، وه ک سووره ته مه ککه ییه کانی تر باسی چه سپاندنی ئیمان و بیروباوه ر ده کات.. باسیکی ئیجگار قورسی رۆژی دواییش ده کات، ئینجا ئه وانیه هه میشه هه ولیان ده دا بۆ ده مکوتکردن و به درۆخستنه وه ی په یامبه ره کانیان، وه ک: (گه لی عاد، سه موود، گه لی لووط، فیرعه ون، گه لی نووح) و چه ندان که لله ره ق و یاخی بووی تر، ههر وه ک باسی به ختیاران و به دبه ختان ده کات.. ده شتوانین بلئین: ته وه ره ی سووره ته که بۆ دووپاتکردنه وه ی چه سپاندنی راستی قورئانه، فه رمووده ی خوایه کی زاناو، کارجوان و داناو بینایه.. له گه ل پاکانه کردن بۆ په یامبه ر S که: هه رگیز گومراو سه ر لئیشیواو نه بووه، ههر وه ک تاوانکاری و به دبه ختیان له سه ر تۆمار ده کات.

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ * الْحَاقَّةُ ﴿۱﴾ کاره ساته سه خته که (رۆژی قیامه ت) راسته و دیته دی و هیچ گومانیککی تیدا نییه

﴿۲﴾ مَا الْحَاقَّةُ ﴿۲﴾ چیه ئه و کاره ساته به ره قه روو ده دا؟ مه به ست ئه وه یه که ئه وه نده قورس و گران و سه خته، جیگه ی

پرسیارو بیر لیکردنه ویه ﴿^۲ وَمَا آذَنَّاكَ مَا لِحَافَتُهُ﴾ تۆ چووزانیت ئه و کاره ساته ی رووده دا چیه؟ ئه گهر خوا هه ندیکیت بۆ باس نه کات، سه ره رای ئه وه ش هیشتا به ته واوی لئی حالی نابیت تا به چاوی سه ر نه بیینی.. به لئی ده بوو رۆژیکی ئاوا که س نکوولی لئی نه کردایه که چی ﴿^۳ كَذَبَتْ ثُمُودُ وَعَادٌ بِالْقَارِعَةِ﴾ سه موود (واته: هۆزه که ی صالح) وه (عاد) واته: قه ومه که ی (هوود)، بروایان به رۆژه تیکشکینکه ره که نه هیتا، به درۆیان زانی، بۆیه خوی گهره ش لیان توره بووو له ناوی بردن، وه ک ئه فهرموی: ﴿^۴ فَأَمَّا ثُمُودُ فَأُهْلِكُوا بِالطَّاغِيَةِ﴾ جا هۆزی سه موود- گه لی صالح به هۆی سه رکیشی خویانه وه- به نه عره ته یه کی ئیجگار گهره تیاچوون، پاش برینی هه موو بیانوه کانیان، وه ک له ئایه تی تردا ئه فهرموی: ﴿^۵ كَذَبَتْ ثُمُودُ بِطَغْوَاهَا﴾. ﴿^۶ وَأَمَّا عَادُ فَأُهْلِكُوا بِرِيحٍ صَرْصَرٍ عَاتِيَةٍ﴾ وه هه رچی (گه لی) عادیش بوو- که خوا په یامبه ریکی بۆ ناردبوون- به با و گهرده لوولیکی ساردی سه ختی هه ره به هیز له نیو چوون ﴿^۷ سَخَّرَهَا عَلَيْهِمْ سَبْعَ لَيَالٍ وَتَمَنِيَةً أَيَّامٍ حُسُومًا﴾ به حه وت شه وو و هه شت رۆژ له سه ر یه ک خوا زالی کرد به سه ریاندا، ده لئین له به یانی چوارشه ممه وه ده ستی پیکرد، بۆ ئیواره ی چوارشه ممه ی ئایینده، چوار رۆژی له کۆتایی (شوبات) و، سی رۆژیش له سه ره تایی (نازار) وه که پیی ده لئین: بورجی پیره ژن، چونکه وه ک (ماموستا خال ده لئ) پیره ژنیک له گه لی عاد له ژیر زه مینیکدا خوی ده شاریته وه تا له رۆژی هه شته ما خوی دهرده خاو ئه ویش ره ق ده بیته وه (خواش چاکتر ده زانی). ﴿^۸ فَتَرَى الْقَوْمَ فِيهَا صَرَغِي كَانْتُمْ أَحْمَارًا تَفْجَلُ خَاوِيَةً﴾ جا ئه گهر له وئ بوایه ت ئه و گه لت ده دی له و شه وان و رۆژانه دا به مردووی که وتوون وه کو کۆته ره ی پواوی داره خورما، له جیه کی تردا ده فهرموی: ﴿^۹ فَأَصْبَحُوا لَيْرِي إِلَّا مَسَاكِنَهُمْ﴾ وایان لیها ت خانوه کانیان نه بی هیچ شتیکیان نه ده بینرا، له فهرمووده یه کی (متفق علیه) یشدا هاتووه: ((نَصْرْتُ بِالصَّبَا، وَأُهْلِكْتُ عَادُ بِالذَّبُور)). صحیح البخاری، کتاب الجمعة، أبواب الاستسقاء، باب قول النبي، نصرت بالصبا، حدیث: ۱۰۰۱، صحیح مسلم، کتاب صلاة الاستسقاء، باب في ریح الصبا والذبور، حدیث: ۱۵۴۶. واته: خوا منی به و بایه سه ر خست و، دوژمنی پی روخاند که له خۆره لاته وه ده هات، (عاد) یشی به و بایه قپکرد که له خۆرئاوا وه ده هات ﴿^{۱۰} فَهَلْ تَرَى لَهُمْ مِنْ بَاقِيَةٍ﴾ جا ئایا ده بیینی که سیان مایته وه.؟ ﴿^{۱۱} وَجَاءَ فِرْعَوْنُ وَمَنْ قَبْلَهُ وَالْمُؤْتَفِكِثُ بِالْخَاطِئَةِ﴾ وه فیرعه ون و ئه وانهی پیش ئه ویش، له دانیشتوانی شارو گونده سه ره و ژیرکراوه کان هاتن ﴿^{۱۲} فَعَصَوْا رَسُولَ رَبِّهِمْ﴾ جا هه ر یه که یان بیگوویی و سه ریچی کرد به رامبه ر به پیغه مبه ری په ره ردگاری خویان، فیرعه ون له مووسا، گه لی لووط له (لووط)، وه ک ده فهرموی: ﴿^{۱۳} إِنْ كُل إِلَّا كَذِبُ الرِّسْلِ فَحَقَّ عِقَابُ﴾ یان ده فهرموی: ﴿^{۱۴} كَذَبَتْ قَوْمِ نوح المرسلین﴾ یان فه رماییشتی ﴿^{۱۵} كَذَبَتْ عاد المرسلین﴾. ﴿^{۱۶} فَآخَذَهُمْ أَخْذَةً رَابِيَةً﴾ جا خوا گرتیانی به گرتنیک ی له راده به دهر، هه ندئ به با، هه ندئ به توفان ﴿^{۱۷} إِنَّا لَمَّا طَغَا الْمَاءُ حَمَلْنَا كُرْفِي الْجَارِيَةِ﴾ به راستی ئیمه کاتی ئاوه که سه ری کردو به سه ر هه موو شتیکدا سه رکه وت له کاتی توفانه که دا، (باییره کانی) ئیوه مان هه لگرت له که شتیدا تا تیا نه چن و بنه بر نه بن.. پاشان ئاده مزاد ورده زاوو زییکرده وه و سه ری هه لدا یه وه، ئایه تی: ﴿^{۱۸} وَجَعَلَ لَكُمْ مِنَ الْفَلْكِ وَالْأَنْعَامِ مَا تَرْكَبُونَ﴾ وه ئایه تی: ﴿^{۱۹} وَأَيَّةُ لَهُمْ أَنَا حَمَلْنَا ذُرِّيَّتَهُمْ فِي الْفَلْكِ الْمَشْحُونِ، وَخَلَقْنَا لَهُمْ مِنْ مِثْلِهِ مَا يَرْكَبُونَ﴾ دووپاتی ئه و مانا و مه به سته ده کاته وه ﴿^{۲۰} لِنَجْعَلَهَا لَكُمْ تَذْكِرَةً﴾ بۆ ئه وه ی ئه و روودا وه بکه ینه بیره یته ره وه و ئامۆزگارییه ک بۆتان و بشزانن که هه ر که سینک بچیت به گژ په یامبه ره که یدا تۆله ی لئی

وهرده گيرته وه ﴿رَبِّهَا أَذُنٌ وَعِيَةٌ﴾ وه نهو گويانهی پاريزهرن، نهو واقيعهيه پاريزن له ژيانداو بو گهلانی پاش خوځیانی بگيرنه وهو ناموژگاری نه وه کانی خوځیانی پيښکه نه هتا به دواي نهو لارو لاسارانه دا نه چن.

چۆزه سهخته کانی رۆژی پهسلان:

ئینجا دینه سهر باسکردنی دیمه نینکی سهخت و قورسی رۆژی دوايي وهک دهفهرموئ: ﴿^{۱۳} فَإِذَا نَفَخَ فِي الصُّورِ نَفْحَةً وَاحِدَةً﴾ جا کاتی ته نیا جاریک فوو کرا به شه بیووردا له لایه ن (ئیسرافیل) ه وه بو مراندنی ته وای گیانله بهران، که نهویش ته نها پهروه ردگار خوځی شپوهی نهو (صوور) ه دهزانی ﴿^{۱۴} وَحَمَلَتِ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ﴾ و زهویی و کپوه کان له جیگای خوځاندا هه لگیران و بهرز کرانه وه ﴿فَدَكَّادَكَّةً وَاحِدَةً﴾ و نهو جار یه ککه پهت دران به یه کداو هه پروون هه پروون بوون، وه بوونه زهوییه کی تهخت ﴿^{۱۵} فَيَوْمَئِذٍ وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ﴾ نهو رۆژه پروودا وه که پروو ده دا (واته: قیامت بهرپا ده بیت) ﴿^{۱۶} وَأَنْشَقَّتِ السَّمَاءُ فَهِيَ يَوْمَئِذٍ وَاهٍ﴾ و ئاسمان هه موو لهت و پهت بوو، جا ئاسمان لهو رۆژه دا شل و شو له، چونکه لهو رۆژه دا وهک خوری شی ده بیته وهو، له یه کتر ده ترازئی، وهک دهفهرموئ: ﴿وَفَتَحَتِ السَّمَاءُ فَكَانَتْ أَبْوَابًا﴾ ﴿^{۱۷} وَالْمَلَكُ عَلَى أَرْجَائِهَا﴾ وه فریشته کانیش له سهر لیواری ئاسماندان ﴿وَيَحْمِلُ عَرْشَ رَبِّكَ فَوْقَهُمْ يَوْمَئِذٍ ثَمَنِيَّةً﴾ وه لهو رۆژه دا ههشت فریشته عهرشی پهروه ردگاری تو، به بان سهریانه وه هه ل ده گرن. پيشینان له مانای عهرشدا ده لئین: (إِنَّهُ سَرِيرٌ ذُو قَوَائِمٍ تَحْمِلُهُ الْمَلَائِكَةُ، وَهُوَ كَالْقُبَّةِ عَلَى الْعَالَمِ، وَهُوَ سَقْفُ الْمُخْلُوقَاتِ). واته: عهرش نیشته گیه که چه ند پایه یه کی هه یه وه فریشته کان هه لی ده گرن، وهک قوبه یه ک وایه به سهر نه م گه ردوونه وهو، سه قفه بو هه موو دروو سترکراوه کان. (سید قطب) به ره حمهت بی، ده لی: ئیمه نازانین نهو هه شته که به بان سهریانه وه عهرش هه لده گرن چین و کین؟ ههر وهک نایشزانین چۆن (عرش) هه ل ده گیردری، ئیمه نه مانه هه موو ده دهینه دهستی په وهردگارمان، خو له و لاشه وه داوامان لی نه کراوه بیانزانین، وه ههر نه وهنده که هه ست بکری به گه وره یی و، ده سه لاتی بی سنوری خوا، چ له دونیادا، چ له پاشه رۆژدا به سه ﴿^{۱۸} يَوْمَئِذٍ تُعْرَضُونَ لَا تَخْفَى مِنْكُمْ خَافِيَةٌ﴾ لهو رۆژه دا ئپوه هه موو نیشانی خوا وه ندتان ده درین بو حیساب، هیچ کردارو گوفتاریکی نه پیتان شاراوه نیه لای خوا، پینغه مبهری خوا S نهفهرموئ: ((يُعْرَضُ النَّاسُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ثَلَاثَ عَرَضَاتٍ: فَأَمَّا عَرَضَاتَانِ فَجِدَالٌ وَمَعَاذِيرٌ، وَأَمَّا الثَّلَاثَةُ فَعِنْدَ ذَلِكَ تَطِيرُ الصُّحُفُ فِي الْأَيْدِي فَأَخَذُ بِيَمِينِهِ وَأَخَذُ بِشِمَالِهِ)) (مسند أحمد بن حنبل، أول مسند الكوفيين، حديث أبي موسى الأشعري، حديث: ۱۹۲۶۹، قال شعيب الأرنؤوط: إسناده ضعيف). واته: له رۆژی قیامتدا سی جار ئاده مزاد له پيشانگای خوا دا را ده نویترین: دوو جاریان شه ره قسه و بروبیانو و هینانه وه یه، سییه میشیان نامه ی کارو کرده وه کان ده دریتته دهس، جا یا به دهستی راست وهریده گری، یان به دهستی چه پ.

بهختیاران فه ره حناک و، بهد بهختان خه مناک:

ئینجا که رۆژه راسته که هات، ئاده مزاد ده بنه دوو دهسته، وهک دهفهرموئ: ﴿^{۱۹} فَأَمَّا مَنْ أُوْتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ﴾ ئینجا نهو که سه ی کار نامه که ی درایه دهستی راستی- که نه وهش نیشانه ی بهختیاری مرؤفه- ﴿فَقَوْلُ هَؤُلَاءِ أَقْرَبُ وَأَكْنَبُ﴾ جا (له خویشی و شادیدا) به دهنگی بهرز ده لی: ها نه وه ته نامه که م بگرن و بیخویننه وه (چونکه کاتی که نامه که ی درایه دهستی راستی

ئىتر ھەر بەو زانى بەختيارە، بۇيە بەسەر بەرزىيەكەوہ خۇي دەنوئىنى ﴿ ۲۰ ۱۱۱ طَنَنْتُ أَنْفِ مَلِكِي حَسَابِيۙ ﴾ چونكە بەراستى من لە دنيدا ئەمزاني و يەقىنم بوو كە دەگەم بە حىسابى خۇم!! وا ئەمروش خۇي مېھرەبان پاداشتى بە چاكە دامەوہ، وەك لە سوورەتى تردا بۇ دووپاتكردەنەوہى ئەو راستىيە دەفەرموئى: ﴿الذین یظنون أنهم ملاقوا ربهم..﴾ ﴿ ۲۱ ۱۱۱ فَمَوْ فِي عِشَةِ رَاضِيَةٍۙ ﴾ جا ئەوہ لە گوزەرائىكى خۇش و پەسەند كراوایە ﴿ ۲۲ ۱۱۱ فِي جَنَّةٍ عَلِيَّةٍۙ ﴾ لە بەھەشتىكى بەرزدا ﴿ ۲۳ ۱۱۱ قَطُوفُهَا دَانِيَةٌۙ ﴾ مېوہ جاتى درەختەكانى نزيكە لىيەوہ، واتە: دەس رەسە، بە راوہستانەوہ، بە دانىشتنەوہ، دەستى دەگاتى، تەنانەت دەمىشى ئەگاتى، خۇي كارزان بە ھىچ شىوہيەك نايەلى بەھەشتى ئەزىيەت بكىشى، پاش ئازارو ئەزىيەتەكەى دونياى ﴿ ۲۴ ۱۱۱ كُؤُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًاۙ ﴾ پەسەندەنەوہى بەرەنەوہ بە خۇشى، بەھوئى ئەو كارە جوان و چاكانەوہ لە روژگارەكانى رابوردوودا ئەنجامتان دەدا. بەكورتىي: مروئى بەھەشتى لەو پەرى خۇشىيدا دەبى. ئىنجا تۆلەى دۆزەخىيەكان باس دەكاو دەفەرموئى: ﴿ ۲۵ ۱۱۱ وَأَمَّا مَنْ أَوْقَىٰ كَنَبَهُۥ بِشِمَالِهِۙ ﴾ بەلام ئەو كەسەى: كار نامەكەى دەدرىتە دەستى چەپى - كە ئەوہش نىشانەى بەد بەختىە- ﴿ ۲۶ ۱۱۱ يَقُولُ يَلَيِّنِي لَرَأُوتَ كَنِيبَةٍۙ ﴾ جا دەلى: خۇزگايە!! نامەكەم پى نەدراپا ﴿ ۲۷ ۱۱۱ وَلَرَأُوتَ مَا حَسَابِيۙ ﴾ و نەمزانيا سەر ئەنجامى حىساب و لىپرسىنەوہم چىە؟ ﴿ ۲۸ ۱۱۱ يَلَيَّتْهَا كَانَتْ الْقَاضِيَةَۙ ﴾ خۇزگايە ئەو مردنەم براپايەوہ بە يەكجاري و، زىندووش نەكرامايەتەوہ ﴿ ۲۹ ۱۱۱ مَا أَغْنَىٰ عَنِّي مَالِيۙ ﴾ دارايى و مالەكەم ھىچ كەلكىكى پىنەگەياندم بۇ ئەم روژەم ﴿ ۳۰ ۱۱۱ هَلَاكَ عَنِّي سُلْطَانِيۙ ﴾ ئەو مولك و دەسەلاتەى بووم لە دەس چوو، نە رشتەم، نە پلەو پايەم، ھىچيان نەيانتوانى تۆزقالەيەك نارامم بكەنەوہ. ئەوسا ئىتر خوا فرمان دەدات بە دەرگاوانەكانى دۆزەخ و دەفەرموئى: ﴿ ۳۱ ۱۱۱ خَذُوهُ فَعْلُوهُۙ ﴾ بيگرن، جا كە لەپچەى بكەن، واتە: كۆت و زنجير لە دەس و قاچ و مى بنائىن ﴿ ۳۲ ۱۱۱ تَرَأُوتَ الْجَحِيمِۙ ﴾ پاشان بيخەنە ناو ئاگرى دۆزەخ ﴿ ۳۳ ۱۱۱ تَرَأُوتَ فِي سِلْسِلَةٍ دَرَعَهَا سَعُؤُونَ ذُرَاقًا فَاسْتَكْوَهُۥۙ ﴾ ئىنجا بيخەنە ناو زنجيرىكى حەفتا گەزىيەوہو جەرەبابەى بدەن، بۇ ئەوہى پتر ريسوا بىت، ئەگىنە خۇ تەنھا ئاگرەكەى بەسە، ئاي ئەو روژە چەندە روژىكى گران و نارەحەتە، وەرە لە ناو ئاگرىشدا ھىمان بەو شىوہيە زنجير بكرىت! ﴿ ۳۴ ۱۱۱ إِنَّهُ كَانَ لَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِۙ ﴾ چونكە - لە دونيادا- برواي بەخوا نەبوو كە ئەمەش گەورەترىن ستەمە، بۇيە ھەردەبى ئاوا سەر شوپرو ريسوا بكرى ﴿ ۳۵ ۱۱۱ وَلَا يَحْضُ عَلَىٰ طَعَامِ الْمَسْكِينِۙ ﴾ وە ھانى خەلكى نەدەدا لەسەر خواردن دان بە ھەژار. چەند ئايىنىكى بەرزو پىروژە!! سەرەراى ئەوہى دەبى لە مال و منالى خۇيان بگرنەوہ بۇ ھەژاران، دەبى مەردومىش دنەو ھان بدا بۇ بووژاندنەوہيان. ﴿ ۳۶ ۱۱۱ فَلَيْسَ لَهُ الْيَوْمَ هُنَا حَمِيمٌۙ ﴾ جا ئەمروش لىرە - واتە: روژى قىامتە- ھىچ دوستىكى بۇ نىيە تا تكايەكى بۇ بكاو تۆزى ئەو بارەيەى لى سووك بكات. ﴿ ۳۷ ۱۱۱ وَلَا طَعَامٌ إِلَّا مِن غَنِيٍّۙ ﴾ و خواردن و خواردنەوہشى ھەر كىم و زوخاوى داچوراوى لاشەى دۆزەخىيەكانە ﴿ ۳۸ ۱۱۱ لَا يَأْكُلُهُ إِلَّا الْخَاطِئُونَۙ ﴾ گوناھباران نەبى كەسى دىكە لىي ناخوات، واتە: ھەر ئەوانە دەيخون كە باوہريان بەخوا نەبوو.

قورئان كەلامى خوايە:

جا پاش ئه وه باسیکی گه ورهیی قورئان ئه کاو ئه فه رموی: ﴿فَلَا أُقِيمُ بِمَا بُصِّرُونَ^{۳۸} وَمَا لَا بُصِّرُونَ﴾ جا سویندم به و شتانهی ئیوه به چاو دهیان بینن و به وانهش نایان بینن و ده رکی ناکهن له بوونه وهر، وه کو به شیکی زوری دنیا، پاشه پوژ، تن و لهش و روح، ئاده می و، په ریی و فریشته.. هتند. ﴿إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ﴾ به راستی ئه و قورئانه له زاری په یامبه ریکی گه وره و به ریزه وه پیتان راده گه یه نریت ﴿وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَاعِرٍ﴾ وه گوفتارو قسهی شاعیر نیه، وه ک ئه و به د به ختانه پیتان وایه، وه پیغه مبه ر (شاعر) و هونراوه شی نه بووه، وه ئه وانهش که شاره زای زانست و زانیاری (هرووزن) ئه م راستیه به چاکی ده سه لمینن که قورئان شاعر نیه. ﴿قَلِيلًا مَّا تُوْمَنُونَ﴾ که چی که میکتان باوه ر دینن! ﴿وَلَا يَقُولُ كَاهِنٌ﴾ و وته و قسهی جووکیش نیه ﴿قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ﴾ که موایه بیربکه نه وه و ئاموژگاری وه رگرن ﴿نَزِيلٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ﴾ ئه م قورئانه له لایه ن پهروه ردگاری جیهانه کانه وه دابه زینراوه، واته: نه جادووه، نه وتهی جووکی و فالچی، به لکو ته نها فه رموودهی خوای تاک و ته نیابه ﴿وَلَوْ نَقُولُ عَلَيْنَا بَعْضُ الْأَقَابِيلِ﴾ ئه گه ر ئه و په یامبه ره S هه ندی قسهی له سه رمان هه لبه ستبا ﴿لَا خِذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ﴾ بیگومان به هه موو توانا، به توندی ده مانگرت ﴿ثُمَّ لَقَطَعْنَا مِنْهُ الْوَتِينَ﴾ و پاشان ره گی دلیمان ده بری ﴿فَمَا مِنْكُمْ مِّنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَاجِزِينَ﴾ جا که سیکتان نه ده بوو بتوانن بهر هه لستی لی بکاو له ده ستمان پرگاری بکات، خو په یامبه ریش S هه رگیز له نه خسهی ئیمه لانا داو هیج شتیکیش له سه ر ئیمه هه لنبه سیټ ﴿وَإِنَّهُ لَنَذِكْرٌ لِّلْمُتَّقِينَ﴾ و به راستی ئه و قورئانه یاداوهریه بو خو پاریزان و خواناسان، ئه وانه ئاماده بیان تیدایه په ندوو ئاموژگاری وه رگرن، ئایه تی: ﴿قُلْ هُوَ لِلَّذِينَ آمَنُوا هُدًى وَشِفَاءٌ﴾ بو هه مان مانا و مه به سته. ﴿وَإِنَّا لَنَعْلَمُ أَنَّ مِنْكُمْ مُّكَذِّبِينَ﴾ وه به راستی ئیمه ئه زانین که له نیو ئیوه دا هه ندی هه ن ئه م قورئانه به درو ده دهنه قه له م ﴿وَإِنَّهُ لَحَسْرَةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ﴾ وه بیگومان له روژی قیامه تدا قورئان داخ و که سه ره له سه ر بیباوه ران ﴿وَإِنَّهُ لَحَقُّ الْيَقِينِ﴾ وه به راستی حه قیشه و گومانی تیدا نیه ﴿فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ﴾ جا که واته تو ش (ئه ی پیغه مبه ر S) ناوی پهروه ردگاری گه وره ت به رزو پاک رابگره، وه هه میسه ته سبیحات و ستاییشی بکه له به رامبه ر ئه و به هه رانه وه پی به خشیویت.

له (۱۸/۱۷) شه شه لانی (۱۴۱۷) ک، به رامبه ر به (۹۷/۲/۲۵/۲۴) ز، له ته فسیری ئه م سووره ته بوومه وه.

سو پاس بو خوای میهره بان.

مه ككه يبه و (٤٤) ئايه ته.

به ناوی خوی به خشندهی میهره بان

ئهم سووره ته وهك سووره ته مه ككه يبه كانی تر باسی ئیمان و بیروباوه ره بناغه يبه كان دهكا، روژی قیامهت و، قوناغه گران و سهخته كانی، جا برواداران و، بی باوه ران، ئهوجا پاداش و تۆله یان، دهشتوانین بلیین تهوهره كهی باسی بی پروایانی مه ككه یه، كه چۆن ئینكاری زیندوو بوونه وهو پاداش و تۆله یان دهكرد، گالته و لاقرتیان به بانگه وازه كهی په یامبه ر S دهكرد. جا له سه ره تاوه باسی سه ریچی و سه ركیشی بی پروایانی مه ككه دهكات، كه چۆن له فه رمانبه رداري په یامبه ر S ده رچوون و سووكایه تیان به بانگه وازه كهی دهكرد، كاتی كه به سزای خوا ئه یترساندن.. به ئه وونه ی (نه زری كوری حاریس) ئه وونه دینته وه، ئه و ده مه داوا له خوا دهكات كه به زووی سزایه ك بنیری بۆ خۆی و نه ته وه كهی، پیش ئه وه ی قیامهت بیت! ئه گه ر موحه ممه د راست بكا. له هه ره شه كانی: ﴿سَأَلْ سَائِلٌ بِعَذَابٍ وَاقِعٍ﴾، ئینجا دووچاربوونی تاوانباران له و روژه دا كه ئه وه نده سه خته ئاسمان وهك مسی تاوه و كیوه كان وهك خوری شیکراوه یان لی دیت، سروشتی ئاده مزاد كاتی كه تووشی ناره حه تیه ك ده بی، چۆن چركه چركی پی ئه كه وئ و، له وانیه له حه سه رتدا ملی خوی بشكینی، كاتیكیش كه خۆشیه كی ئه وقه ده بیت، چۆن لووقی به رز ده كاته وه و (راستی) نابینی؟! كۆتایشی به سویندی به په روه رداگری جیهانه كان دی كه زیندوو بوونه وه راسته و، پاداش و تۆله ش ده ست پی ده كاو، ئه وانیش له ده ست ده رناچن ﴿فَلَا أَقْسَمُ بِرَبِّ الْمَشَارِقِ وَالْمَغَارِبِ﴾.

خوا نه ناس به تالووكهی سزایه،

تۆش به ئارامبه:

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * ۱ سَأَلْ سَائِلٌ بِعَذَابٍ وَاقِعٍ﴾ پرسیاركه ریک له بی باوه ره كانی مه ككه (نه زری كوری حارس) داوای سزای كرد بیته سه ریان، خۆ هیچ گومانیک نیه هه ر بۆیان دی و پیش دیت، گه لی جار به بانگه وازه كهی په یامبه رو به روژی داوی گالته ی دهكرد، ته نانه ت دهیوت: ﴿اللَّهُمَّ إِنَّكَ هَذَا هُوَ الْحَقُّ فَأَمْطِرْ عَلَيْنَا حَجَارَةً مِنَ السَّمَاءِ﴾. جا به و بۆنه یه وه - وهك ته به ری ده لی- ئهم سووره قی (مه عاریج) -ه دابه زی. ﴿لَا تَكْفُرِينَ لَيْسَ لَهُ دَافِعٌ﴾ ئه و سزایه بۆ كافرو بی باوه ران هیچ كه س و شتیك نیه بیگپریته وه لییان، واته: هه ركات له لایه ن خواوه سزاكه هات، هیچ كه سیك نیه نه هیلی دووچاری ئه وان بیت ﴿مَنْ أَلَّهِ ذِي الْمَعَارِجِ﴾ له لایه ن خوی خواوه ده سه لات و خواوه پله كان، وهك ده فه رموئی: ﴿تَعْرُجُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ﴾ فریشته كان و جبریل به رز ده بنه وه بۆلای له روژگاریكدا كه ماوه كهی په نجا هه زار سا له لای موشریك و بی باوه ره كان، واته: سزاو ئه شكه نجه یان له هه ندی كاتدا ئه وه نده زۆره ئه و روژه یان لی ده بی به په نجا هه زار سا، یان به هه زار سا، وهك له جینگایه كی تر دا هاتووه، دیاره قیامهت پله پله یه، بۆیه جینگای وای هه یه ئه وه نده قورس و سه خته به هه زار سا لییان ده روات، جینگای وایشی هه یه به په نجا هه زار سا، جا له و روژه دا فریشته و جبریل بۆلای خوی میهره بان سه ر ده كه ون. ﴿فَاصْبِرْ صَبْرًا جَبِيلًا﴾ جا ئه ی پیغه مبه ر! ئارام بگه له به رامبه ر داوای ئه و داوا خوازه وه به ئارامگرتنیکی جوان و شیوا به پله ی تۆ، واته: هه رگیز سكا لاو

بیزاری تیدا نه بئ و جگه له خوا سکاڵا بۆ که سیک نه بهیت ﴿^٦ إِنَّهُمْ يَرَوْنَهُ بَعِيدًا﴾ به راستی ئەوان ئەو رۆژه به دوور ده بینن! ﴿^٧ وَزَيْنَهُ قَرِيبًا﴾ و ئیمهش به نزیکى ئەبینن، چونکه بۆ ئیمه هیچی تیناچیت ﴿^٨ يَوْمَ تَكُونُ السَّمَاءُ كَالْهَبْلِ﴾ ئەو رۆژه ئاسمان وهک مسی تواوه، یان وهک پهنگی پۆن زهیتونی لئ دئ ﴿^٩ وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ﴾ و کیهوکانیش وهک خوری شیکراوهی رهنگاو رهنگیان لیدئ و دهبنه گهردو ده نیشنه ئاسمان ﴿^{١٠} وَلَا يَسْتَلُّ جَمِيمٌ جَمِيمًا﴾ هیچ دۆست و خزمیکى نزیک له حالى دۆست و خزمى خۆى ناپرسئ، له بهر خهريكبوونی به حالى خۆیهوه ﴿^{١١} يَبْصُرُونَهُمْ﴾ به یه کتر نیشان دهدرین و یه کتریش ده ناسن، واته: وه نه بئ یه کتر نه ناسن، نه خیر، یه کتریش ده ناسن، که چى له گه ل ئەوه یشدا هه ر پرسیار نیه له حالى یه کتر، وهک له سوورهتی تردا ده فهرموئ: ﴿لکل امریء منهم یؤمئذ شأن یغنیه..﴾ ٣٧/٨٠. یان ده فهرموئ: ﴿..واخشوا یوما لا یجزی والد عن ولده، ولا مولود هو جاز عن والده شیئا﴾ ٣٣/٣١. ﴿يُودُّ الْمُجْرِمُ لَوْ يَفْتَدِي مِنْ عَذَابٍ يَوْمِيذٍ بَيْنِيهِ ^{١٢} وَصَحْبَتِهِ وَأَخِيهِ﴾ تاوانبار چهز دهکات بۆ پرگاربوونی خۆی له سزای ئەو رۆژه بریتی بدات به کورپهکانی و هاوسه ره که یی و، براهکی ﴿^{١٣} وَفَصِيلَتِهِ الَّتِي تُؤَيَّبُ﴾ وه بهو عیلهی له خۆی ده گرت و په نای ده دا ﴿^{١٤} وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ يُنْجِيهِ﴾ وه ئەوهی له سه ر زهوی هه یه گشتی بدا له پاشا پرگاری بکات، خۆ پرگاری نابئ، ئەهه چى ئەوانه یش بکاته بریتی بۆ خۆی، وهک ده فهرموئ: ﴿^{١٥} كَلَّا﴾ نه خیر، بریتیت لئ وه ر ناگیرئ، ده سا ده ست کۆتاکه ﴿إِنَّمَا ظَنَى﴾ به راستی ئەو ناگره ئاگرکی بلیسه داری وایه ﴿^{١٦} نَزَاعَةَ اللَّسْوَى﴾ و دامالینه ره بۆ پینسی سه ر، واته: پینسی سه ر هه لده قرچینئ و هه لیده که نئ و ده ییا ﴿^{١٧} تَدْعُوا مَنْ أَدْبَرَ وَتَوَلَّى ^{١٨} وَجَمَعَ فَأَوْعَى﴾ ئەو ناگره ئەو که سه بانگ دهکات له دونیادا پشتی له هه ق و راستی کردبئ و پرووی له فه رمانی خوا وه ره خاندبئ و مال و دارایی کۆ کردبیته وه و له هه ژارانی شار دبیته وه و به شی نه دابن.

مرؤف تا بی پشت و چاو چنۆکه:

ئینجا دیته سه ر باسی دوو خووی زۆر خرابی ئاده می، که هه ر له و رۆژه وه دروست بووه، له گه لیدا بوون و قهت له کۆلی نابنه وه، مه گه ر ئیمان و پروا بینیت. ﴿^{١٩} إِنَّ الْإِنْسَانَ خَلْقٌ هَلُوعًا﴾ به راستی ئاده می به رچاوبرسی و چاوچنۆک دروستکراوه ﴿^{٢٠} إِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ جَزُوعًا﴾ هه ر که تووشی ناخۆشی و، هه ژاری و که مدهستی بوو ماخۆلانی پیده که ویت ﴿^{٢١} وَإِذَا مَسَّهُ الْخَيْرُ مَنُوعًا﴾ و کاتیکیش تووشی خیر و چاکه بوو له مه ردم ده یگریته وه و به شی خه لکی لئ نادات. وهک پینغه مبه ر S ده فهرموئ: ((شَرُّ مَا فِي رَجُلٍ شُحٌّ هَالِعٌ وَجُبْنٌ خَالِعٌ)). واته: خرابترینی خه سلته بۆ مرؤف، چرووکی و چاو چنۆکیه، وه ترسیکی دَل و جه رگ بره. سنن أبي داود، کتاب الجهاد، باب في الجرأة والجن، حديث: ٢١٦٣، وصححه الألباني في سنن أبي داود، برقم: ٢٥١١. ﴿^{٢٢} إِلَّا الْمُصَلِّينَ﴾ جگه له نوێژ خۆینه کان ئەوانه یان که ئەم هه شت سیفه تانه یان تیدایه: - په کهم: ﴿^{٢٣} الَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ﴾ ئەوانه ی که له سه ر کاتی نوێژهکانیان به رده وام و سوورن، نای پچرن و سه رگه رم نابن به دونیاوه، ئایه تی: ﴿قد أفلح المؤمنون، الذين هم في صلاتهم خاشعون﴾ یش هه ر ئەو مانا و مه به سه ته دوویات ده کاته وه. له فه رمووده ی دروست و

په وایشدا هاتوو: ((..أَحَبُّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ أَدْوَمُهَا وَإِنْ قَلَّ)) صحیح البخاری، کتاب الرقاق، باب القصد والمداومة على العمل، حدیث: 6108، صحیح مسلم، کتاب صلاة المسافرين وقصرها، باب فضيلة العمل الدائم من قيام الليل وغيره، حدیث: 1345. واته: خوشه ویسترینی کارو کرده لای خوا، نهو کاره به برده وام بیت، نه گهر زور که میش بیت! **دووهم:** ﴿ وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَّعْلُومٌ ﴾ نهوانه کی که مافیکی دیاریکراو له سامانیاندا هه به ﴿ لِّلسَّائِلِ وَالْمَحْرُورِ ﴾ بو داواکار (له مهردوم) و بو بی بهشکراوی داوا نه کهر، چونکه بو خوی پرووی نیه داوا بکاو، خه لکیش وا ده زانن هه به تی. **سییهم:** ﴿ وَالَّذِينَ يُصَدِّقُونَ بَيِّمَاتٍ ﴾ نهوانه کی پروایان هه به به روژی پاداش و توله و کاریشی بو ده کهن. **چوارهم:** ﴿ وَالَّذِينَ هُمْ مِّنْ عَذَابِ رَبِّهِمْ مُّشْفِقُونَ ﴾ نهوانه کی له سزای نهو روژی پهروه دگاریان ده ترسن ﴿ إِنَّ عَذَابَ رَبِّهِمْ غَيْرُ مَأْمُونٍ ﴾ به راستی سزای پهروه دگاریان کهس لئی نه مین نیه، تا پالی لی بداته وه، که واته جیگه کی خویه تی لئی بترسن. **پینجهم:** ﴿ وَالَّذِينَ هُمْ لِأُزْجِهِمْ حَافِظُونَ ﴾ نهوانه کی داوینی خوین ده پاریزن له حهرام ﴿ إِلَّا عَاجِزٌ أَوْ زَوْجٌ أَوْ مَمْلُوكٌ أَيْمَنَهُمْ ﴾ جگه له ژنه کانیان، یان له که نیه کانیان، واته: ته نها له گهل نهوانه کی کار کی خوین ده کهن ﴿ فَلَا تَنْهَوْنَهُمْ عَنِ أَيْمَانِهِمْ ﴾ جا به راستی نهوانه لو مه و سه زه نشت کراو نین. ﴿ فَمَنْ أْبَغَىٰ ذَٰلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ ﴾ ئینجا نه وه کی جگه له وه بخوازی و نهو کاره بکات، نهوانه ده ست دریکیارن و خوین رانواندوو بو سزای خوا. **شه شه:** ﴿ وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمْثَلِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رِعُونَ ﴾ نهوانه کی بو سپارده و په ایمانیان پاریزرن، هه رگیز خیانهت و گزی له گهل که سدا ناکه. **حوتهم:** ﴿ وَالَّذِينَ هُمْ بِشَهَادَتِهِمْ قَائِمُونَ ﴾ نهوانه کی به پابهندی به شایه تییه کانیان هه لده سن، بی جیاوازی له نیوان کهسانی دوورو نزیکدا، وه که له سوورتهی ترده ده فه رموی: ..ومن یکتما فإنه آثم قلبه.. به قهره: (283)، **هه شتهم:** ﴿ وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴾ نهوانه کی پاریزگاری نوژیه کانیان ده کهن. واته به ریکیوینی ده ستنوژیو پایه کانی (نوژی) ده پاریزن. ﴿ أُولَٰئِكَ فِي جَنَّةٍ مَّكْرُومٍ ﴾ نهوانه - که خوو رهوشتیان ئاوایه- له باخه کانی به هه شتدا له لایه ن خواوه ریژ لیگیراون، به هه ر جوړیک خوین پنیان خوش بیت. بی پرواکان گالته یان به به هه شت و موسلمانان ده کرد، پنیان وابوو که نه گهر به هه شت راستیش بیت، نهوا پیش موسلمانان ده که ونه وه، چونکه نهوان له پیانو ماقولان و گهره ی عهره بن! جا به و بو نه وه نهو ئابه ته هات و فه رموی: ﴿ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا قَبْلَكَ مَهْطِعِينَ ﴾ چیه وا نهوانه کی بی باوه ر بوون به ره و لای تو دین نهی په یامبه ر! ﴿ عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ عِزِينَ ﴾ له لای راست و له لای چه په وه دهسته دهسته به په راگه نده یی، پاشان بلاوه ی لی ده کهن و هه ل دین، وه که له نایه تیکی ترده خوا ده فه رموی: ﴿ كَانَهُمْ حَمْرٌ مُّسْتَنْفِرَةٌ، فَرَّتْ مِنْ قَسْوَرَةٍ ﴾. بتپه رسته کان ده وری پیخه مبه ریان ده داو گالته یان پیده کردو ده یانوت: نه گهر ئیمانداره کان وه که موحه ممه د ده لیت برؤنه به هه شته وه، نهوا ئیمه پیش نهوانه وه ده روینه به هه شته وه، ئینجا هم نایه ته دابه زی و فه رموی: ﴿ أَلَطَمَعَ كُلُّ أَمْرٍ مِنْهُمْ أَنْ يَدْخَلَ جَنَّةَ نَعِيمٍ ﴾ نایا هه ر یه که لهوانه به و حاله وه به ته مایه بریته به هه شتیکی پر له نازو نیعمهت و پر به ره وه له کاتیکیا پروایان به و په یامبه ره نه بوو؟! ﴿ كَلَّا ﴾ قهت شتی و نابیت ﴿ إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِمَّا يَعْلَمُونَ ﴾ به راستی ئیمه دروستمان کردوون له وه ی خوین ده زانن، واته: ئاویکی بوگه کی قیزه ون، پاشان هیچ کاریکی چاکیشیان نه نجام نه داوه، ئیتر چون بهر لهوانه ده روینه به هه شته وه..!؟

وهك ئەم ئايەتەنەش بىنەرەت و بناغەى مروّف باس دەكەن: ﴿أَلَمْ نَخْلُقْكُمْ مِنْ مَاءٍ مَهِينٍ﴾ ۲۰/۷۷. ﴿فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ مِمَّ خُلِقَ﴾ خلق من ماء دافق ﴿۶+۵/۸۶﴾ ﴿فَلَا أَقِيمُ رَبِّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ﴾ جا سوئند بە خاوەنى خۆرەلەتەکان و خۆرئاواکان (پۆژو مانگ و ئەستێرەکان). ﴿إِنَّا لَقَدِرُونَ﴾ بىگومان ئىمە بە توانا بە دەسلەتەين ﴿۴۱﴾ ﴿عَلَىٰ أَنْ نُبَدِّلَ خَيْرًا مِّنْهُمْ﴾ ئەوانە لە ناو بەرىن و کەسانى باشترو چاکتر بىنە جىيان ﴿وَمَا نَحْنُ بِمَسْبُوقِينَ﴾ خۆ بۆ ئەو مەبەستەش کەسمان پىش نەکەوتوووە لە دەس دەرنەچوو، واتە: هەركات مەنەوى ئەو کارە ئەنجام دەدەين. ئايەتى: ﴿نحن قدرنا بينكم الموت وما نحن بمسبوقين﴾ ۶۰/۵۶. هەر ئەو مانايە دويات دەکاتەو. ﴿فَرَّهْرُهُمْ يَخُوضُوا وَيَلْعَبُونَ﴾ جا کەواتە وازيان لى بىنە - ئەى پەيامبەر! - با هەر لە قسەى پرپووچدا پۆ بچن و گەمە بکەن، تۆيش بى وچان کارى خۆت ئەنجام بدە. ﴿حَتَّىٰ يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي يُوْعَدُونَ﴾ تا دەگەن بەو رۆژەى هەمووجار بەئىنيان پىندەدرى بە سزا، واتە: رۆژى قيامەت، جا ئەوکاتە هىچ شتىک کەلکيان پى ناگەيەنيت ﴿۴۳﴾ ﴿يَوْمَ يَخْرُجُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ سِرَّاءَ﴾ ئەو رۆژەى کە لە گۆرەکانيان بە پەلە دىنە دەروەه بۆ لای ئىسرافىل ﴿كَانَهُمْ إِلَىٰ نَسَبٍ يُّوفُونَ﴾ دەئىت بۆلای بتهکانيان رادەکەن و تاو دەدەن ﴿۴۴﴾ ﴿خَشَعَةً أَعْرَهُمْ﴾ چاويان شۆرەو، شەرمەزارن ﴿تَرَهَقَهُمْ ذُلٌّ﴾ زەبوونىيەک داياندەگرى، بە رومەتيانەووە ديارە ﴿ذَلِكَ الْيَوْمُ الَّذِي كَانُوا يُوعَدُونَ﴾ دەوترى: ئەمە ئەو رۆژەيە کە لە دونيادا بەئىنيان پىندرابوو و ئەوان گالتهيان پى دەکرد، وا ئەمپۆ بە چاوى خويان پاداش و تۆلەى دەبينن.

زۆر سوپاس بۆ خواى ميهره بان که يارمه تيدام بۆ ته و او کردنى ته فسىرى سوورەتى (معارج).

۷۱- سوورەتى (نوح) -ه.

مه ککه ييه و (۲۸) ئايه ته.

به ناوى خواى به خشندهى ميهره بان

ئەم سوورەتەش وهك سوورەتە مه ککه ييه کانى تر باسى ئيمان و بيروباوهر ده کات. ئينجا که ميک دريژه به داستانى پيرى پينغه مبه ران (شيخ الانبياء) نوح ll دەدات هەر له سەرەتاي بانگه وازه که ييه وه، تا (توفان) -ه که، که (۹۵۰) سالى ره به بق بوو. هەر بۆيه بهم سوورەتەش ئەئىن سوورەتى (نوح)، له گەل پيش چاو خستنى مموونه يه ک له دەسلەلقى خواى گه وره به رامبەر به بى بر وايان. جا بۆ يه کهم جار باسى ره وانه کردنى نوح پينغه مبه ر ده کات، ئەوجا ئەرکه کانى سەر شانى بۆ راگه ياندنى بانگه وازه که يى و، ترساندى قه وم و گه له کهى له سزاي خوا، ئەگەر نه گه رپينه وه سەر هيللى راست و دروست، شياوى باسه چەندىن سوورەتى تر به و شيويه يه بايه خ بهم داستانهى (نوح) دەدەن «سلاوى له سەر بيت» وهك سوورەتى: (شعراء) و (مؤمنون) و (اعراف) و (انبياء)، وه زياتر له هه موويان سوورەتى (هوود)، چونکه نزيکهى (۲۵) ئايهت، واتە: له ۲۵ بۆ ۴۹)، باسى ئەو پەيامبەرە به رزه دەکەن، ئەم سوورەتەش نمایشى ئەوه ده کات که چۆن ئەو پەيامبەرە سەروره به

شەوو بە رۆژ، بە ئاشکراو بە پەنامەکی، بە ھەموو جوړیک درێژەیی بە بانگەوازه کەیی خوئی داوہ. وە وانەیی ماندووونەبوون و کوۆل نەدان و نەپسان، فیری ھەموو تیکۆشەریک دەکات، لە ھەمووی گرنگتر دلدانەوہیی پەيامبەرە S تا زیاتر بە نارام بیت و، دان بە خویدا بگری. بە کورقی: ئەم سوورەتی (نوح) بە شێوہی کاری جیھادی لایەنگرانی رینگەیی راستیی، بەرامبەر بە لایەنگرانی رینگەیی ناراستیی، نماییش دەکا.

نوح بئ وچان بانگی قەومە کەیی

دە کا بو لای خوا:

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * ۱ إِنَّا أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ﴾ بەراستی ئیمە (نوح) مان نارده لای ھۆزە کەیی، - وە ک دەئین - لە نیوہ دوورگەیی عەرەببیدا، پاش ئەوہ کە لە (کووفە) دا پلەیی پەيامبەرئیتی پیدرا: ﴿أَنْ أَنْذِرَ قَوْمَكَ﴾ فەرمانان پیدرا: کە ھۆزە کەت بترسینەو ھۆشیاریان بکەوہ ﴿مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ پێش ئەوہی سزایەکی ئیش پینگەیی نەری سەختیان بو بیت لە لایەن پەرورەدگار یانەوہ ﴿قَالَ يَقُولُ إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ﴾ پێی گوتن: ئەیی قەوم و ھۆزی خۆم!.. بەراستی من ترسینەریکی ئاشکرام بو تان ﴿أَنْ أَعْبُدُوا اللَّهَ﴾ پیتان دەئیم ھەر خوا بپەرستن ﴿وَأَتَّقُوهُ﴾ و لە سزاو نافەرمانی خو پارێزن ﴿وَأَطِيعُونَ﴾ و گوێرایەئیم بکەن لەوہی پیتان رادەگەییەنم ﴿يَغْفِرْ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ﴾ ئەو کات خوا لە گوناحە کانتان خووش دەبئ ﴿وَيُؤَخِّرْكُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى﴾ و تەمەنتان درێژ دەکا بو کاتیکی دیاریکراو (بو مردن، واتە: بە ئاسوودەیی و بە ھەرەمەندی لە ژیر سببەری نیعمەتە کانی خویدا دە تانھیلئیتەوہ، لە واقعیدا کرداری پیرۆزو پەفتاری جوان و شیرین دەبنە ھۆی زیادبوونی تەمەن، وە ک پینگەمبەر لەم فەرموودە دا دە فەرموئی: ((وَإِنَّ صَلَّةَ الرَّحْمِ تَزِيدُ فِي الْعُمْرِ..)) (المعجم الأوسط للطبراني، باب الألف، من اسمه أحمد، حديث: ۹۵۰، وصححه الألباني في صحيح الجامع، برقم: ۳۷۶۶. واتە: پەيوەندی خزمايەتی و نەچپرانندی یە کیکە لەو ھۆیانەیی تەمەن زیاد دەکات. ﴿إِنَّ أَجَلَ اللَّهِ إِذَا جَاءَ لَا يُؤَخَّرُ﴾ بەراستی ئەوکاتەیی خوا دیاریکردووہ بو مردن و تۆلەو سزا بە ھیچ شێوہیە ک دوا ناکەوئ ﴿لَوْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ ئەگەر ئیوہ بزائن و بە باشی تیبگەن بریار ئاوابە، جا ھەقە ئیوہیش تیژ رەویی بکەن بو کاری چاک و، لە کاری بەد رەفتاران دوور بن. ئینجا نوح بە مەردانەو پینگەمبەر ئاساییانە چووہ گوێرە پانی تیکۆشانەوہ، وە بە ھەموو شێوہیە ک ھەوۆ و تەقەلای لەگەل گەلە کەیی دا تا بە شکو بگەرینەوہ سەر ھیلئ پاست، بە لأم تا دەھات ئەوان بەو لاوہ دەرۆشتن، بوئە ئەویش بە ناچاری سکا لا نامەو راپۆرتیکی کارە کانی پیتشکەش بە پەرورەدگاری خوئی کرد ﴿قَالَ رَبِّ إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي لَيْلًا وَنَهَارًا﴾ وئی: ئەیی پەرورەدگارم!.. بەراستی من بە شەوو بە رۆژ بانگی گەلە کەمم کرد بو ئیمان و تەوحید ﴿فَلَمْ يَزِدْهُمْ دُعَائِي إِلَّا فِرَارًا﴾ کەچی تا دەھات زیاتر ھەل دەھاتن! ﴿وَإِنِّي كَلِمًا دَعَوْتُهُمْ لِتَغْفِرَ لَهُمْ﴾ و بەراستی ھەرات بانگم دەکردن بو ئیمان و تەوحید تا تۆ لیتان خووش ببیت ﴿جَعَلُوا أَصْنَعُهُمْ فِي آذَانِهِمْ﴾ پەنجەیان دەخستە گوئیانەوہ! ﴿وَأَسْتَعْشَوْا بُنَابَهُمْ﴾ و جل و بەرگە کانیان لە خوئیان دەپینچا، بو ئەوہ و تەکانم نەببسن و نەم بینن! وەکو قورپەیش بەرامبەر بە قورئان دە بانوت: ﴿.. لا تسمعوا لهذا القرآن والغوا فيه لعلكم تغلبون﴾ ۲۶/۴۱. ﴿وَأَصْرُوا وَأَسْتَكْبَرُوا أَتَسْكَبَارًا﴾ وە پیتان

لهسه رب بر وایی داگرت و، خویمان زور به گه وره زانی شوینم بکهون ﴿^۸ ثُمَّ إِنِّي دَعَوْتُهُمْ جَهَارًا ﴾ ئینجا من بانگه وازه کهم بو ئاشکرا کردن ﴿^۹ ثُمَّ إِنِّي أَعْلَنْتُ لَهُمْ وَأَسْرَرْتُ لَهُمْ إِسْرَارًا ﴾ وه هه ندی جاریش به نهینی له گه لیان دوام و بانگه وازه کهم پیگه یاندن، واته: هه موو ریگایه کی بانگه وازم گرته بهر بویمان، تا به لکو به ره و تو بیانیهیم ﴿^{۱۰} فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا ﴾ جا به رده وام یمم گوتن: داوای لیخوشبوون له پهروه ردگارتان بکهن، چونکه هه میشه گوناچو شه، وه ک پیغه مبه ر S ده فهرموئ: ((وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ لَمْ تُذْنِبُوا لَذَهَبَ اللَّهُ بِكُمْ، وَلَجَاءَ بِقَوْمٍ يُذُنِبُونَ، فَاسْتَغْفِرُونَ اللَّهَ فَيَغْفِرُ لَهُمْ)) صحیح مسلم، کتاب التوبه، باب سقوط الذنوب بالاستغفار توبه، حدیث: ۵۰۴۲. واته: سویند به و زاته ی که گیان و رو حی منی به ده سته، خوا ئه و نه ده به خشینی لاخوشه، ئه گهر ئیوه گوناح نه کهن، ئه وا له ناوتان ده باو هؤزی تر دینی تا ئه وان گوناح بکهن و داوای به خشینی لیبکهن و، ئه ویش لییان خوش بییت.

ئه و جا نوح U فهرمووی: ئه گهر ئیوه پروا بینن و مل راکیشن بو فهرمانه کانی خوا، ئه و ده مه ئه ویش ئه م پینج شته تان بو ده کا: په کهم: ﴿^{۱۱} يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا ﴾ بارانتان په پیتا په پیتا و به لیژمه بو به رده داته وه. هوه و سیه م: ﴿^{۱۲} وَيُمْدِدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَيَنْبِتْ ﴾ وه دارایی و کوری زورتان پی ده به خشیت، که ئه و دوو شته له ناو جو ره مرو فیکدا مایه ی سهروه ربین. چواره م:

﴿^{۱۳} وَيَجْعَلْ لَكُمْ جَنَّاتٍ ﴾ چه ندین باخات و بیستانتان ده داتی که جوانترین هون بو رابواردن و خوشی گه لان. پینجه م: ﴿^{۱۴} وَيَجْعَلْ لَكُمْ أَنْهَارًا ﴾

ئاو و رووباری زوریشتان بو به دی دینیت که له ژیر بنکی دره خته کانیه وه، ئه و چومه ئاوه دی و ده روات.. نوح U هوشیاریان ده کاته وه که هوی بی رۆزی و بی پیتی زهویی و زارو مهرو مالاتیان و، که می نیرینه کانیان گوناح و تاوان و بن باوه ربیه.. ده سا ئیوه باوه رب بینن ئه ی قورهش! ﴿^{۱۳} مَا لَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِلَّهِ وَقَارًا ﴾ چیتانه له گه وره یی و شکومه ندی خوا

ناترسن؟! ﴿^{۱۴} وَقَدْ خَلَقَكُمْ أَطْوَارًا ﴾ خو بیگومان ئیوه ی به چه ند قوناعی دروست کردوه: (تنوکی ئاو، خوینیکی وه ستاوی هه لواسراو، پارچه جووراو.. هتد). ﴿^{۱۵} أَلَمْ تَرَوْا كَيْفَ خَلَقَ اللَّهُ سَمْعَ سَمَوَاتٍ طِبَاقًا ﴾ ئایا نه تانبینیوه چون خوا حهوت چین ئاسمانی

نهوم له سه ر نهوم دروست کردوه؟ ﴿^{۱۶} وَجَعَلَ الْقَمَرَ فِيهِنَّ نُورًا ﴾ و مانگی کردوه به هوی روونکی تیا یانا، واته: ئاسمانی په که می پی رووناک کردوته وه، وه به هه موو ئه ستیره کانیس ههروه ها، چونکه ئه وانیش هه ریه که یان مانگیکی خوی هه یه و روونکی خویمان ده ده نه وه ﴿^{۱۷} وَجَعَلَ الشَّمْسُ سِرَاجًا ﴾ و خو ریشی کردوه به چراو هه موو بوونه وهر سودی لیوه رده گری،

وه ک له م جیه دا ده فهرمووی: ﴿^{۱۸} هُوَ الَّذِي جَعَلَ الشَّمْسُ ضِيَاءً وَالْقَمَرَ نُورًا وَقَدَرَهُ مَنَازِلَ لِتَعْلَمُوا عَدَدَ السِّنِينَ وَالْحِسَابِ ﴾ ۵/۱۰. ﴿^{۱۷} وَاللَّهُ أَنْبَتَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ نَبَاتًا ﴾ وه خوی تاک و ته نیایه ئیوه ی له توخمه کانی زهویی پرواندوونی به پرواندن

وه ک پروه ک و گیا ﴿^{۱۸} ثُمَّ يُعِيدُكُمْ فِيهَا ﴾ پاشان - دوا ی مردنتان- ئه تانگی پته وه بو ناویی و له وی به فهرمانی خوی ئه شاردرینه وه ﴿^{۱۹} وَنُخْرِجُكُمْ مِنْهَا ﴾ و ئه تانیه پته وه ده ری له زهویی به ده رهینان، واته: زیندووتان ده کاته وه به

دادگه رانه ش پاداش و توله تان ده ست ده که ویتته وه ﴿^{۱۹} وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ بِسَاطًا ﴾ وه هه ر خوییه زهوی بو ئیوه راخته وه

به پراختنییک له سه‌ری قه‌رار بگرن ﴿ ٢٠ لَيْسَلَكُمْ مِّنْهَا سُبُلٌ فِجَا جَا ﴾ تا به ئاسانی به ریگا فراوان و دۆله‌کانیدا برۆن، ده‌سا بۆ ورد نابنه‌وه و بیرناکه‌نه‌وه، تا ئیمان و باوه‌ر بیتن؟!

نوح نزاى شه‌ر له قه‌ومه‌که‌ی ده‌کا:

پاش ئه‌وه‌ی نوح «سه‌لامی له‌سه‌ر بن» به هه‌موو شیوه‌یه‌ک له‌گه‌ل گه‌له‌که‌یدا هه‌ولیدا، بن هیواو بن ئومید بوو ﴿ ٢١ قَالَ نُوحُ رَبِّ ﴾ و‌قی: ئه‌ی په‌روه‌ردگاری من! ﴿ ٢٢ إِنَّهُمْ عَصَوْنِي ﴾ به‌راستی ئه‌وانه سه‌رپێچیان کردم ﴿ ٢٣ وَأَتَّبَعُوا مَن لَّرَبِّهٖ مَالُهُ، وَوَلَدَهُ الْاَحْسَارَا ﴾ وه‌که‌وتنه شوینی ئه‌وه‌که‌سه که دارایی و منالی هیچی بۆ زیاد نه‌کرد، جگه له زیان، واته: شوینی خاوه‌ن سه‌روه‌ت و خاوه‌ن کورانی قه‌ومه‌که‌یان که‌وتن، ئه‌وانیش پێیان وابوو که ئه‌گه‌ر په‌یره‌وی له نوح بکه‌ن ده‌سه‌لاته‌که‌یان نامیتنی. جا بۆ ئه‌وه فرۆفیلان له هه‌ژاره‌کانیش کردو به‌ره‌و خۆیان بردیان و، ده‌ره‌نجام ئه‌مانیش وه‌ک ئه‌وان دووچار بوون ﴿ ٢٣ وَمَكْرُؤًا مَّكْرًا كَبْرًا ﴾ و ئه‌وانیش پیلان و فرۆ فیلکی گه‌وره‌یان بۆ دا‌رشتن و، به ئاشکرا هانی خه‌لکه‌که‌یان ده‌دا بۆ نازاردانی نوح U، جا له رۆژی قیامه‌تیشدا ئه‌مان به‌سه‌رانیان ده‌لین: ﴿ .. بل مکر اللیل والنهار إذ تأمروننا أن نکفر بالله ونجعل له أندادا.. ٣٣/٣٤.

بته‌کانی قه‌ومی نوح:

﴿ ٢٣ وَقَالُوا لَا تَذَرُنَّ آلِهَتَكُمْ ﴾ پیاو خراپه زله‌زله‌کانیان به شوینکه‌وتوووه‌کانیان گوت: قه‌ت واز له خواکانتان مه‌هینن! ﴿ وَلَا تَذَرُنَّ وِدًا وَلَا سُوَاعًا وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ وَنَسْرًا ﴾ وه‌ واز له (وه‌دد) و (سوع) و (یه‌غوس) و (یه‌عووق) و (نه‌سر) یش مه‌هینن. به‌ئێ.. بۆ دوایش بته‌رستی ورده‌ ورده‌ په‌ره‌ی سه‌ندو درێزه‌ی کیشاو له‌گه‌ل رۆژگاردا هات، چونکه: په‌که‌م: قه‌وم و گه‌لینکی زۆر کۆن هه‌بوون پێیان وابوو که هه‌رچی شته ئه‌ستیره‌ ده‌یکات، جا له‌به‌ر ئه‌وه ده‌بانپه‌رستن! ته‌نانه‌ت وینه‌و نیگاریان بۆ ده‌پازاندنه‌وه! له پاشان ده‌چوون وینه‌کانیان ماچ ده‌کردن و، به پیرۆزیان داده‌نان و داوای کورپو رزق و شفای نه‌خۆشیان لێده‌کردن، ئه‌مانه پێیان ده‌گوترا (صابئین). ﴿ ٢٤ هُوَ هَمٌّ: هه‌ندئ له پیاو صالح و چاکه‌کان له‌به‌ر پیرۆزی و سوود وه‌رگرتن له کاره‌ جوانه‌کانیان و، بۆ ئه‌وه‌ی له یادیان نه‌چن، وینه‌یان بۆ دروسته‌کردن و دایان ده‌نان، پاشان ماچیان ده‌کردن و، بۆ ماوه‌یه‌کی دوورتریش په‌رستیان و سوجده‌شیان بۆ بردن! ئینجا ئا لیره‌دا ده‌رده‌که‌وئ که بۆچی ئایینی پیرۆزی ئیسلام وینه‌و په‌یکه‌رو پازاندنه‌وه‌ی گۆپی مردووان قه‌ده‌غه‌ ده‌کات، جگه له‌وه‌یش تا گێله‌ پیاوو پیره‌ژن و نه‌زانه‌کان هه‌ل نه‌خه‌له‌تینن و، داوای مال و مندال و شفای نه‌خۆشیان لێنه‌که‌ن. ئاشکرایشه سه‌ردانی گۆرستان، پینغه‌مبه‌ر به شتیکی سووننه‌تی داناوه، تا ئاخیره‌تت وه‌ بیر بیتنه‌وه.. به‌لام به‌داخه‌وه ئیستا له‌سه‌ر گۆره‌کان شتی وا ده‌کری، هێمان پێشی نه‌فامیه‌تیش که‌وتووونه‌ته‌وه. ﴿ ٢٤ وَقَدْ أَضَلُّوا كَثِيرًا ﴾ وه‌ بیگومان ئه‌وانه جگه له خۆشیان زۆریان گومرا کرد ﴿ وَلَا نُرِيدُ الظَّالِمِينَ اِلَّا ضَلَالًا ﴾ وه‌ خوايه تۆیش هیچ شتی زیاد مه‌که بۆ سته‌مکاران، جگه له گومراپی، نوح «سه‌لامی له‌سه‌ر بن» پاش هه‌وله هه‌مه‌ جوهره‌کانی و که‌لک نه‌بوونیان بۆیان ئه‌و دۆعا‌یه‌ی لێکردن، وه‌ک مووسا U نزاى شه‌ری له فیرعه‌ون کردو و‌تی: ﴿ رَبَّنَا

اطمس على أموالهم واشدد على قلوبهم فلا يؤمنوا حتى يروا العذاب الأليم ﴿٨٨/١٠﴾. ﴿٢٥﴾ مِمَّا خَطَبْتَهُمْ أُعْرِفُوا ﴿﴾ به هۆی گوناحه کانیانه وه به تۆفان نقومکران و خنکان ﴿فَأَدْخَلُوا نَارًا﴾ دهره نجام خرانه ناو ئاگریکی گه وره وه ﴿فَلَمَّ يَجِدُوا لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْصَارًا﴾ جا جگه له خوا هیچ یارمه تیده ریکیشیان دهست نه کهوت (نه بت، نه سه رو کخیل و هۆز). لیره دا پرسیاریک دینه پیش: ئایا ئه و تۆفانه ئه وانی خنکان، هه موو زه ویی گرته وه؟ یا خود نا، وه لامی ئه و پرسیاره له قورئاندا نه هاتوه.. ئه وه نده نه بیته که ده لیت: ئا و له هه موو لایه که وه، ته نانهت له نیو ته نووره کانیشیانه وه هه لئولا، ئه و جا ئه وانه ی که بر وایان به نوح هینابوو سواری که شتیبه که بوون و، ئه ویش وه ک کیتو به سه ر شه پۆلی ئا وه که دا ده چوو، پاشان له سه ر کیتوی (جوودی - گوودی) که له خۆره لاتی (دجله) وه یه له کوردستانی تورکیا له جیگایه ک که پیتی ده لیتن: (ئه رارات) له نگه ری گرتوو سه قامگیر بوو. دیاره نوح زۆر سزای ده روونی چیتوووه بۆیه زۆر به توریه یه که وه ده فهرموی: ﴿٢٦﴾ وَقَالَ نُوحٌ رَبِّ لَا تَذَرْنِي عَلَى الْأَرْضِ مِنَ الْكٰفِرِيْنَ دِيَارًا ﴿﴾ ئه ی په روهردگارم! ته نها بن باوه ریکیش له سه ر زه ویی به زیندوویی مه هیله وه (واته: هه موویان له ناو ببه)، جا خوای گه وره یش وه لامی دایه وه، هه موو تیاچوون، ته نانهتی کورپه که ی خۆشی، چونکه فه رمانبه رداری نه کردو لیتی وه دوورکه وته وه و گوئی: ﴿..سَأُوِيْ اِلَى جَبَلٍ يَعْصَمُنِي مِنَ الْمَاءِ﴾ (٤٣/١١). ﴿٢٧﴾ اِنَّكَ اِنْ تَذَرَهُمْ يُضِلُّوْا عِبَادَكَ ﴿﴾ چونکه ئه گه ر تۆ وازیان لیتیت هه رچی به نده کانتن له رپی لا ده دهن و گو مپرایان ده که ن ﴿وَلَا يَلِدُوْا اِلَّا فَاِجْرًا كَفٰرًا﴾ وه هیچ مندالیکشیان نابن، مه گه ر بن بر واو خوا نه ناس، چونکه منالیک له ئایینه دا له کۆشی ئه وانه دا په روهرده بیته، گو مان نیه که هه ر وه ک خۆیان ده ر ده چیت، چونکه که سیک که (٩٥٠) سأل له ناو گه لیکدا بژی، له وردو درشتیان ده ناسیت و ده شزانت چی له باره یاندایه، بۆیه ئه و داوایه ده کات ﴿٢٨﴾ رَبِّ اَعْفِرْ لِيْ وَلِوَالِدَيَّ وَلِمَنْ دَخَلَ بَيْتِيْ مُؤْمِنًا ﴿﴾ ئه ی په روهردگارم! له خۆم و دایک و باوکم و ئه وانه خۆش بیه که دینه مالم به ئیمان و باوه ره وه ﴿وَالْمُؤْمِنِيْنَ وَالْمُؤْمِنٰتِ﴾ وه له پیاوانی بر وادارو، ژنانی بر واداریش ﴿وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِيْنَ اِلَّا نَبٰرًا﴾ وه هیچیش بۆ سته مکاران زیاد مه که جگه له نابوودبوون و تیاچوون.

کۆتایی تهفسیری سووره تی (نوح) هات.

٢٢- سووره تی (جن) ه.

مه که بیه و (٢٨) ئایه ته.

به ناوی خوای به خشنده ی میهره بان

ئهم سووره ته وه ک سووره ته مه که بیه کانی تر باس له بنه ما سه ره کییه کان ده کات: یه کخوا په رستی، په یامه که ی خوا، پاداش و تۆله، به لام ته وه ره که ی باسی (جن) و په ربیه کانه و، هه ر شتیکیش په یوه ندی به وانه وه بی. جنۆ که: جوړیکن له

دروستکراوه کانی خوای میهره بان که - له سهر شیوهی خوایان- به چاو نابیزین و ئەوان بەر له (ئادەم) U له ئاگر دروستکراون. جن یه کیکه له غەیبیات که موسلمانان هەر له دیرین رۆژگارەوه برۆیان هیناوه به بوونی و قورئانی پیرۆزو په یامبەری خواش S به درێژه باسیان لئ دەکەن، ئیمە ی موسلمانیش بیگومان و دوودلی گوێپرایەل و ملکه چین، چونکه له وه به ولاره هیچمان پی ناکرئ و پیناوترئ، قسه له جنۆکه کان دەکریت هەر له گوێگرتیانەوه بو قورئان، تا برۆا هینان، هەندئ هەوالی سەر سورپهینەریان دینیت، جا بو یه کهم جار باسی گوێگرتنی دەسته یه کیان دەکات، به تایبەت ئەو دەمە ی که گوئیان له قورئانەوه بوو پاشان برۆیان پی هینا. بوخاریی ئەگێریتەوه که په یامبەر S له گەل چەند که سیک له هاوه لانی چوو بو بازار ی (عکاظ)، جا له چۆلی (نەخله) دابه زیی و نوێژی به یانی به کۆمەل کردو، ئینجا چەند که سیک له جنۆکه کان به لایانا تپه رین و، گوئیان له قورئان خویندنه که ی په یامبەرەوه بوو S، هەلوێسته یه کیان کردو گوئیان بو قورئانە که گرت و به وردی دلایان دایه، جا پاش ئەوه برۆیان هینا که: ئەمه فەرمووده ی خوایه و بو په یامبەرە که ی هاتوو، شیوا ی باسه که بلین پیغه مبه ر S به چاو دیتبوونی، وه نه پیشی زانیبوون که له و دەمە دا گوئیان گرتوو، جا خوای کارزان ﴿قل أوحى إلي أنه استمع نفر من الجن﴾ نارد. دواتر دەپراته سەر باسی سوپاس و ستایش کردیان بو خوا، داننانیان به تاک و تەنیایدا، وه به گهوج و نه قام دانانی ئەوانه ی هاوبهش بو خوا دادەنین. ئەوسا دیته سەر باسی هەولدانیان بو دزینی وشه و قسه له فریشته کان و، ئینجا هەلدانی پزیسک به دوايانداو سووتاندنیان، ئەلبەت پاش هاتنی په یامبەر S دەبنه دوو به شه وه ئیماندارو موسلمان، وه دەرەنجامیشیان، بانگه وازه که ی په یامبەر و کۆبوونه وه ی جنۆکه کان له دەوروبه ریدا کاتئ که له نوێژی به یانیدا قورئانی دەخویند، دەبی په یامبەر S دەسه لاتی خۆی - به رامبەر به دەسه لاتی خوا- رابگه یه نئ و، هه موو که س پی بزانی کۆتایشی دیت به وه که زانست و زانیاری ته واو به شته نادیاره کان ته نها لای خوایه، هەر ئەو غەیب ئەزانئ. مه گەر که سیک ئەو خۆی ئاگاداری بکات. جا بو زیده ئاگاداری و، زانیاری له م باسه یه پیم باش بوو پیکه وه ئەم چەند دپه یه ی خواره وه له کتیبه که ی: (لاله کائی) و، لیکۆله ره وه که ی، له کتیبی (شرح إعتقاد أهل السنة والجماعة) به رگی / ٤ ل ١٢٩١. بخویننه وه که ده لیت: په که م: ئەهلی سوننه ت و جه ماعت، ئیمان و رایان له سەر ئەوه یه که (شه یتان) و (جن) هەر دووکیان هەن، ئەمهش به پیچه وانه ی راو بو چوونی (فە لاسیف) ه!. (ئین ته یمیه) «رەحمەتی خوای لئ ب» ده لیت: (وجماهير الأمم يُقرُّ بالجن ولهم وقائع يطول وُصفها ولم يُنكر الجن إلا شَرِدْمَةً قَلِيلَةً مِنْ جُهَالِ الْمُتَفَلِّسَةِ وَالْأَطْبَاءِ وَنَحْوِهِمْ) الفتاوى (٣٢/١٩). واته: کۆمه لی ئوممه تی ئیسلام دان به وه دا ده نین که (جن) بوونی هه یه و چه ندين رووداو کاره ساتی سه یریان هه یه که لیره دا باس ناکریت، وه هیچ تاقمیک ئینکاری بوونی (جن) ناکات، جگه به شیکی که می فه لاسیفه کان و دکتۆرو هاو وینه کانیان نه بیت. له قورئانی پیرۆزدا هاتوو که: (جن) یه کان ده بیستن، قسه ده کەن، تیده گەن و ژیری و فامیان وه ک ئاده می هه یه و ته کالیفی شه رعییان له سه ره: ﴿وما خلقت الجن والانس إلا ليعبدون﴾ الذاریات/ ٥٦. ﴿قل أوحى إلي أنه استمع نفر من الجن فقالوا إنا سمعنا قرآنا عجباً﴾ له فەرمووده ی شدا هاتوو که پيشه وا (بوخاریی) له (ئەبوو هورهیره) وه ده گێریتەوه: ((وَكَلَّنِي رَسُولُ اللَّهِ S بِحِفْظِ زَكَاةِ رَمَضَانَ، فَأَتَانِي آتٍ فَجَعَلَ يَحْتُو مِنَ الطَّعَامِ فَأَخَذْتُهُ، وَقُلْتُ: وَاللَّهِ لَأَرْفَعَنَّكَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ S، قَالَ: إِيَّيْ مُحْتَاجٌ، وَعَلَيَّ عِيَالٌ وَبِي حَاجَةٌ شَدِيدَةٌ، قَالَ: فَخَلَّيْتُ عَنْهُ، فَأَصْبَحْتُ، فَقَالَ النَّبِيُّ S: يَا أَبَا هُرَيْرَةَ، مَا فَعَلَ أَسِيرُكَ الْبَارِحَةَ، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، شَكَا حَاجَةً شَدِيدَةً، وَعِيَالًا، فَرَحِمْتُهُ، فَخَلَّيْتُ سَبِيلَهُ، قَالَ: أَمَا إِنَّهُ قَدْ كَذَبَكَ، وَسَيَعُودُ، فَعَرَفْتُ أَنَّهُ سَيَعُودُ، لِقَوْلِ رَسُولِ اللَّهِ S إِنَّهُ سَيَعُودُ، فَرَصَدْتُهُ، فَجَاءَ يَحْتُو مِنَ الطَّعَامِ، فَأَخَذْتُهُ، فَقُلْتُ: لَأَرْفَعَنَّكَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ S، قَالَ: دَعْنِي فَإِنِّي مُحْتَاجٌ وَعَلَيَّ عِيَالٌ، لَا أَعُودُ، فَرَحِمْتُهُ، فَخَلَّيْتُ سَبِيلَهُ، فَأَصْبَحْتُ، فَقَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ S: يَا أَبَا هُرَيْرَةَ، مَا فَعَلَ

أَسِيرَكَ، قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ شَكَ حَاجَةً شَدِيدَةً، وَعِيَالًا، فَرَحِمْتُهُ، فَخَلَّيْتُ سَبِيلَهُ، قَالَ: أَمَا إِنَّهُ قَدْ كَذَبَكَ وَسَيَعُودُ، فَرَصَدْتُهُ الثَّلَاثَةَ، فَجَاءَ يَحْتُو مِنَ الطَّعَامِ، فَأَخَذْتُهُ، فَقُلْتُ: لَأَرْفَعَنَّكَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ، وَهَذَا آخِرُ ثَلَاثِ مَرَّاتٍ، أَنْكَ تَزْعُمُ لَا تَعُودُ، ثُمَّ تَعُودُ قَالَ: دَعْنِي أَعَلِّمَكَ كَلِمَاتٍ يَنْفَعُكَ اللَّهُ بِهَا، قُلْتُ: مَا هُوَ؟ قَالَ: إِذَا أُوَيْتَ إِلَى فِرَاشِكَ، فَاقْرَأْ آيَةَ الْكُرْسِيِّ: اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ. البقرة: ٢٥٥، حَتَّى تَخْتِمَ الْآيَةَ، فَإِنَّكَ لَنْ يَزَالَ عَلَيْكَ مِنَ اللَّهِ حَافِظٌ، وَلَا يَقْرَبَنَّكَ شَيْطَانٌ حَتَّى تُصْبِحَ، فَخَلَّيْتُ سَبِيلَهُ، فَأَصْبَحْتُ فَقَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَا فَعَلَ أَسِيرُكَ الْبَارِحَةَ، قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، زَعَمَ أَنَّهُ يُعَلِّمُنِي كَلِمَاتٍ يَنْفَعُنِي اللَّهُ بِهَا، فَخَلَّيْتُ سَبِيلَهُ، قَالَ: مَا هِيَ، قُلْتُ: قَالَ لِي: إِذَا أُوَيْتَ إِلَى فِرَاشِكَ فَاقْرَأْ آيَةَ الْكُرْسِيِّ مِنْ أَوَّلِهَا حَتَّى تَخْتِمَ الْآيَةَ: اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ. البقرة: ٢٥٥، وَقَالَ لِي: لَنْ يَزَالَ عَلَيْكَ مِنَ اللَّهِ حَافِظٌ، وَلَا يَقْرَبَنَّكَ شَيْطَانٌ حَتَّى تُصْبِحَ - وَكَانُوا أَحْرَصَ شَيْءٍ عَلَى الْخَيْرِ - فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: أَمَا إِنَّهُ قَدْ صَدَقَكَ وَهُوَ كَذُوبٌ، تَعَلَّمْ مَنْ تُخَاطِبُ مُنْذُ ثَلَاثِ لَيَالٍ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ، قَالَ: لَ، قَالَ: ذَلِكَ شَيْطَانٌ)). صحيح البخاري، كتاب الوكالة، باب إذا وكل رجلا، حديث: ٢٢٠٨. كورتهى ماناي ئەم فەرموودەهە ئەمەهە كە: ئەبوو هورەيرە «خوای لیبی رازی بن» فرمائی پیکرا کە سەرفیتەهە مانگی رەمەزان چاک هەلگەری و بیپاریزی کەچی سێ شەو لەسەر یەک، یەکیەک لە جن پەیدا دەبن و بەشیک لە خۆراکەهە دەباو، ئەمیش هەر سێ شەو کە دەیگریت و، دەهەویت بیبات بۆ لای پیغەمبەر ﷺ، بەلام ئەمان و تەوبە دەکات و دەلێ: موحتاجم و ئەمجارە وازم لێ بینە مەرج بیت ئیتر نەهەمەوه، بەلام هەر سێ جارە کە پەیمان و بەلێنەهە دەشکینێ و هەر دیتەوه، لە شەوی کۆتاییدا پیغەمبەر ﷺ فەرمووی: ئەبوو هورەیرە! زانییت ئەوه کێ بوو..؟! وێ: نەخیر، ئەویش فەرمووی: ئەوه شەیتان بوو!. (ئین حەزم) کاتیەک قسە لە (جن و شەیتان) دەکات دەلێت: (وَقَدْ جَاءَ النَّصُّ بِذَلِكَ وَبَأَنَّهُمْ أُمَّةٌ عَاقِلَةٌ مُمَيَّرَةٌ مَتَّعِدَةٌ مَوْعُودَةٌ مَتَّعِدَةٌ مَتَّعِدَةٌ مَتَّعِدَةٌ مَتَّعِدَةٌ وَأَجْمَعُ الْمُسْلِمُونَ كُلَّهُمْ عَلَى ذَلِكَ نَعْمَ وَالنَّصَارَى وَالْمَجُوسَ وَالصَّابِئُونَ وَأَكْثَرُ الْيَهُودِ حَاشَا السَّامِرَةَ فَقَطَّ فَمَنْ أَنْكَرَ الْجِنَّ أَوْ تَأَوَّلَ فِيهِمْ تَأَوَّلَا وَيُخْرِجُهُمْ بِهِ عَنِ هَذَا الظَّاهِرِ فَهُوَ كَافِرٌ مُشْرِكٌ حَلَالَ الدَّمِ وَالْمَالِ قَالَ تَعَالَى: أَفَتَتَّخِذُونَهُ وَذُرِّيَّتَهُ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِي..). واتە: بە پیتی بەلگەهە قورئان و سوننەت (جن) بوونی هەیه و گەل و ئوممەتێکی عاقل و جیاواز لە ئێمەن و خاوەنی بەندایەتی خودان و بە بەهەشت و دۆزەخ بەلێیان پیدراوه و خاوەنی وەچەو نەژادن و دەیشمرن، ئەمەش یەكدهنگی و کۆرای زانایانی لەسەرە، تەنانهتی گاورو سوبی مەزەهەب (سوبی): ئەوانەن لە ئایینی موسا و عیسا لاینداو بوونە فریشتە پەرست) و ئاگر پەرست و زۆرەهە جولهکەش لەسەر ئەو رایەن، بیجگە لە تاقدی سامری، وه هەرکەس باوەری بە جن نەبییت، یان لا رپی و ئەملو ئەولا بکات سەبارەت بە بوونی جن، ئەوه پیتی کافر دەبییت. وه ئەم فەرموودەهەش هاتووه: ((الْجِنَّ ثَلَاثَةٌ أَصْنَافٍ صِنْفٌ لَهُمْ أَجْنَحَةٌ يَطِيرُونَ فِي الْهَوَاءِ، وَصِنْفٌ حَيَّاتٌ وَكِلَابٌ، وَصِنْفٌ يَحْلُونَ وَيَطْعَنُونَ)). واتە: جن سێ بەشن، بەشیکیان بالیان هەیه و دەفرن، بەشیکێ دیکەیان لە شیوهی مارو سەگن، بەشەهە تریان دین و دەچن و جی حەوانەوه و سەفەر و هاتووچۆیان هەیه. (المستدرک علی الصحیحین للحاکم، کتاب التفسیر، تفسیر سورة الأحقاف، حدیث: ٣٦٣٧، وقال: هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ الْإِسْنَادِ وَوَاقِعُهُ الذَّهَبِيُّ). **دووهم:** قورتویی لە تەفسیرەهەیدا دەلێت: (بە پیتی رەوالهتی دەقی قورئان و فەرموودەکان، پیغەمبەر ﷺ جنیه کانی نەدیتووه، ئیمامی (موسلیم) لە (ئین عەباس) هەوه دەگێریتەوه: ((مَا قَرَأَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلَى الْجِنَّ وَمَا رَأَهُمْ..)). صحیح مسلم، کتاب الصلاة، باب الجهر بالقراءة في الصبح والقراءة على الجن، حدیث: ٧١٠. واتە: پیغەمبەر ﷺ نە قورئانی بەسەر جندا خویندەوه، نەبینیشی، بەلکو هەر گوئیان بۆ گرتبوو. بەلام لە ریوایەتێکی دیکەدا پیغەمبەر (موسلیم) لە (عامیری شەعبیه) وه هیتاویەتی: ((..أَتَانِي دَاعِي الْجِنَّ فَذَهَبْتُ مَعَهُ فَقَرَأْتُ عَلَيْهِمُ الْقُرْآنَ..)) واتە: بانگخوازی جنۆکە هات بۆلام، لەگەڵی رۆیشتم، قورئانم بۆ خویندەوه. صحیح مسلم، کتاب الصلاة، باب الجهر بالقراءة في الصبح والقراءة على الجن، حدیث: ٧١١. ئەم فەرموودەهە بەلگەهە لە سەر ئەوهی دیوینی و قورئانی بەسەردا خویندوون، وه ئیمامی (بەبیهقی) دەلێت: (وَلَيْسَ مُمْتَنِعٌ أَنْ يَرَاهُمْ النَّبِيُّ ﷺ فِي صُورِهِمْ كَمَا يَرَى الْمَلَائِكَةُ). واتە: هیچ مانعێک نەهە کە پیغەمبەر جنیه کانی بینیت،

وهك چؤن فریشتنه ی بینوه. (بهنده) ش پیم وایه: بؤ پیغهمبران دروست بووه جن بینن. سییهم: سه بارهت بهوه که (جنی پرواته نیو لاشه و جهسته ی ناده میه وه، ئیما می (ئین ته میه) ده لیت: (دُخُولِ الْجَنِّ فِي بَدَنِ الْإِنْسَانِ ثَابِتٌ بِاتِّفَاقِ أَهْلِ السُّنَّةِ وَالْجَمَاعَةِ). واته: یه کدهنگی نه هلی سوننه و جهماعه ی له سه ره که (جن) ده چیتنه لاشه ی مرؤفه وه. وه گوتویه تی: (وَلَيْسَ فِي أَهْمَةِ الْمُسْلِمِينَ مَنْ يُنْكِرُ دُخُولَ الْجِنِّيِّ فِي بَدَنِ الْمَصْرُوعِ وَعَيْرِهِ، وَمَنْ أَنْكَرَ ذَلِكَ وَادَّعَى أَنَّ الشَّرْعَ يُكْذِبُ ذَلِكَ، فَقَدْ كَذَّبَ عَلَى الشَّرْعِ، وَلَيْسَ فِي الْأَدَلَّةِ الشَّرْعِيَّةِ مَا يَنْفِي ذَلِكَ). واته: هیچ پیسه وایه کی موسولمانان ئینکاری نه وه ناکه ن که (جن) ده چیتنه لاشه ی نه خؤش و غیری نه خؤشیش، وه هه رکه س ئینکاری نه وه بکات و بلی نه م شهرع و دینی خودایه نه و بابه ته به درؤ ده خاته وه، نه وه درؤی به ده م دین و شهرعی خودا وه کردو وه، وه هیچ به لگه یه کی شهرعیش نیه که نه م بابه ته ره ت بکاته وه.

جن گوئیان بؤ قورئان گرت و

ئیمانیا ن پی هیتا:

﴿سُبْحَانَ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * قُلْ أَوْحَى إِلَيَّ أَنَّهُ سَمِعَ نَفْرًا مِّنَ الْجِنِّ﴾ نه ی پیغهمبر! S بلی: له لایه ن پهروه ردگارمه وه وه حیم بؤ کرا وه که چه ند که سینک له جنیه کان گوئیان راگرت بؤ قورئان خویندنه که م ﴿فَقَالُوا إِنَّا سَمِعْنَا قُرْآنًا عَجَبًا﴾ جا وتیان: بیگو مان ئیمه گویمانگرت بؤ قورئانکی سه یروسه مه ره له رووی هؤنینه وه وه، په وانبیژی و، خؤشخوانیه وه، واته: هه قه عه ره به کانیش پتر تیژ په ویان کردبا بؤ پرواهیتان پی، چونکه به زمانی نه وان هاتو وه، چاک تی ده گن و ده زانن که چه ند په وانبیژه، که چی له گه ل نه وه شدا هه ر نه مرؤو سه ینی ده که ن! به لام جنیه کان هه ر نه وه ده می که بیستیان موسلمان بوون ﴿يَهْدِي إِلَى الرُّشْدِ فَآمَنَّا بِهِ﴾ نه و قورئانه، هیدایهت و پینمای ده کات بؤ ری پاست و هه ق، ئیمه ش پرومان پیهینا ﴿وَلَنْ نُشْرِكَ بِرَبِّنَا أَحَدًا﴾ و هه رگیز هیچ که سینک ناکه یه شه ریک و هاوبه شی پی پهروه ردگارمان ﴿وَأَنَّهُ تَعَلَّى جَدْرَيْنَا﴾ وه به پاستی گه وره یی و مه زنی پهروه ردگارمان به رزو بلنده ﴿مَا أَخَذَ صُحْبَةً وَلَا وِلْدَانًا﴾ نه هیچ ژن و نه هیچ منالیکی بؤ خوی دانه نا وه، چونکه نه وان ه بؤ پیوستین، خواه له هه موو شتیک بئ نیازه، قسه ی نه م جنیانه ش بؤ به درؤ خسته وه ی عه ره به کانه که نه وان پینان وابوو خوا له جنؤکه کان ژنی هیتا وه، فریشته کان له و ژنه ن ﴿وَأَنَّهُ كَانَتْ يَقُولُ سَفِيهًا عَلَى اللَّهِ سَطَطًا﴾ وه به پاستی هه رزه که مان (ئیبلیس) قسه ی نا په سه ندو نا به جیی ده رباره ی خوا ده کرد: به وه سفکردنی شه ریک و هه بوونی ژن و منالی هه یه! ﴿وَأَنَاظَنَّا أَنْ لَنْ نَقُولَ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا﴾ وه ئیمه یه قینمان بوو که هه رگیز دهسته ی ناده می و، جنی درؤ له بؤ خوا هه لئابه سن، که چی کات قورئانمان بیست زانیمان زیاده په وی زؤریان کردو وه ﴿وَأَنَّهُ كَانَ رِجَالٌ مِّنَ الْإِنْسِ يَعُوذُونَ بِرِجَالٍ مِّنَ الْجِنِّ﴾ بیگو مان پیاو گه لیک له ناده می په نایان ده برد به پیاوانی له جنیان، له سه فه ریاندا به شه و تا له و شتانه ی که مه ترسیان هه بوو بیانپاریژن؟! ﴿فَرَادُوهُمْ رَهَقًا﴾ جا جنیه کانیش نه وه یان قؤزته وه و زیاتر گوپراوو سه ر لیشیواوو ماندوو یانکردن. (نه بوو سه عوود) ده لی: نه گه ر پیاویک ری که وتبا جیگابه کی چؤله وانیه وه وه شه وی به سه ردا هاتباو ترسی لی نیشتا، ته نانهت له پیش ئیسلامی شدا هه رکات عه ره به کان له دؤل و شیویکدا شه ویان به سه را بهاتایه، زؤر ده ترسان له جنؤکه ی نه و دؤل و شیوه، ئینجا په نایان ده برده به ر گه وره که یان تا په نایان بدات له زیانی جنؤکه ی نه و ناوه یه، وه ده یانگوت:

(أَعُوذُ بِسَيِّدِ هَذَا الْوَادِي مِنْ سُفْهَاءِ قَوْمِهِ)! په نا دهبه مه بهر سه روکی جنوکه ی ئەم دۆل و شیوه، تا نه فامه کانی نازارم نه دەن. وه یان ئەگەر نه خۆش بکهوتنایه نووشتەیان دەکرد به خۆیان، یان پارچه دارێک، یان په رۆی سه ر گۆرێکیان هه ل ده گرت، وه یان زۆر کهس له مرۆفه کان په نایان ده برده بهر چه ند مرۆفێکی تر (وه ک جوکی و، جادوگه رو، فالچی..) وه داوای نووشتە ی دیوه به ندیان لێ ده کردن تا بیانپاریژن له زیانی جنوکه.. ئینجا ئەوانه بو گه رمکردنی بازاری خۆیان ئەوه نده ی تر ده یان ترساندن له دیوو جنوکه ﴿^۷ وَأَنَّهُمْ ظَنُّوا كَمَا ظَنَنْتُمْ أَن لَّن يَبْعَثَ اللَّهُ أَحَدًا﴾ وه به راستی ئەوانیش گومانیان وابوو وه ک ئیوه گوماتان وابوو که ئیتر خوا هیچ که سیک زیندوو ناکاته وه داوای مردن، یان هیچ پیغه مبه ریک نانیتر، وا ئیستا حالی بووین و ده زانین که خوا مردوان زیندوو ده کاته وه و پیغه مبه ریش ده نیتر ﴿^۸ وَأَنَّا لَمَسْنَا السَّمَاءَ﴾ وه به راستی ئیمه به ره و ئاسمان کشاین بو زانیی هه و آل و، ده نگوباس ﴿^۹ فَوَجَدْنَاهَا مِثْلَتْ حَرَسًا شَدِيدًا وَشُهَابًا﴾ جا بینیمان په ره له پاسه وانی به هیزو پریشکی ناگری سووتینه ر. ماموستا (شیخ موحه ممه دی خال) ده لیت: ده بن ئەو پاسه وانا نه غه یری (شهب) بن و له ئاسمانیشدا بن، واته: له و بۆشاییه دابن که له ده وری زه ویدایه. جا ئەم پاسه وانا نه به هه ر ماده یه کا - له ئاسمانه وه بیت - هه ل ته قین، خیرا له ناوی ده بن، له وه یش ده چی که هه ر پارچه ئەستیره یه ک له بۆشایی ده ره وه ی ئاسمانه وه بیت و روو بکاته سه ر زه و ی خیرا جو ره (پرو تۆنیک ی سارد) پیا هه ل ده ته قی و ده یسو تینی و نایه لێ بگاته زه و یی، مه به ست له (شهب) یش ئەو پارچه ئەستیره نه ن - خوا یش چاکتر ده زانی. که له گه ل زه ویدا به ده وری روژا ده سو پینه وه، وه له بهر بچووکی خۆیان به ئاسمانه وه نابینین، وه به ملیۆن و بلیۆن له کۆمه له ی روژی ئیمه دا بلا و بوونه ته وه، وه له شوین خۆیان ده تراژین و رووه و زه و یی ده کشین. ﴿^{۱۰} وَأَنَّا كُنَّا نَقْعُدُ مِنْهَا مَقْعَدًا لِّلشَّمْعِ﴾ وه به راستی ئیمه پیش هاتنی قورئان له هه ندی جینگای ئاسماندا داده نیشتین بو گو یگرتن له هه و آل و ئەخباری فریشته کان ﴿^{۱۱} فَمَنْ يَسْتَمِعِ الْآنَ يَحْدِثْ لَكُمْ شَهَابًا رَصْدًا﴾ جا ئیستا ئەوه مان بیه ویت گو ی بگری بو وه رگرتی ئەو هه و آل و وتوو و یژده یه، یه کسه ر نه یزه کیکی ئەستیره له که مینایه و بو ی ده هاویژریت ﴿^{۱۲} وَأَنَّا لَأَنْدَرِي أَشْرًا أُرِيدِيْمَن فِي الْأَرْضِ﴾ وه به راستی ئیمه نه مانده زانی ئایا خوا ویستی زیانی بووه به خه لکی سه ر زه و یی به حیراسه قی ئاسمان له گو یگرتن بو هه و آله کانی ﴿^{۱۳} أَمْ أَرَادَ بِهِمْ رَبُّهُمْ رَشْدًا﴾ یاخود په روهر دگاریان ویستی خیرو چاکه ی بووه پینان؟! ﴿^{۱۴} وَأَنَّا مِنَّا الصَّالِحُونَ وَمِنَّا دُونَ ذَلِكَ﴾ وه به راستی ئیمه که سانی چاک و باشمان تیا هه ن، وه له خوار چاکانه وه شمان تیدا هه ن ﴿^{۱۵} كُنَّا طَرَائِقَ وِدْدًا﴾ ئیمه جارن ریبا ز گه لیکنمان گرتبووه بهر، واته: هه ر ده سته یه که مان له سه ر ریگه و ریبا زیک بووین و کهس خه قی که سی نه ده خوینده وه و هیچ که سیکی گو یی بو ئەوی تر نه ده گرت، تا ئیسلام هات، ئیتر پاش ئەوه وا ئیسته له هه و لی یه کگرتندا یین. ﴿^{۱۶} وَأَنَّا ظَنَنَّا أَن لَّن نَعْمَرَ اللَّهَ فِي الْأَرْضِ﴾ وه ئیمه ده مانزانی که قه ت ناتوانین له ژیر ده سه لاتی خوا دا ده رچین له زه ویدا ﴿^{۱۷} وَلَن نَّعْمِرَهُ هَرَبًا﴾ و ناتوانین به هه لاتن له ده سته یه لیبین. به لام به داخه وه سوودمان وه رنه گرت له و زانینه، جا تکایه ئیوه وه ک ئیمه مه بن ﴿^{۱۸} وَأَنَّا لَمَّا سَمِعْنَا الْهُدَىٰ آمَنَّا بِهِ﴾ وه که ئیمه کاتی گویمان له پینمای (قورئان) بوو، یه کسه ر بپرومان پیکردو وه ک ئیوه نه بووین ﴿^{۱۹} فَمَنْ يُؤْمِنُ بِرَبِّهِ فَلَا يَحْأَفُ بِحَسَا وَلَا رَهْفًا﴾ ئینجا ئەوه ی ئیمان بینیت به په روهر دگاری خۆی، ئیتر له لیکه مکردنی چاکه کانی ناترسیت، له وه سته م و غه دری لیکری، چونکه خوا زۆر دادگه ره، سته م له هیچ که سیکی ناکات. ﴿^{۲۰} وَأَنَّا مِنَّا الْمُسْلِمُونَ وَمِنَّا الْقَاسِطُونَ﴾ وه بیگومان له ناو ئیمه دا پاش بیستنی قورئان

کهسانی موسلمان ههیه، وه کهسانی له رڼ لادهریشمان تیدایه، واته: وهک ئیوه بووینه دووبهش، بروادارو، بڼ برّوا ﴿فَمَنْ أَسْلَمَ فَأُولَٰئِكَ تَحَرَّوْا رَشَدًا﴾ جا ئهوکهسهی برّوا هیناو ملکهچبوو، دیاره ئهوانه رڼی راستیان گرتوووه و بهختیارو سهرفرازن ﴿^{۱۰} وَأَمَّا الْقَنَسُطُونَ فَكَانُوا لِجَهَنَّمَ حَطَبًا﴾ بهلام خوا نهناس و ستهمکاران (ئهوانه مان برّویان نههینا) دهبنه دهسه چیلکهی دۆزهخ. جا لیره دا وت و ویزی جنیهکان تهواو ده بیت. ﴿^{۱۱} وَالْوَالِدَاتُ عَلَىٰ الْوَالِدِ بِالْحَقِّ وَالْوَالِدَاتُ عَلَىٰ الْوَالِدِ بِالْحَقِّ وَالْوَالِدَاتُ عَلَىٰ الْوَالِدِ بِالْحَقِّ﴾ وه بهراستی ئه گهر ئه و خه لکه (ئادهمی و جن) رڼی ئیسلامیان راست گرتبا ﴿لَأَسْقَيْنَهُمْ مَاءً غَدَقًا﴾ ئه و حله ئاویکی زورمان پیده نوشین و پیت ده که وته مه زراو باخ و بیستانه کانیانه وه. به لڼ برّوا هینان مرؤف هه ل ده نیت بو و ربابوونه وه و تیکۆشان و ئاوه دانکردنه وهی سهر زهویی، خواش پیروزیان ده کا، وهک ده فهرموئ: ﴿ولو أن أهل القرى آمنوا واتقوا لفتحنا عليهم بركات من السماء والأرض﴾ الأعراف/۹۶. ﴿^{۱۲} لَتَنفِنَهُمْ فِيهَا﴾ تا تا قیبیان بکهینه وه پنی، ئاخو سوپاسگوزار ده بن، یا سوپله و به دکار.؟. به لڼ.. ده و له مه ندیی، ده سندی، جوانیی، ده نگ خو شیی، هیزو توانایی. ناو شو رت. ئه مانه هه موو هو ی تا قیکردنه وه ن لای خوا ی گه وره ﴿وَمَنْ يُعْرِضْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِ﴾ وه ئه وه ی له یادی پهروه ردگاری خو ی، واته: له قورئان روو وه رگپری ﴿يَسْأَلُكَ عَدَابًا صَعَدًا﴾ خوا ده یخاته ناو سزابه کی سه خته وه. به لڼ ههر قه وم و گه لیک له رڼگای خوا لایداو رووی کرده که یف و خو شیی و رابواردن، ئه وه به ره به ره خوا له ناوی ده بات، ئه گهر چی ئیستایش وادیار نه بیت.

مزگه وته کان مالی خوان، بی له خواش

هاوار له کهس مه کهن:

﴿^{۱۸} وَأَنَّ الْمَسْجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا﴾ وه خوا وه حی بو کردوم که به راستی مزگه وته کان تابه تی خوان، جا له گه ل خوا دا هاوارو هانا بو که سی تر مه بهن، واته: ههر خوا بیه رستن تیایانداو، وینه و نیگاری بتانی تیا هه ل مه واسن و، هاواریش ته نها له و بکه ن ﴿^{۱۹} وَأَنَّهُ لَمَّا قَامَ عَبْدُ اللَّهِ يَدْعُوهُ﴾ وه کاتی به نده ی خوا (موحه ممه د) S بو خوا په رستی هه لساو ههر خوا ی ده په رست له نو یزه که یدا ﴿كَادُوا يَكُونُونَ عَلَيْهِ لِيَدًا﴾ جنیه کان خه ریک بوو دابارنه سه ری له بهر سوور بوونیان له سه ر بیستنی قورئان (وهک ئین عه باس ده لیت). ﴿^{۲۰} قُلْ إِنَّمَا أَدْعُوا رَبِّي﴾ به بت په رسته کان بلڼ: من ههر پهروه ردگاری خو م ده په رستم ﴿وَلَا أُشْرِكُ بِهِ أَحَدًا﴾ و که سیش ناکه مه شه ریک و هاوبه شی (نه ئاده می، نه بت). ﴿^{۲۱} قُلْ إِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا رَشَدًا﴾ وه پنیان بلڼ: ئه ی پیغه مبه ر! S به راستی من هیچ جو ره زیان و قازانجیکم به ده ست نیه بو تان، به لکو زیان و قازانج ههر به ده ستی خوا یه. ﴿^{۲۲} قُلْ إِنِّي لَنْ جُبِرْتِي مِنَ اللَّهِ أَحَدًا﴾ پنیان بلڼ: به راستی هیچ که سیک نیه په نام بدات له ناستی سزای خوا دا، ئه گهر سه ر پیچی بکه م ﴿وَلَنْ أجد من دونه ملتحدًا﴾ وه بڼ له ویش هیچ په ناگه یه ک نیه هه لیم بو ی، واته: یاریده ده رو پشتیوانیک شک نابه م تا په نام بدات، ئیتر چو ن بیمه سه ر قسه ی ئیوه؟! ﴿^{۲۳} إِلَّا بَلَاغًا مِنَ اللَّهِ وَرِسَالَاتِهِ﴾ هیچ شتیکم به ده ست نیه بو تان، جگه له به لاغیک له خوا وه له په یامه کانیه وه، که و ابوو ده بڼ په یامه که ی خوا به ریک و پیک رابگه یه نم، ئه گینه خوا سزام

دهدات ﴿وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ﴾ و نهوهی له فرمانی خواو پیغه مبهره که ی سه ریچی بکا به لادان له ته و حیدو شه ریعتی خوا ﴿فَإِنَّ لَهُ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدًا فِيهَا أَبَدًا﴾ جا بیگومان نهوه ناگری دوزه خی بو ناماده کراوه، به هه تا هه تایی و هه می شه یی تیتیدا ده مینیتته وه. ﴿حَتَّىٰ إِذَا رَأَوْا مَا يُوعَدُونَ﴾ تا کاتئ هه ره شه و نهو سزایه یان بینی که هه ره شه یان پی لن ده کریت له لایه ن خواوه ﴿فَسِعَ عِلْمُونَ مَنْ أضعفُ ناصراً و اقلُ عدداً﴾ نهو ده مه ئیتر ده زانن چ که سی هاوکاری و پشتیوانی لاواز تره و ژماره ی له شکر و سوپای که متره، هیچ گومان نییه که خوا یارمه تیده ری موسلمانانه، که و ابو موسلمانانه کان یارمه تی ده ری ان به هیز تره و ژماره یان زیاتره، چونکه خواو فریشته کانیشیان له گه له.

پیغه مبه ریش نازانی قیامت که ی دی:

﴿قُلْ إِنْ أَدْرَيْتُمْ أَقْرَبُ مَا تُوْعَدُونَ﴾ پینان بلن: من نازانم ئیا نهوه ی هه ره شه تان پی لیده کرئ له لایه ن پهروه ردگار تانه وه نزیکه بیتته سه رتان به هاتنی روژی قیامت ﴿أَمْ يَجْعَلُ لَهُ رَحْمَةً أَمَدًا﴾ یا خواوه ندم ماوه به کی بو داده نی؟ ئیتر ئیوه بو گالته ده که ن و به سووک ته ماشای رووداوه کانی روژی دواپی ده که ن ﴿عَلِمَ الْغَيْبِ فَلَا يُظْهِرُ عَلَىٰ غَيْبِهِ أَحَدًا﴾ نهو زاته زانای نادیار و غه ییه، غه یی خو ی بو هیچ که سیک ده رناخواو ئاشکرا ناکا ﴿إِلَّا مَنْ أَرَادَ مِنْ رَسُولٍ﴾ مه گه ر بو په یامبه ری که خو ی لپی رازی بیت، نهو حله ئاگاداری هه ندئ له نه پیه کانی خو ی ده کات، که و ابو غه یب زانن ته نها تابه ته به زاتی پهروه ردگار مانه وه (جل جلاله) ئیتر هیچ که سیک په ی پی نابات، مه گه ر که سیکي خواهن خووی جوان و شیرین و رسال و ملکه چ بو فه رمانه کانی خوا له په یامبه ران، وه ک (عیسا) ی کوری (مه ریهم)، نهوه بوو ئوممه ت و گه له که ی خو ی به گه لن شت - که نه وان نه یان نه زانی- ئاگادار کرد: ﴿وَأَنْبِئْكُمْ بِمَا تَأْكُلُونَ وَمَا تَدْخُرُونَ فِي بُيُوتِكُمْ..﴾ ۴۹/۳. ﴿فَإِنَّهُ يَسْلُكُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ رَصَدًا﴾ جا بیگومان نهو کاته پهروه ردگارت فریشته ده کاته پاسه وان له پیش و له پشتیه وه بو پاراستنی له دهستی شه یاتین و دزینی بو جنیه کان ﴿لِيَعْلَمَ أَنْ قَدْ أَبْلَغُوا رَسُولَاتِ رَبِّهِمْ﴾ بو نهوه ی بزانی و ئاگادار بیت که به راستی پیغه مبه ران به ری کویچی په یامه کانی پهروه ردگاری خو یانیا ن راگه یاندووه، به و شیوه به ی که بو یان سروشترکراوه بی زیادو که م، واته: خوی پهروه ردگار چاودیری په یامبه رانی خو ی ده کات، به فریشته تا به ئاسانی په یامه که یان بگه یه نن. ﴿وَأَحَاطَ بِمَا لَدَيْهِمْ﴾ وه خوا به هه موو شتیکیشان ده زانی و به ئاگایه و هیچ شتیکی لا بز نابی ﴿وَأَحْصَىٰ كُلَّ شَيْءٍ عَدَدًا﴾ و هه موو شتیکیشی به ورد نه ژماردووه هه رچی له زوپی و، له ئاسماندایه و دلۆپه دلۆپی باران و، لم و زیخ و به رده و رده و گه لای داران و که فی سه ر ده ری اچه کان. به کورتی: هیچ شتیکی لا نادیار نییه ئیتر چون ئاگاداری نهو وه حی و سروشه نییه بو په یامبه رانی نه ئیری، تا نهوان بتوانن دریغی و که متره خه می تیا بکه ن؟.

زور زور سوپاس بو خوی جوانکار و دلوقان که یارمه تیدام بو ته و او کردنی ته فسیری

سووره تی (جن).

-۷۳- سوورەتى (موززەممیل) ۴.

مەككە يىپە (۲۰) ئايەتە.

بەناوى خواى دەھندە و مېھرەبان

سوورەتى (موززەممیل) پاش سوورەتى (قەلەم) ھاتوۋە، كورته باسكى ژيانى پىغەمبەر S باس دەكات، بەتايىبەت خۆ يەكلا كىرەنە ۋە يىپە، شە و نوپۇزە كانىي و، قورئان خويىندەنەكەي، دەشتوانى بلىتت: تەۋەرەكەي سەرجم ھەر باسى پەيامبەرە S، ھەر بۆيەش يىپى دەلئىن: سوورەتى (المزمل). پەيامبەر S ئەو كاتە كە لە ئەشكەۋتى (حراء) دا خەرىكى خواناسىن بوو، جىرىل ھات و يەكەم ۋە حىي و سىروشى بۆ ھىنا، جا لە قورسىي و گرانى ئەو پووداۋە، ترس و لەرزيكى زۆرى لئ نىشت و دلى زۆر بئ تاقەت بوو، بارى سەرشانى زۆر گران بوو، بۆيە زۆر بە پەلە گەراپەۋە بۆ لاي خاتوو (خەدىجە) ۋە فەرموۋى: ((..زَمْلُونِي، زَمْلُونِي..)) صحیح البخاري، باب بدء الوحي، ۰ بسم الله الرحمن الرحيم قال الشيخ، حديث: ۳، صحیح مسلم، كتاب الإيمان، باب بدء الوحي إلى رسول الله، حديث: ۲۵۷. واتە: دامپۇشن دامپۇشن، بەراستىي دەترسم توۋشى شتىك بووبم! لەۋە دەترسا كە لە ئايىندەدا نەتوانى ۋەك پىنويست ھەلسى بە ئەنجامدانى ئەركەكانى سەرشانى خۆي، بۆيە ئاۋا توۋشى ئەو دلئەنگىي و نارەھەتتە بوو، ئەگىنە پەيامبەرىكى خۆشەۋىستى ئاۋا ھەرگىز ترسى ئەۋەي ناپىت و ناپىترسىت كە دەستى لئ ۋە شىتراپىت. سوورەتەكە بە ۋشەيەكى زۆر ناسك پەرۋەرەنە و پەر لە سۆزو مېھرەبانى لەلايەن پەرۋەردگارەۋە دەست پئ دەكات، ۋەك بىھوئ ماندوو نەبوۋنى لە پەيامبەر بكات S، بەتايىبەت ئەو ماۋەيەش زۆر خۆي ماندوو دەكرد بە شە و نوپۇز و قورئان دەۋر كىرەنە ۋەۋە، لەبەر خۆش نوۋدىي و پەزايەتى خواى گەرە. ئىنجا باسى گەرەيى و مەزنىي و قورسىي ۋە حى (سروش) ي بۆ دەكات، تا بايەخىكى زۆرى بداتى و زۆر بە بىدارىي و ھۇشيارانە ھەۋلى پىادەكردنى بدات. فەرمان دەدات بە پىغەمبەر S كە لە بەرامبەر ئەشكەنجەي ھاۋبەش پەيداكارەنەۋە دان بە خۇدا بگرئ: ﴿واصبر على ما يقولون واهجرهم هجرا جميلا﴾، ھەرەشەيەكى زۆر قورس و سەختىش لە ھاۋبەش پەيداكارەن دەكات و دەياترستىن بە سزاي رۆژى دوايى، ئەو رۆژەي كە سەرى مندالانى تيا سىپى دەبىت. كۆتايىشى دىت بە سووككردنى ئەرك و بارى سەرشانىان، تا بتوانن لە پال ئەۋەشدا ژيان پەيدا بكنە.

ئەي پىغەمبەر! شە ۋەستە بۆ نوپۇز:

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ * ١ يَا أَيُّهَا الْمُرْسَلُونَ ﴿١﴾ ئەى كالا له بالا پىچاوا! ئەى ئەو كەسەى لەرزت لى ھاتوو ھەو خۆت داپۆشيوە! ئەى پىغەمبەر S! ﴿٢﴾ قُرْآنَ الْإِنشَاءِ ﴿٢﴾ شەو ھەستە واز لە خۆپىچانەو ھەستە و گور بە خۆت بەدەو نوێژ بەكە، مەگەر كەمەكىكى شەو نەبى بۆ خەوو ھەوانەوت ﴿٣﴾ بَصَفَةً أَوْ أَنْفُسٍ مِنْهُ قَلِيلًا ﴿٣﴾ ئەویش بەم شىوہە: نىوہى (شەو)، يا ھەندىكى لى كەم بەكەوہ. (ئەگەر شەوگار دريژ بوو). واتە: شەو نوێژەكەت ھەموو كاتەكانى شەوگارى پى مەگرەوہ، چونكە ماندوو دەبىت، بەلكو سىيەك باشە ﴿٤﴾ أَوْ زِدْ عَلَيْهِ ﴿٤﴾ يان زياترى بەكە، ئەگەر شەوگار كورت بوو. واتە: بىكە بە سى بەشەوہ، دوو بەشى ھەلسەو، لەوہ زياتر نەبى، نە وەك بەھۆى ئەوہو نەتوانى ئىش و كارى پەيامبەرىتە بىبەى بەرپۆہ، وەك لە سوورەتى (ئىسرا) دا ئەفەرمووئى: ﴿٥﴾ وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ نَافِلَةً لَكَ عَسَىٰ أَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَّحْمُودًا ﴿٥﴾ ٧٩/١٧. ﴿٦﴾ وَرَبِّ الْقُرْآنِ ﴿٦﴾ زۆرىش بە ئاھستەو لەسەر خۆبى و رىكويىك ئەم قورئانە بخوینەو دەورى بەكەوہ، با لە دلتا جىگەى خۆى بكا تەوہ، (ئىبن عەباس) دەئىت: ئەم برپارى شەو نوێژە لەسەر شانى پىغەمبەر S تەنھا سالىكى خاياندو بە كۆتايى سوورەتەكە برايوە، ئەوہى كە زانايان دەئىن: كۆتايى سوورەتەكە لە قورئان، سەرەتايەكەى سىرپىوہ. (لە بوخارىي) دا ھاتووہ: سەبارەت بە شىوہى قورئان خویندنى پىغەمبەر S كە لە (ئەنەس) دەپرسن: لە وەلامدا دەئى: قورئان خویندنى پىغەمبەر S ھەر شوئى پىويستى بە دريژ كردنەوہ كردبا، دريژى دەكردەوہ، بەم جۆرە: كاتى كە ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ دەخویند، ﴿بِسْمِ اللَّهِ﴾ دەكردەوہ، ﴿الرَّحْمَنِ﴾ دەكردەوہ، ﴿الرَّحِيمِ﴾ یش ھەروا. صحیح البخارى، كتاب فضائل القرآن، باب مد القراءة، حديث: ٤٧٦١. لە كۆتايى ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ دا دەوہستا، لە كۆتايى ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ دا ھەروا، ﴿الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ یش ھەر بەو جۆرە. المستدرک على الصحيحين للحاكم، كتاب التفسير، حديث: ٢٨٤٣، وقال: هذا حديث صحيح على شرط الشيخين، و وافقه الذهبي. وە لە رۆژى سەلاو بەریدا بە قورئان خوین دەگوترى: ((يُقَالُ لِصَاحِبِ الْقُرْآنِ: إِفْرًا، وَارْقًا، وَرَتَّلًا كَمَا كُنْتَ تُرْتَلُ فِي الدُّنْيَا، فَإِنَّ مَنْرِلَتَكَ عِنْدَ آخِرِ آيَةٍ تَقْرُؤُهَا)). واتە: بخوینە، بەرزبەرەوہ بۆ پەلە بەرزو بڵندەكانى بەھەشت، وە لەسەر خۆو بە ئارام ببخوینە، وەك چۆن لە دونيا دەتخویند، بەراستى پەلەو پايەى تۆ لە قيامەت لە كۆتايى ھەر ئايەتەكدايە كە لە دونيا دەتخویندەوہ. (مسند أحمد بن حنبل، ومن مسند بني هاشم، مسند عبد الله بن عمرو بن العاص، حديث: ٦٦١٧ قال شعيب الأرنؤوط: صحيح لغيره، وهذا إسناد حسن من أجل عاصم، وهو ابن أبي النجود، وبقيّة رجاله ثقات رجال الشيخين).

گەرەو گرانى قورئان:

﴿٥﴾ إِنَّا سَأَلْنَا عَلَيْكَ قَوْلًا قَبِيلًا ﴿٥﴾ بەراستى ئىمە فەرموودەو وتەيەكى قورس و سەنگىنت پى رادەگەيەنين، بەئى بەراستى ھەلگرتن و راگەياندى ئايىنى پىرۆزى ئىسلام بى ئەمبەر و ئەوبەر، ئەركىكى ئىجگار قورس و گرانه، مەگەر تەنھا پەيامبەران بە چاكى تىگەيشتن لەو سپاردە گەرەوہ كە خوا لە بارەيدا دەفەرمووئى: ﴿إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ..﴾ ٧٢/٣٣.

شەو نوێژو بەخەبەر بوون جىدارو لەبار ترە:

﴿٦﴾ **إِنَّ نَافِثَةَ اللَّيْلِ هِيَ أَشَدُّ وَطْأًا** ﴿﴾ به پراستی شهو و بیداری و گفتوگوو پارانهوه و ِرِازو نیاز له گه ل پهروهردگاردا زور کاریگه تره لهسه شانی نویژکار له نویژی روژ، چونکه شهو کاتی خه وو حهوانهوهیه.. پیاو حهق بلّیت شهو نویژیش بو مروّف کاریکی زور گرنگه، فیری شهو نخوونیی و وهخت و بینهختی دهکات ﴿**وَأَقْوَمُ قِيْلًا**﴾ و ه بو خویندنی قورئانیش لهبار تره، شهو بو دهورکردنهوهی قورئان زور گونجاوو ئاهستهیه، چونکه جیهان هه موو له جموجوو و بزوتن دهکهویت و دل و دهروونهکان حهساونهتهوه، زیهن و دهروون له خهتره پاک بوتهوه ﴿**إِنَّ لَكَ فِي النَّهَارِ سَبْعًا طَوِيلًا**﴾ به پراستی به روژیشدا مهودای هات و چوّت دریژو فراوانه به دهم ژیان و گوزهرانهوه دهرویت، جا که واپوو به شتیکی شهو بو خواپهرستی دابنی و، به روژیشدا نان پهیدا بکه و کاروباری ئایینهکات بهرئ بکه ﴿**وَأَذْكُرُ اسْمَ رَبِّكَ وَتَبَتَّلْ إِلَيْهِ تَبْتِيلًا**﴾ تو با ههمیشه ناوی پهروهردگارت لهسه زارت بیت، خو له هه موو شتی داپرو و خوّت یه کلا بکهوه، به تهواوی پشت له هه موو شتی بکه و تهنها روو له خوا بکه، له غهیرهز ئه و زاتهی تو دهپهرستی له هه موو شتی بتهکهوه ﴿**رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ**﴾ ئه و زاتهی تو دهپهرستی پهروهردگاری خوّر هه لات و خوّر ئاوايه ﴿**لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ**﴾ و بیجگه لهو هیچ په رستراویکی تر به ههق نیه ﴿**فَاتَّخِذْهُ وَكِيلًا**﴾ جا توّش بهردهوام ههر ئه و بکه به پاریزهرو پشتیوانی خوّت و کاروبارت دهستی ئه و بده.

به رامبهه به قسه کانیان خوړاگر به:

﴿١٠﴾ **وَأَصْبِرْ عَلَى مَا يَأْتِيكَ** ﴿﴾ و ه له ئاست ئهوهی ئهوان دهیلین ههردهم خوړاگر به ئارام به ﴿**وَأَهْجُرْهُمْ هَجْرًا جَمِيلًا**﴾ و ه به شیوهیهکی جوانیش دهستیان لی هه لگره و دووربه لیان، واته: هیچ جوړه عهزبه تیکی تیا نه بیت ﴿**وَذَرْنِي وَالْمُكَذِّبِينَ أُولِي النَّعْمَةِ**﴾ لیم گه ری بو ئه و خاوهن سامان و مال نیعمه تانه که بهرنامهی خوا به درو ده خه نهوه، تو تکایان بو مه که با من تو له یان لی وهرگرم ﴿**وَمَهْلِكُمْ قَلِيلًا**﴾ تو که میک مؤله تیان بده با به تهواوی بگه نه روژی خوین.. به لی به ئاره زووی خوین رایان بوارد تا ئه و کاته پیغهمبهه S گه یشته مه دینه، جا ئه و دهمه به جوړه ها نارحعتی عهزیه ت دران و، پاشان ناوداره کانیان له (به در) دا کوژران! ﴿**إِنَّ لَدَيْنَا أَنْكَالًا وَحِمِيمًا**﴾ به پراستی ئیمه سزای دونیاییمان هه به و له پاشه روژیشدا کوّت و زنجیری سه نگین و ناگری هه لگیرساوی دوزه خمان هه یه ﴿**وَطَعَامًا ذَا غَضَصٍ**﴾ و ههروه ها خوړاکیک که له گهرو ده گیریت و له بهری درهختی زه ققومه، که زور به نا ئاسایی له گهروویانهوه دهرواته خوارهوه ﴿**وَعَذَابًا أَلِيمًا**﴾ سه ره پای سزای سهخت و پر ئیش و نازار ﴿**يَوْمَ تَرْجُفُ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ**﴾ روژیکی دیت که زهویی و شاخه کان دینه له رزه ﴿**وَكَانَتِ الْجِبَالُ كَيْبًا مَهْمَلًا**﴾ و کیوه کانیش وه ها ورد دهن، ده لئیت ته پو لکه ی لم و زیخه که به ئاسانی تهخت ده بیت، پاش ئهوهی که ثابت و نه جوو لادو بوون.

موحه ممدیش وهك موصایه که نیرد رایه لای فیرعهون:

ئینجا به سزای دنیا ده یانترسیتی وهک ده فهرموی: ﴿^{۱۵} إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَيْكَ رَسُولًا شَاهِدًا عَلَيْكَ﴾ خۆ به پراستی ئیمه په یامبه ریگمان (موحه ممد) S بۆ رهوانه کردوون، بۆته شایهده به سهرتانه وه که ههرچیمان به سهرا داوه پیتی راگه یاندوون، ئیوه هیچ پرو بیانوو یکتان نه ماوه ﴿^{۱۶} كَا أَرْسَلْنَا إِلَى فِرْعَوْنَ رَسُولًا﴾ ههر وهک چۆن بۆلای فیرعه ونیش په یامبه ریگمان (مووسا) رهوانه کرد، تا تیتی بگه یه نیت ﴿^{۱۷} فَمَصَى فِرْعَوْنُ الرَّسُولَ﴾ جا فیرعه ون سهر پچی کرد له په یامبه ره که وه له فه رمانی ده رچوو و بریوی نه هیناو داوای خواهی تی ده کرد! ﴿^{۱۸} فَأَخَذْنَاهُ أَخْذًا وَبِيلًا﴾ ئینجا ئیمه ش زۆر به توندی پیچامانه وه و قارمان لیگرت، نه وه بوو خۆیی و تاقمه که ی له ده ریادا خنکان، جا ئیوه ش ئه ی قوره یش! بیدارو هۆشیار بن پیش نه وه ی قارتان لی بگرین.

که قیامت هات چۆن قوتار ده بن؟

﴿^{۱۷} فَكَيْفَ تَنْفَعُونَ إِنْ كَفَرْتُمْ يَوْمًا﴾ جا نه گهر ئیوه ئه ی بی پروا کانی قوره یش! هه روا کافر بن ئیتر چۆن خۆتان ده پاریزن له سزای روژیک ﴿^{۱۸} يُجْعَلُ الْوِلْدَانَ شِيبًا﴾ که نه وه نده قورس و سه خته منال پیر ده کاو که س به رگه ی ناگری ﴿^{۱۹} أَلَسْمَاءَ مُنْفِطِرٍ بِهِ﴾ ئاسمان به هۆی سه ختی نه و روژه وه له ت و په ت ئه بی ﴿^{۲۰} كَانَ وَعْدُهُ مَفْعُولًا﴾ نه وه به ئینی خواهی، خۆ به ئینی خواهی ههر دیتته دی ﴿^{۲۱} إِنْ هَذِهِ تَذْكَرَةٌ﴾ بیگومان نه م سووره ته ش په ندو ئاموژگاری به که بۆ مه ردم، به شکو له سه ر لیشیواوی خۆیان بگه ری نه وه ﴿^{۲۲} فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذْ إِلَى رَبِّهِ سَبِيلًا﴾ بۆ نه و که سه بیه وی ریگه بۆلای په روه ردگاری خۆی بگریته به ر. واته: با نه و جوړه که سانه هه ولی کاری چاک و شیرین بدن پیش هاتنی نه و روژه.

شه و نویتز به فهرزیی هه لگیرا:

﴿^{۲۰} إِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ أَنَّكَ تَقُومُ أَدْنَى مِنْ ثُلُثِي إِلَيْلٍ وَنِصْفَهُ، وَقُلْتُمْ،﴾ بیگومان په روه ردگارت چاک ده زانی که تو ئه ی پیخه مبه ر! S نزیکه ی دوو به شی شه و، یان نیوه ی، یان یهک سیوومی هه لده سیت ﴿^{۲۱} وَطَائِفَةٌ مِّنَ الَّذِينَ مَعَكَ﴾ هه روه ها هه ندی له وانیه که له گه لتان هه لده ستن بۆ شه و نویتز نه و ده مه ی که (فهرز) کرایه سهرت ﴿^{۲۲} وَاللَّهُ يَقْدِرُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ﴾ خواهی نه ندازه گیری شه و روژی کردوو وه ده زانی چوار وه رز چۆن بی، کاتی کورته، کاتی دریتزه، چونکه مه ردم یان زوو هه ل ئه سی و، زۆر ماندوو ئه بی، یا دره نگ هه ل ئه سی و کاته که ی له کیس ده چی ﴿^{۲۳} عَلِمَ أَنْ لَنْ تُحْصَوْهُ﴾ چاک ده زانی که ئیوه قه ت ناتوان نه ندازه ی نه و شه وه راگرن و بیژمیرن و له کاتی خۆیدا هه لسن بۆ شه و نویتزه که تان ﴿^{۲۴} فَنَابَ عَلَيْكَ﴾ جا له به ر نه وه ئیوه ی به خشیی و باری گرانی له سه ر سووک کردن، نه وانته تان که نه یانتوانی به و به رنامه یه کار بکه ن، وه یا قورئان بخوینی، بۆیه ده فهرموی: ﴿^{۲۵} فَأَقْرَهُ وَامَّا يَتَسَّرَمِنَ الْقُرْآنِ﴾ جا چه نده تان بۆ لوو مه یسه ر بوو - بی دیاری کردنی کات - نه وه نده شه و نویتز بکه ن، نه ک نه و سی یهک و نیوه و دوو به شی شه وه، چونکه جگه له و هۆیانه ش: ﴿^{۲۶} عَلِمَ أَنْ سَيَكُونُ مِنْكُمْ مَرْضَى﴾ خوی میهره بان زانی له ئاینده دا که که سینکتان لی نه خۆش بکه وی و نه توانی هه لسی به شه و نویتز ﴿^{۲۷} وَآخَرُونَ يَضْرِبُونَ فِي الْأَرْضِ يَلْتَمِعُونَ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ﴾ وه که سانی

تریش دهن که لهزه ویدا ده گه پین بۆ به ده دست هینانی بازرگانی و فه زلی خوا بۆ رزق و رۆزی بچنه سه فهر بۆ ئەم وڵات و ئەو وڵات.. ﴿وَأَخْرُوجُ يُقَنِّلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ وه کهسانی تر له ئایینده دا جهنگ بکهن له پێی خوادا (بچن بۆ جیهاد و ماندوو بین) ﴿فَأَقْرَهُوْا مَا بَيَّسَّرَ مِنْهُ﴾ جا که وابوو هه رچه ندتان بۆ لوا ئه وه نده قورئان بخوینن و شه و نوێژ بکهن، چونکه خوای گه وره سۆزو میهره بانێ زۆره له گه ل به نده کانی خۆیدا، وه دیاره مه به ستیکی تایبهتی خۆی ههیه له دانانی هه ر جۆره خواپه رستییه کدا، لێره شدا هه ر له سه ره تاوه ویستی ئه و خه لکه رابینن له سه ر شه و نخوونیی و ئاگاداری و هۆشیاری، جا که مه به سته که ی جێبه جێ بوو بۆیان ده گۆرێ. له م ئایه ته وه یه (ئه بو حه نیفه) ده لیت: خویندنی سووره تی (فاتیحه) له نوێژدا واجب نیه! به لگه یش ئه و فه رموو ده یه که هاتوو به رامبه ر کابرایه که نوێژه که ی به ناته واو کردو، پاشان فه رموو: ((..ثُمَّ أَقْرَأْ مَا يَسَّرَ مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ..)) صحیح البخاری، کتاب الأذان، أبواب صفة الصلاة، باب أمر النبي، الذي لا يتم ركوعه، حديث: ۷۷۲، صحیح مسلم، کتاب الصلاة، باب وجوب قراءة الفاتحة في كل ركعة، حديث: ۶۲۹. واته: چه نده قورئان ده زانی و له به رته، بیخوینه. جه ماوه ری زانایانیش به فه رموو ده ی: ((لَا صَلَاةَ لِمَنْ لَمْ يَقْرَأْ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ)) واته: ئه وه ی سووره ی فاتیحه نه خوینن نوێژه که ی قه بول نیه. صحیح البخاری، کتاب الأذان، أبواب صفة الصلاة، باب وجوب القراءة للإمام والمأموم في الصلوات كلها، حديث: ۷۳۵، صحیح مسلم، کتاب الصلاة، باب وجوب قراءة الفاتحة في كل ركعة، حديث: ۶۲۱. یان فه رموو ده ی: ((لَا صَلَاةَ لِمَنْ لَمْ يَقْرَأْ بِأَمِّ الْقُرْآنِ فَصَاعِدًا)) واته: نوێژ بۆ که سیک نیه گه ر سووره ی فاتیحه نه خوینن، یان زیاتر له و. (مسند أحمد بن حنبل، مسند الأنصار، حديث عبادة بن الصامت، حديث: ۲۲۱۲۹، قال الأرنؤوط: إسناده صحيح على شرط الشيخين). بۆ چوونه که ی ئه بو حه نیفه ره ت ده که نه وه. ﴿وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ﴾ وه نوێژه فه رزه کانتان به چاکی جێبه جێ بکهن به بیرو هۆشه وه ﴿وَأَتُوا الزَّكَاةَ﴾ و زه کاتیش بدهن ﴿وَأَقْرِضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا﴾ وه قه رزو (وام) به شیوه یه کی جوان و چاک به خوا بدهن (ده سگێرۆیی هه ژاران بکهن بۆ ئه وه ی سوودیان لێ وه رگرن) خواش پاداشیکی زۆرتان ده داته وه ﴿وَمَا تُقَدِّمُوا لِأَنْفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ نَجِدْهُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ و هه ر خێرو چا که یه ک پێش خۆتانی بخه ن (پاداشته که ی) لای خوا وه رده گرنه وه ﴿هُوَ خَيْرٌ وَأَعْظَمُ أَجْرًا﴾ که هه ر ئه ویش چاکتره و، پاداشی گه وره تره (له وه ی لای خۆتان ماوه ته وه). ﴿وَاسْتَعْفِرُوا اللَّهَ﴾ ده سا ئیتر ئیوه ش داوای لیبوردن هه ر له خوا بکهن له هه موو کاتدا ﴿إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ به راستی خوا زۆر پۆشه رو لیبورده و تاوان به خشه، زۆریش دلآواو میهره بانه. ((الْمُؤْمِنُ الْقَوِيُّ، خَيْرٌ وَأَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِ الضَّعِيفِ، وَفِي كُلِّ خَيْرٍ أَحْرَصٌ عَلَى مَا يَنْفَعُكَ، وَاسْتَعِنَ بِاللَّهِ وَلَا تَعْجِزْ، وَإِنْ أَصَابَكَ شَيْءٌ، فَلَا تَقُلْ لَوْ أَنِّي فَعَلْتُ كَذَا وَكَذَا، وَلَكِنْ قُلْ قَدَرُ اللَّهِ وَمَا شَاءَ فَعَلَ، فَإِنَّ لَوْ تَفْتَحُ عَمَلُ الشَّيْطَانِ)). صحیح مسلم، کتاب القدر، باب في الأمر بالقوة وترك العجز والاستعانة بالله وتفويض المقادير لله، حديث: ۴۹۲۲. واته: موسلمانی به هیزو ماندوو و ئیسه ک، چاکتر و خۆشه ویسته لای خوا له موسلمانی لاوازو بۆ هیزو ئیش نه که رو خۆماندوو نه که ر، ئه گه رچی هه ردوکیان خێرو چا که یان لیده وه شیته وه، هه ر شتیک سوودت پێبگه یه نیت هه ر دم سووربه بۆ وه ده ست هینانی، یارمه تی هه ر له خوا بخوازه و کۆل مه ده، خۆ ئه گه ر نه هه مه تیه کت تووش بوو، هه رگیز مه لئ: ئه گه ر (ئاوام) کردبا، ئاواو ئاوا ده بوو و (ئه م به لایه م تووش نه ده بوو)، به لکو هه ر ئه مه بلئ: بریاری خوا بوو و هه ر شتیکي خواست هه ر ئه وه ده بیت، چونکه وشه ی (ئه گه ر وام کردبا، وا ده بوو) ده روازه ی کاری شه یانانت لێ ده کاته وه.

زۆر سوپاس و پێزانین بۆ خوای بالاده ست که یارمه تیدام بۆ ته واو کردنی ته فسیری

سووره تی (موززه میل).

۷۴- سوورەتی (موددەسیر) ە.

مەككەییەو (۵۶) ئایەتە.

بەناوی خوای بەخشندهی میهرەبان

ئەم سوورەتی (موددەسیر) هیش وەك سوورەتی (موززەمیل) باسی چەند لایەنێکی كەسیتی پەيامبەری بەرپۆز سەرورە دەكات S، هەر بۆیەش بە (المدرثر) ناو نراوه. جا لە سەرەتاوه داوا لە پەيامبەر دەكات S كە هەستێ بە ئەنجامدانی ئەركەكانی سەرشارنی خۆیی و هەستێ بە راگەیانندی بانگەوازهكەي خوا، وە زۆر گرنگی و بايەخ بەو كارەيە بدا، بئ بروایانیش لە سزای سەختی پاشە پۆژ بترسیتێ، خۆیشی لە بەرامبەر ئازاری قورەیشەوه ددان بەخۆدا بگرێ تا دوا بریاری خوا دیت، ئینجا بئ بروایان لە سزای قورسی رۆژی دوایی دەترسیتێ، بە شیوەیەك كە ئەوان هیچ حەوانەوهیەکی تیا نابینن.. پاشان باسی ئەو سەر سەختە كەلله رەقەیه (وەلیدی كوری موغیرە) دەكات، كە وەك (ئین عەباس) دەلێ: وەلید گەلێ جار گوێی بۆ قورئان دەگرت و دەیشیزانی كە فەرموودهی خوایه، بەلام (كورسی) ەكەي ژیری نەیهیشت خۆی بدات بە دەستەوهو بروا بپنێ!! وەك ئیمامی (بوخاریی) دەلێ: پاشان باسی ئەو ئاگرە بلیسە دارە دەكات كە خوا بەلپنێ بە بئ بروایان و، سەرکارە دلپەقەكانی داوه.. سویند بە مانگ و روناکیهكەي دەخوات كە: دۆزەخ یەكێكە لەو بەلاو نەهامەتیانەي كە یەخەي بیباوهران دەگرێ، تیشكێكیش دەخاتە سەر گەفت و گۆی نیوان موسلمانان و تاوانباران، كاتی لە هۆی چوونه ناو دۆزەخیان دەپرسن. كۆتاییشی بە كورته باسیكی هۆی بروا نەهیتانی هاوبەش پەیداكاران دیت.

پاش سوورەتی (إقرأ) ئەم ئایەتانهاتن:

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ ﴿۱﴾﴾ ئەي ئەوهی جلكی خەوت بەخۆوه پێچاندوو! ئەي پێغەمبەر! ﴿قُرْآنُكَ﴾ هەستە، لە ناو نوینەكەت خەلكی بیباوهر بیدار بكەرەوهو بترسینە لە سزای خوا. پێغەمبەر S لە ئەشكەوتی (حیرا) دا بوو كاتی كە وەحیی بۆ هات و بە ئایەتی: ﴿إِقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ..﴾ دەستی پێكرد، جا چونكە هیشتای یەكەمجاری بوو جۆره ترسیكی لئ نیشت و موچرکە دەیگرت و بەدەم لەرزەوه بە پەله هاتەوه بۆ مالهوهو فەرمووی: ((دَتْرُوْنِي، دَتْرُوْنِي..)) (مسند أحمد بن حنبل، ومن مسند بني هاشم، مسند جابر بن عبد الله، حديث: ۱۴۷۴، قال الأرنأووط: إنسانه صحیح علی شرط الشیخین). واتە: دامپۆشن، دامپۆشن، جا ئیتر پاش ئەوهی كە سەرەتای سوورەتی قەلەمی بۆ هات، دوو سأل و نیو سروش راگیراو نەهات، ئیتر پێغەمبەریش S حالهته پێشووهكەي جارانی نەماو، دیسانهوه ئارەزووی وەحیی كردهوهو گەلێ بۆی بئ تاقت بوو، جا ئیتر لەو ماوهیەدا فریشتەي سروش بەیناو بەین خۆی نیشان ئەداو، ئەمیش بەدەم لەرزەوه دەگەرپتەوه مالهوهو دەفەرموئ دامپۆشن. ئەم مانا مەبەسته وەك پێشتر باسكرا لە سوورەي موززەمیل، ئیمامی بوخاریی و موسلیم رپوایەتی دەكەن. ﴿وَرَبِّكَ فَكَّرِ﴾ وە پەرورەدگاری خۆت بە گەرە بگرە، چونكە تەنها ئەو خاوهنی گەرەیی و (كبریا) یە، كەوابوو رپووی دلت هەر لەو بكە، ئیتر بئ برواكان بروا دینن یان ناهینن گرنگ نیه ﴿وَيَا أَيُّهَا فَطَرْتُ﴾ وە بەرگ و كالات، خاوین بكەرەوه، واتە: دل و دەروونت، كارو كردارت هەمووی بە خاوین رابگرە (چونكە موسلمان دەبئ گرنگی بە دیوی

دوره‌وه و ناوه‌وهی بدات) ﴿^۵ وَالرَّجْرَ فَاهْجُرْ﴾ له هه‌موو گوناح و جوړه کاریکی ناپوخت و نا په‌سه‌ند گه‌رئ. ئەم ئایه‌تانه مانایان ئەوه نییه که خوا نه‌خواسته روژئ په‌یامبه‌ر S له هیل لای دابیت، نه‌خیر.. به‌لکو مه‌به‌ست ئەوه‌یه که ئوممه‌ته‌که‌ی ته‌مئ بئ و خویشی له‌سه‌ر په‌وشته به‌رزه‌کانی به‌رده‌وام بیت ﴿^۶ وَلَا تَمَنَّ نَسْتَكْبِرُ﴾ وه شتی‌ک مه‌به‌خشه بو ئەوه‌ی زۆرت‌رت ده‌سکه‌وئت، واته: منته به سه‌ریاندا مه‌که‌و، چاوه‌روانی زۆریان لئ مه‌که ﴿^۷ وَلِرَبِّكَ فَاصْبِرْ﴾ و له‌به‌ر په‌زانه‌ندی په‌روه‌ردگارت خوگره‌به له به‌رامبه‌ر ئازارو هه‌په‌شه‌ی هۆزه‌که‌تدا ﴿^۸ فَإِذَا تَفَرَّقْنَا فَوُودًا﴾ ئینجا کاتئ فوو ده‌کرئ به‌صووردا بو زیندوو‌بوونه‌وه. پیغه‌مبه‌ر S ده‌فه‌رموئ: چوون دلم خووش بئ و، به‌خووشی رابویرم له کاتی‌کدا خاوه‌ن شه‌یپووره‌که (ئیسرافیل) ده‌می به (قه‌رن) له‌که‌وه ناوه‌و ته‌ویل و ناوچاوی نه‌ویکردوو، چاوه‌نواپه‌که‌ی فه‌رمانی پئ بکه‌ن، فووی پیا بکات، هاوه‌لانی وتیان: جا له‌و کاته‌دا ئیمه‌چ بکه‌ین و چ بلیین؟! فه‌رمووی: بلین: ((حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ، عَلَيَّ اللَّهُ تَوَكَّلْنَا)) (مسند أحمد بن حنبل، ومن مسند بني هاشم، مسند عبد الله بن العباس بن عبد المطلب، حديث: ۲۸۹۲، قال شعيب الأرنؤوط: حديث صحيح، وهذا إسناد ضعيف لعطية العوفي وهو ابن سعد العوفي، وباقي رجاله ثقات رجال الشيخين). ﴿^۹ فَذَلِكَ يَوْمَئِذٍ يَوْمَ عَسِيرٍ﴾ جا ئەو پوژه، پوژئیکی زۆر گران و سه‌خته ﴿^{۱۰} عَلَى الْكُفْرَيْنَ عَسِيرٍ﴾ له‌سه‌ر خاوه‌ن‌ناس و بئ پروایان سووک و ئاسان نیه، چونکه لئپرسینه‌وه‌و حساب و لئکوئینه‌وه هه‌یه.

خوا به‌و که‌سه ده‌ئێ قورئان جادووه:

﴿^{۱۱} ذَرْنِي وَمَنْ خَلَقْتُ وَحِيدًا﴾ له من و له‌و که‌سه گه‌رئ دروستم کردوو به‌ته‌نیا خوئی، واته: تا له‌سکی دایکیا بوو نه‌مال، نه‌منال، نه‌هیزو نه‌ده‌سه‌لای هه‌بوو، که‌چی مال و کورپشم دایه‌و هه‌ر بروای نه‌هیناو چوو به‌گژ په‌یامبه‌ره‌که‌یشدا!! رافه‌کارانی قورئان ده‌ئین: مه‌به‌ست به‌و که‌سه (وه‌لیدی کورپی موغیره)یه، خوا ده‌سه‌لایتیکی زۆر چاکی دایه، که‌چی له‌باقی سوپاسگوزاریی یاخی بوو! وه‌ک ده‌فه‌رمووی: ﴿^{۱۲} وَجَعَلْتُ لَهُ مَالًا مَمْدُودًا﴾ مال و داراییه‌کی زۆرم پینه‌خشی (مه‌رو مالات، باخ و بیستانی جوان و دلگیر) ﴿^{۱۳} وَيَتَيْنَ شُهَدَاءَ﴾ وه‌ کورانی هه‌میشه‌ ناماده‌و به‌ر ده‌ست (له‌گه‌لیا، واته: له‌هه‌موو کاتیکی خووشی و ناخووشییدا ناماده‌بوون، ئەویش خوئی پئ هه‌ل ئەکیشا) ﴿^{۱۴} وَمَهَّدْتُ لَهُ تَمْهِدًا﴾ وه‌ دونیام بو‌راخستبوو به‌راخستنیکی ته‌واو، واته: به‌ئاره‌زووی خوئی (دونیام پشت به‌سه‌ریا) ﴿^{۱۵} ثُمَّ يَطْمَعُ أَنْ أَزِيدَ﴾ پاشان ئەوه‌نده‌ته‌ما‌عکاره‌هه‌ر به‌ته‌مایه‌بۆی زیاد بکه‌م.. (له‌گه‌ل ئەوه‌یشدا که‌خوا نه‌ناس و بئ پروایه‌!!) ﴿^{۱۶} كَلَّا إِنَّكَ كَانْتَ لَآيِنًا عَيْنًا﴾ نه‌خیر ئەو چا‌و‌چنۆکه‌با به‌ته‌ما نه‌بئ، چونکه ئەو به‌رامبه‌ر به‌ئایه‌ته‌کامان هه‌ر سه‌رکه‌ش و سه‌ر سه‌خته ﴿^{۱۷} سَأُرْهِقُهُ صَعُودًا﴾ به‌ته‌ئکید منیش سزایه‌کی قورس و گران و سه‌خت به‌سه‌ریا ئەده‌م (زۆر ماندوو هیلایکی ده‌که‌م، به‌ناو به‌رزایی کتیه‌کانی دۆزه‌خدا هه‌ئیده‌گێرم) ﴿^{۱۸} إِنَّهُ فَكَّرَ وَقَدَّرَ﴾ چونکه به‌پراستی بی‌ری کرده‌وه‌و ئەندازه‌گیری کرد چی بلی دهر باره‌ی قورئان، به‌لام به‌هه‌له‌دا چوو و ملکه‌چی حه‌ق نه‌بوو! ﴿^{۱۹} فَقِيلَ كَيْفَ قَدَّرَ﴾ ده‌به‌کوشتنچن و (خوا ریسوای بکات) چ جوړه مه‌زه‌نه‌و ئەندازه‌یه‌کی گرت، (ئهو نه‌فامه، پاش هه‌موو بی‌کردنه‌وه‌یه‌کی، ئەوجار ده‌ئیت: قورئان جادووه!!) ﴿^{۲۰} ثُمَّ قِيلَ كَيْفَ قَدَّرَ﴾ پاشان

به كوشتچى، چۆن مه زه نه و نه نده گيرى كرد؟! راقه كاران ده لىن: پىغهمبەر ﷺ كاتى كه نوپژى ده كردو قورتانى ده خوینده وه (وه لید) به لایا تپه پیری و گوپی بو گرت و چاك چاك دلی دایه، دواییش كه گه راپه وه بو ناو هۆزو گه له كه ی وتی: ئیستا گویم له (موحه ممهد) هوه بوو قورتانى ده خویند، سویندم به خوا ئه وه ئه وه ده خویند نه وتهی ئاده می بوو، نه وتهی جنی بوو، جا كاتى ئه وه قسه یه گه یشته وه قوره یش، دهنگ و باس بلاوبوویه وه كه وه لید چووته سه ر ئایینی (موحه ممهد)، ئه گه ر ئه وه وابیت قوره یش هه موو شوینی ده كه ون، جا (ئه بوجهل) رویشت بو لایى و وتی: ده لىن دواى موحه ممهد كه وتووئى تا به لكو پاروه نانىكت بداتى، ئه ویش رقی هه لساو وتی: جا موحه ممهد نانى له كوئى بوو، تا من بو نان دواى ئه وه بكه وم؟ خۆت چاك ده زانى كه من مرؤفیکى لات و هه ژار نیم، پاشان وه لید وتی: باشه ئیوه پیتان وایه موحه ممهد شیتته؟ ده ئایا تا ئیستا بیستوتوانه كارى شیتانه بكات؟ لاتان وایه كه فالچی بیت.. بیستوتوانه فال بگریته وه؟ پیتان وایه شاعیره.. تا ئیستا هیچ شاعریک به ده میا هاتووه؟! پیتان وایه كابرایه كى درۆزنه، قهت درۆتان له وه بیستووه؟! له وه لامى هه موو پرسیاره كاندا وتیان نه خیر. جا قووره یش وتی: ئه ی تو چۆن بیرى لى ده كه یته وه وه لى ده سه نگینى؟ وه لید وتی: جادوو! كوړ له باوك ده كاو، باوك له كوړ.. بو ئه مه یه كه قورتان ده فه رموئى: ﴿إِنَّهُ فَعِلٌ قَدْرٌ﴾. ﴿٢١﴾

﴿ظَرْ﴾ پاشان سه یری كرد چى بلئى ﴿تَمَّ عَبَسَ وَبَسَ﴾ له پاشا ناوچاوانى هیتایه وه یه ك و پرووى گرژ كرد ﴿تَمَّ أَدْبَرَ وَاشْتَكَبَ﴾ پاشان پشتى هه لكرد له ئیمان به قورتان و خۆى به زلزانى دواى پىغهمبەر كه وئى! وه له باقى ئه وه كه قسه یه كى گونجاو بكات كه چى ﴿فَقَالَ إِنَّ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ يُؤْتَرُ﴾ وتی: ئه م قورتانه هه ر جادوو له خه لكىكى تره وه وه رده گيرى، (واته: موحه ممهد له بابیلی و، ناشوری و، میسیری و، هیندییه كانه وه وه رى ده گرى)! ﴿إِنَّ هَذَا إِلَّا قَوْلُ الْبَشَرِ﴾ ئه مه هه ر قسه ی مرؤفه، له قسه ی خوا ناچى! ﴿سَأُصَلِّيهَ سَقْرًا﴾ له مه و پاش ده یخه مه ناو سه قه ره وه ﴿وَمَا أَدْرَاكَ مَا سَقْرٌ﴾ جا تو چوزانى (سه قه ر) چیه .. ئه گه ر پیت نه لیم ﴿لَا بُقَى وَلَا نَذْرٌ﴾ ناگریكه هیچ شتىك نایه لیته وه وه ده یسووتینى له گوشت و ئیسقان و ده مارو وازیش ناهیتى و جیناهیتى ﴿لَوْاحَةٌ لِلْبَشَرِ﴾ پىستى سه ره وه وه لاشه ره ش ده كاته وه، واته: به هه رچى بگات ده یسووتینى ﴿عَلَيْهَا تَسْعَةُ عَشْرَ﴾ نۆزده فریشته ی به سه ره وه ن بو سه ره رستى و چاودى رى و به رپوه بردنى دۆزه خ.

ژماره ی فریشته ی سه ركارى ناگر

بو ئه زموینه:

ئینجا خوا ده فه رموئى: ﴿٢١﴾ ﴿وَمَا جَعَلْنَا أَحْسَبَ النَّارِ إِلَّا مَلَائِكَةً﴾ وه هه ر فریسه كاھان گىراوه به خه زه نه ی دۆزه خ، «واته: سه ر خه زه نه كانى دۆزه خ هه ر له فریشته ن، كه وابوو كه س ناتوانى مملاتنیان له گه ل بكاو هه ول بادت خۆى لىیان ده رباز بكات وه ك ئه بووجهل ده لیت» ﴿وَمَا جَعَلْنَا عَدُوَّهُمْ إِلَّا فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا﴾ و ژماره یامان نه گىراوه به (نۆزده) بو تافى كرده وه ی بى باوه ران نه بى، واته: ده مانه وئى به وه یه وه باوه ر بىنن ﴿لَيْسَتَيْنِ الْذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ﴾ بو ئه وه ش خاوه ننامه كان بىگومان بن له راستى ئه م قورتانه، چونكه ژماره ی ئه وه فریشته ن له كتیبه كانى ئه وانیشدا هه یه ﴿وَرَزَادَ الْذِينَ مَأْمُورًا بِئْتَانًا﴾ و بو ئه وه ش بروداره كان زیاتر برویان دامه زرىت، كاتى خاوه ن نامه كان ده بىنن برویان هیتا به ژماره كان ﴿وَلَا يَرْتَابَ الْذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ﴾

وَالْمُؤْمِنُونَ ﴿١﴾ وه ئىتر خاوه ناممه و پروادارانىش گومانىان نه بئ له حه قىقه قى دىن و ژماره ى فرىشته كان، دياره ئه مه بو دووپاتكرده وه ى قسه ى پىشوو، ئه گىنه كاتى كه بروا زياتر بوو، ئىتر دوو دلى ى و گومان نامىنى ﴿وَلَيَقُولَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ وَالْكَافِرُونَ مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهَذَا مَثَلًا ۗ﴾ وه بو ئه وه ى دوو پروو و بى پرواكان بلين: خوا مه به ستى به م ژماره ى نوزده يه چيه به نمونه هىنايه وه؟ ﴿كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَن يَشَاءُ وَيَهْدِي مَن يَشَاءُ ۗ﴾ وه ك گومرا كرنى كافره كان و مونافىقه كان، خوا ئه وه ى خوى بيه وى گومرا ى ده كا، وه ههركه سىش خوى بيه وى هىدايه قى ده دا، هه لبت ههركه س خوا گومرا ى بكا له بهر نه شياوى ئه و كه سه خوىه قى، وه ههركه سىش خوا هىدايه قى بدات له بهر شياوى خوىه قى. ﴿وَمَا يَمَلِكُ جُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ ۗ﴾ وه جگه له خوا خوى، كه سى تر به ژماره ى له شكرو سوپا ى پهروه رداكار نازانى، واته: هه ر ئه و ده زانى ژماره ىان.. ئه وان هه ش وه نه بئ ته نها هه ر ئه و نوزده بن به لكو به هه زاران هه زارن. وه كو پىغه مبه ر S له شه و په ويه كه يدا له وه سفى (به يتول مه عمور) دا فه رموى: ((وإِذَا هُوَ يَدْخُلُهُ كُلُّ يَوْمٍ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ لَا يَعُودُونَ إِلَيْهِ)) صحىح مسلم، كتاب الإيمان، باب الإسرائ برسول الله، إلى السماوات، حدىث: ٢٦٠. واته: هه موو روژىك حه فتا هه زار فرىشته ده چنه نىوى، جارىكى تر ئه وان هه ناگه رىنه وه بو ئه و شوئنه ى پىشتر لى بوون. ﴿وَمَا هِيَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْبَشَرِ﴾ ئه و ناگه ر هه ر په ندو ئاموژگارىبه بو ئاده مزاده ياخىبه كان، تا لى بترسن و بروا بىتن و راست و پاسال بن ﴿٣٢﴾ كَلَّا ۚ نَحْيِرُ، وانىه، روژىك دىت په شىمان ده بنه وه ﴿وَالْقَمَرِ﴾ سوئند به مانگ كه چه ند شتىكى گرنكه ﴿٣٣﴾ وَاللَّيْلِ إِذَا يَدْبُرُ ۚ و سوئند به شه و كاتى تىده په رىت ﴿٣٤﴾ وَالصُّبْحِ إِذَا أَسْفَرُ ۚ و سوئند به به ره به يان و ده مى به يانىان، كاتى ورده بئ په رده خوى ده نوئىت ﴿٣٥﴾ إِنَّهَا لِأَحَدَى الْأَكْبَرِ ۚ به راستى ئه و (ناگرى دوزه خ) له، به لايه كه له به لا هه ره گه وره كان، جا ئىتر ئىوه چو ن گائنه ى بئ ده كه ن؟ حه ق وايه خو تانى لئ بپارىزن ﴿٣٦﴾ نَذِيرًا لِلْبَشَرِ ۚ بو بىدار كرنه وه و ترسىنه رى سه رجه م ئاده مزاده، تا له هه موو خراپه كه سل بكه نه وه ﴿٣٧﴾ لِمَن شَاءَ مَسْكْرَانٌ يَلْقَوْنَ فِيهَا كَبَابًا ۚ به تايهت بو ئه و كه سه ى بيه وى پىشكه وى و كى به ركى بكا له كارى چا كه دا، يان خوى دوا بخات له كارى خراپه دا ﴿٣٨﴾ كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ رَهِيْنَةٌ ۚ چونكه له قىامه تدا هه موو كه سىك له بارمته و گره وى كاروكرده وه ى خوىه قى، ئىتر ئىستا كه يفى خوىه قى، چاك ده كات يا خراپ ﴿٣٩﴾ إِلَّا أَصْحَابَ الْأَيْمَنِ ۚ يارانى ده سته ى راست نه بئ، كه نامه كانىان به ده ستى راستىيانه وه ده درى و، پارىزراوىش ده بن له ناگر ﴿٤٠﴾ فِي جَنَّاتٍ يَسَّاءُونَ ۚ له ناو باخ و باخى به هه شتدان و له يه كتر پرسىار ده كه ن ﴿٤١﴾ عَنِ الْمُجْرِمِينَ ۚ سه بارهت به تاوانكاران: ﴿٤٢﴾ مَا سَلَكَكُمْ فِي سَقَرٍ ۚ و پىبان ده لىن: ئه وه چىبوو ئىوه ى به ره و دوزه خ راپىچكرد؟ وا ئىستا ئه و سزا سه خته ده چىزن؟ ﴿٤٣﴾ قَالُوا ۚ ئه وانىش له وه لامدا ده لىن: په كه م: ﴿لَوْ نَكُنُ مِنَ الْمُصَلِّينَ﴾ ئىمه له نوئز خوئنان نه بووىن بو پهروه رداكارمان، چونكه بروامان بئ نه بوو. ﴿٤٤﴾ وَلَوْ نَكُنْ نَطْعِمُ الْيَتَامَى ۚ و خواردمان به بئ نه واىان نه ده داو ده سترگوؤىيمان نه ده كردن. سىپه م: ﴿٤٥﴾ وَكُنَّا نَحْوُ مَعَ الْفَاطِمِينَ ۚ وه ئىمه هه مىشه سه رمان له قسه ى نارپه و ده نا له گه ل ئه وان هى سه رىان له قسه ى نارپه و ده نا ﴿٤٦﴾ وَكُنَّا نَكْذِبُ يَوْمَ الَّذِينَ ۚ و بروامان به روژى پاداش نه بوو به درومان ده زانى ﴿٤٧﴾ حَتَّىٰ آتَيْنَا آلِيْقِينَ ۚ تا مردن يه خه ى پىگرتىن و به چاوى خو مان دىمان، ئىمه هه ر له

ناو ئەو گومپایی و سەر لیشتیواوییهدا بووین ﴿^{۴۸}فَمَا نَنْفَعُهُمْ شَفَعَةُ الشَّفِيعِينَ﴾ ئیتر تکای تکاکاران - ئەگەر بشیبت - کەلکێ بەوان ناگەیهنن، چونکە تکا وەک (ئین کەسیر) دەلێت: بۆ ئەو کەسانە نابێ کە ئەو خوو و صیفته ناپەسەندانەیان هەبن ﴿^{۴۹}فَمَا لَكُمْ مِنَ التَّذْكَرَةِ مُعْرِضِينَ﴾ جا چیانە وا لە پەندو ئامۆژگارییهکانی (قورئان) ڕوو وەردەچەرختین و هەلدین؟.

کە لە قورئان هەلدین دەلێی گۆرە خەرگەلن لە شیر هەلدین:

﴿^{۵۰}كَانَهُمْ حُمْرٌ مُّسْتَنْفِرَةٌ﴾ هەر ئەلێی کەرە کێوین ﴿^{۵۱}فَرَّتْ مِنْ قَسْوَرَةٍ﴾ کە لە دەستی شیر هەلدین و ڕەو دەکەن و سل دەکەن، دیارە کەرەکێوی کاتێ کە شیر دەبینی زۆر بە پەلە ڕەو دەکاو هەلدیت.. هاوبەشدارنەرەکانیش کاتێ کە پیغەمبەر S دەبینن و گۆیان لە قورئانەوه دەبن، هەر ئاوا هەلدین و پشتی تێدەکەن ﴿^{۵۲}بَلْ يُرِيدُ كُلُّ امْرِئٍ مِنْهُمْ أَنْ يُؤْتَىٰ صُحُفًا مُّنشَرَةً﴾ بەلکو هەر یەکەیان دەیهوێ نامەیهکی کراوهی پێبدری و تیا بنوسری: لە خواوه بۆ فلانی کورپی فلان و فەرمانی پێ بکری بە شوینکەوتنی (موحه ممه د) جا ڕوای پێیکەن کە خوا بە پیغەمبەریتیی ناردووێهتی بۆیان!! کەواتە وازیان لێ بینە با هەر لەو سەر لیشتیواوییهدا بسوورپنەوه ﴿^{۵۳}كَلَّا﴾ نەخیر، بە تەمای شتی وا نەبن ﴿بَلْ لَا يَخَافُونَ الْآخِرَةَ﴾ چونکە ڕاستیه کە ی هەر ئەوهیه کە لە پاشە روژ ناترسن، هەر بۆیهش ئاوا تیکچوون ﴿^{۵۴}كَلَّا﴾ نەخیر، با ئەوهنده ڕۆ نەچن لە بیباوه پیددا ﴿وَإِنَّهُ تَذْكِرَةٌ﴾ چونکە بەراستی ئەم (قورئان) لە یادخەرەوهی راستیه کانه، جا هەر کەسیک ناره زووی خۆیهتی بە گۆیی دەکات یانه؟ وەک دەفەرموئ: ﴿^{۵۵}فَمَنْ شَاءَ ذَكُرْهُ﴾ ئەوهی دەیهوئیت -ئیستا ئازاده- با لە یادی بگریت ﴿^{۵۶}وَمَا يَذْكُرُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ﴾ خۆ ئەو خەلکە ئامۆژگاری وەرناگرن، مهگەر ویستی خوای لەسەر بیت. واتە: توانای وەرگرتنی ئامۆژگاری نابن، ئەگەر خوا نەیهوئ ﴿هُوَ أَهْلُ الْقُوَى﴾ هەر ئەویشە شیای لێ ترسانه، چونکە خواوهنی تۆلە ی سهخته ﴿وَأَهْلُ الْخَفِرَةِ﴾ وه هەر ئەویشە شیای لێبوردنه له تاوان، کەواته تا زووه وهرن تهوبه بکهن و په شیمان بینهوه له و کاره خراپانه تان.

والحمد لله أولا وآخرا، والصلاة والسلام على محمد
وأله وصحبه.

۷۵- سوورەتی (قیامەت) ە.

مه ککه ییه و (۴۰) ئایه ته.

به ناوی خوای به خشندهی میهره بان

ئەم سوورەتی (قیامەت) لە زیندوو بوونەوه و پاداش و تۆلە دەدوئ، بەراستی باسیکی زۆر گرنگه و گەلێ له مرۆفه کان لێیان تیکچوو، وه به شیوهیهکی تایبەت باس له روژی رهستاخیزو قوناغه قورسه کانی دهکات، باسی ئەو روژه دهکات مرۆف به مردن نزیك دەبن و له گیانه لادایه، بۆ یه که مجار سویند دهخوات به روژی قیامهت و به نه فسی (له ووامه) و سه رهنشتکار که له سه ر هه موو کاریکی خراپ سه ر کۆنه ی خواهنه که ی دهکات.. سویند دهخوات به وانه که:

زیندوووبونه وه راسته و هیج گومانیکى تیا نییه: ﴿لَا أَقْسَمُ بِيَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَلَا أَقْسَمُ بِالنَّفْسِ اللّٰوَمَةِ..﴾ ئینجا گه لئ له نیشانه کانی هاتنی ئه و پوژیه به باس ده کات: وه ک ئه وه که چاو ئه بله ق ده بئ و، مانگ تاریک ده بئ و ده گیرئ، خورو مانگ ههر دوو کۆده کرینه وه وه ده بنه یه ک پارچه و هه لده وه ریئ و نامینن.. له ته فسیری قورتوییدا هاتووه: (قیل: إن (لا) صلة، و جاز وقوعها في أول السورة لأن القرآن متصل بعضه ببعض، فهو في حكم كلام واحد). واته: وشه ی (لا) لیره دا به مانای به ستنه وه ی پیشوووی خوی دی به دواوه وه ی خوی وه وه، وه ئه م مانایه ش گونجاوه، چونکه ئایه کانی قورئان پیش و پاشی به ستراوه به یه که وه وه له حوکمی یه ک رسته دایه. (قال ابن عباس و ابن جبير وأبو عبيدة: معنى (لا أقسم) أى أقسم. وحكى أبو ليث السمرقندي: أجمع المفسرون أن معنى (لا أقسم): أقسم، واختلفوا في تفسير (لا) قال: بعضهم (لا) رد لكلام منهم حيث أنكروا البعث). واته: ئین عه باس و ئه و زانایانه ی دی وتووینانه: که (لا أقسم) واته: سویند ده خۆم. وه پاقه کارانی قورئان له سه ر ئه وه یه که دنکن، به لأم ناکۆکن له سه ر وشه ی (لا)، هه ندیک وتووینانه به واتای وه لآمدانه وه ی وته ی ئه وانه دیت که ئینکاری زیندوووبونه و یان کردووه. (وقال الفراء: وكان من لا يعرف هذه يقراً (لأقسم) بغير ألف، كأنها لام تأكيد دخلت على أقسم وهو صواب، لأن العرب تقول: لأقسم بالله، وهي قراءة الحسن و ابن كثير و ابن الزهري و ابن هرمز). واته: فهراء وتوویه: ئه و رسته به م شیوه (لأقسم) خویندراوه ته وه به بئ ئه لیف، وه کو ئه وه ی لامه که له و وشه دا بۆ ته ئکیدو دووپاتکردنه وه هاتبیت، ئه وه ش رای ته واوو راسته. چونکه عه ره ب گوتوینانه: (لأقسمُ بالله)، ئه مه ش قیرانه و خویندنه وه ی: (حه سه ن و ئین که سیرو ئین زوه ری و ئین هورمه زه). ئه و جا باسی گرنگی و بایه خدانی په یامبه ر S ده کات به وه رگرتنی قورئان له (جبریل) ه وه. ﴿لا تحرك به لسانك لتعجل به..﴾، وه هه روه ها ئاده مزاد ده کا به دوو به شه وه: به خیارو سه رفراز، به دبخت و رووره ش. ﴿وجوه يومئذ باسرة..﴾ ئه و روژه مروّف له گیانه لادایه و گیان ده گاته قورقوراگی و خزم و که سوکاری له ده وریاو ده سته ئه ژنۆ داده نیشن و هیچیان پئ ناکرئ بۆی، وه قاچ له قاچ ده ئالئ و، هیژی جولانه وه ی لئ ده برئ، کۆتاییشی دیت به هینانی کۆمه لئ به لگه بۆ چه سپاندنی زیندوووبونه وه، ﴿أیحسب الإنسان أن یتزک سدی..﴾؟

ئه مه سویندی بی قیامهت راسته و دی:

﴿بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ﴾ * ۱ لَا أَقْسَمُ بِیَوْمِ الْقِيَامَةِ ﴿ سویند ده خۆم به روژی ره ستاخیز (روژی تۆله و پاداش) ﴿وَلَا أَقْسَمُ بِالنَّفْسِ اللّٰوَمَةِ﴾ وه سویند ده خۆم به نه فسی سه ر زه نشتکار، واته: هه رکات به لای کاریکی خراپدا رویشت، به په له سه ر زه نشتی خوی ده کاو ده گه ریته وه، واته: سویند به وانه هه موو زیندوو ده کرینه وه بۆ پاداش و تۆله.

دهشتوانین پیشه و سه ر په نجه کانی

مروّف ساز بکه ینه وه:

﴿أیحسبُ الإنسانُ أنْ یجمعَ عظامه﴾ ئایا ئاده می پئی وایه که هه رگیز ئیسکه (رزیوه کانی) پاش مردن کۆ ناکه ینه وه؟! (عه دیی کوری په بیعه) به پیغه مبه ری وت: S پوژی قیامهت چۆنه؟ که ی دیت.؟ چۆن ده بیت.؟ په یامبه ر S به دریزی بۆی باسکردو، (عه دی) یش وتی: ئه گه ر به چاویش بیبیم هه ر پروات پئ ناکه م! وه گوئی: باشه ئاخیر پیم نالیت خوا ئه و ئیسکه

رزیوانه چۆن کۆ ده کاتهوه؟ جا بۆ دووپاتکردنهوهی ئهو و رووداوه، ئهو ئایه ته هاته خوارهوه و فهرمووی: ﴿بَلْ قَدَرِينِ عَلَيَّ أَنْ تُسَوَّىٰ بِنَانِهِ﴾ به لئی ئیمه به تواناین که ته نانهت نه خشه و خهتی سهر په نجه کانیشی وه کو خۆی رێک و پێک بکهینهوه، به هه موو نه خش و نه پینه کانیهوه، له کاتیکا نه خشه ی سهر په نجه ی هیچ که سێ له هی که سێکی تر ناچن. ده توانیت بۆ پتر ورده کاریی ئهو و راستیه سه رێک له کتیبی: (وتهی زاناکان و باوه ر به خوا) بدهیت، له نووسینی ماموستا ئه حمده کا که مه حموود. ﴿بَلْ يُرِيدُ الْإِنْسَانُ لِيَفْجُرَ أَمَامَهُ﴾ به لکو مروفی بیباوه ر هه ر ده یه وئ به رده وام بن له سه ر خراپه کاری خۆی وه ک ناژهل بن به رنامه بسوورپه توه، بۆیه هه رده م کاری ناشیاو ده کاو، نکوولی زیندوو بوونه وه ش ده کات ﴿يَسْتَلُ أَيَّانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾ به لاقرتی و گالته وه ده پرسن: روژی قیامهت که یه.. وه ک بلن قیامهتی چیی و لپرسینه وه ی چی؟! ﴿فَإِذَا بَرَأَ النَّفْسَ﴾ جا کاتی جاو ئه بله ق بوو له و روژه سه خته دا ئه بریسکیته وه و له بهر ترسی ئهو روژه مۆله ق ده وه ستیت ﴿وَحَسَفَ الْقَمَرُ﴾ وه هه یفیش تاریک بوو ﴿وَجُمِعَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ﴾ و خۆرو مانگ کۆ کرانه وه، واته: هه لوه رینه خواره وه و یاسای بوونه وه ر تیکچوو ﴿يَقُولُ الْإِنْسَانُ يَوْمَئِذٍ أَيْنَ الْمَفْرُغُ﴾ له و روژه دا ئاده میی بن بره ده لئی: ئه ی هاوار! بۆ کوئ را بکه م، رینگای هه لاتن کوا؟ ﴿كَلَّا لَا وَزَرَ﴾ نا، نا، رینگاو په نای ده ر باز بوون له سزا نیه ﴿إِنِّي لِرَبِّكَ يَوْمَئِذٍ لَسْتُفْرُغُ﴾ له و روژه دا قه رارگای به نده کان (به هه شت یا دۆزه خ) بۆ خوا وه ندی توپه، واته: که س ناتوانن په نای که س بدات.

قیامهت هات مروف هه رچی پیش خستیی و جیمایی هه وائی پنده درئ:

﴿يَبْنُوْا الْإِنْسَانَ يَوْمَئِذٍ يَمَآءَ دَمٍ وَأَنْفَرُ﴾ له و روژه دا ئاده میی هه وائی هه موو پنده درئ به وه ی پیش خۆی خستوو له کار و کرده وه ی چاک و خراپ، وه به وه ش به جیی هه شتوو له ئه سه رو شوینه واریک کاری پنده کرا له دوا ی مردنی ﴿بَلِ الْإِنْسَانُ عَلَىٰ نَفْسِهِ بَصِيرَةٌ﴾ به لکو ئهو روژه مروف له سه ر خۆی شایه ته چیکردوو، چیگوتوو؟ تیبینی: (ت) یی بیژه ی (بصیره) له م ئایه ته دا بۆ (موباله غه) یه هه ر وه کو چۆن له (علامه) و (راویه) دا بۆ موباله غه یه. ﴿وَلَوْ أَلْفَن مَّعَازِيرُهُ﴾ هه ر چه نده به زمانیش بره و بیانوویه کی زۆر بینیته وه و پا کانه بکات بۆ رزگارکردنی خۆی، به لام بن سووده و که لکی نیه، چونکه خۆی شایه ته له سه ر خۆی.

په مبه ر S له جبریل وه قورئانی وه رگرت:

ئیمامی (بوخاریی) و (موسلیم) و جگه له وانیش ده لئین: په مبه ر S زۆر سوورو به هه ول بوو بۆ وه رگرتنی قورئان له ده م جبریل وه، بۆیه په له ی بۆ وه رگرتنی ده کرد پیش ئه وه ی جبریل لئ بیته وه! تا خوا ی گه وره پێفه رموو: ﴿لَا تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِالْءِذَى﴾ زمانت به قورئان خویندن مه جوولینه، واته: په له مه که بۆ له به رکردنی ﴿إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ وَقُرْآنَهُ﴾ به راستی

کۆکردنهوه و له بهر کردنی و ئیسپاتی خویندنهوهی له سه‌ر زمانت له سه‌ر ئیمه‌یه ﴿^{۱۸} فَإِذَا قَرَأْتَ قُرْآنَهُ فَرَأَاهُ﴾ جا کاتی ئیمه له ڕینگه‌ی (جبریل) هوه بۆت ده‌خوینینهوه تو شۆینی خویندنهوه‌که‌ی ئه‌و بکه‌وه و دوای ئه‌و بیلی و په‌یره‌وی له‌و بکه‌ ﴿^{۱۹} إِنَّ عَلَيْنَا لَلْأَنفُسَ﴾ له پاش خویندنهوه و له‌بهر کردنیشی، ڕونکردنهوه‌ی ماناکه‌یشی هه‌ر له‌سه‌ر ئیمه‌یه. (ئین که‌سیر) ده‌لێ: په‌یامبه‌ر S به‌ شیوه‌یه‌ک هه‌ولی ده‌دا و سوور بوو بۆ له‌بهر کردنی قوورئان، گه‌لێ جار له‌ خویندنهوه‌یدا پێش (جبریل) ده‌که‌وت.. ئینجا خوای کارجوان فه‌رمانی پێک‌رد له‌سه‌رخۆ بیت و په‌له‌ نه‌کات له‌ خویندنهوه‌یدا، چونکه‌ ئه‌و خۆی مانا و مه‌به‌سته‌که‌ی بۆ ڕوون ده‌کاته‌وه.

قیامه‌تی لا دووره، چونکه‌ دنیای خۆش ده‌وی:

﴿^{۲۰} كَلَّا بَلْ تُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ ^{۲۱} وَتَذَرُونَ الْآخِرَةَ﴾ نه‌خێر، وانیه.. وه‌ک ئیوه‌ پێتان وایه‌ ئه‌ی هاوبه‌شدانه‌ران! گوایه‌ زیندوو نا‌کرینه‌وه‌!. به‌لکو بۆیه‌ ئه‌و قسه‌یه‌ ده‌که‌ن، ئیوه‌ دونیاتان خۆش ئه‌وی که‌ دنیاش به‌ په‌له‌ کۆتایی دێ، وه‌ پاشه‌ ڕۆژ واز لێ ده‌هینن که‌ هه‌ر نابڕیته‌وه‌، واته‌: هه‌موو هه‌ولیکتان بۆ دونیایه‌و، به‌ ته‌واوی دوا ڕۆژتان پشتگۆی خستوه‌وه‌، بۆیه‌ ئابه‌و شیوه‌یه‌ بیر ده‌که‌نه‌وه‌.

دیتنی خوا له‌ ڕۆژی په‌سالندا:

﴿^{۲۲} وَجْهٌ يُّومِضُ نَاصِرَةٌ﴾ له‌ ڕۆژی قیامه‌تا ده‌موچاو و ڕوخسارگه‌لێ (واته‌: ڕوومه‌تی باوه‌رداران) گه‌شاهه‌ و پاراوو پڕشنگداره‌و خۆشی و شادیان لێ ده‌بینی ﴿^{۲۳} إِلَى رَبِّهَا نَاظِرَةٌ﴾ بۆ په‌روه‌ردگاری خۆیان ده‌روانن. جه‌ماوه‌ری زانایان - وه‌ک له‌ چه‌ندین فه‌رموده‌ی په‌واو (سه‌حیح) وه‌رگیراوه‌ - ده‌لێن: مه‌به‌ست له‌م ئایه‌ته‌ ئه‌وه‌یه‌ که‌ له‌ ڕۆژی قیامه‌تا به‌نده‌ صالحه‌کان ته‌ماشای خوای خۆیان ده‌که‌ن و، به‌ چاوی خۆیان ده‌بینن، وه‌ک چۆن به‌ ئاره‌زووی خۆیان ته‌ماشای مانگه‌ شه‌وی چوارده‌ ده‌که‌ن و ده‌بینن. (ئین که‌سیر) ده‌لێ: ڕای کۆی هاوه‌لان و شوینکه‌وتوان (الصحابه‌ والتابعون) یش هه‌ر ئه‌مه‌یه‌، وه‌ هه‌موو پێشه‌وا‌یانی ئیسلام پاش ئه‌وانیش یه‌ک ده‌نگن تێیدا. پێغه‌مبه‌ر S بۆ پشتگیری له‌و مه‌به‌سته‌ ده‌فه‌رموی: ((إِنَّكُمْ سَتَرُونَ رَبَّكُمْ كَمَا تَرُونَ هَذَا الْقَمَرَ..)) واته‌: بێگومان ئیوه‌ له‌ ڕۆژی قیامه‌ت خودای خۆتان ده‌بینن، وه‌ک چۆن ئه‌و مانگه‌ ده‌بینن. (صحیح البخاری، کتاب مواقیع الصلاة، باب فضل صلاة العصر، حدیث: ۵۳۹، صحیح مسلم، کتاب المساجد ومواضع الصلاة، باب فضل صلاتي الصبح والعصر، حدیث: ۱۰۳۶). وه‌ ده‌فه‌رموی: ((إِذَا دَخَلَ أَهْلُ الْجَنَّةِ الْجَنَّةَ، قَالَ: يَقُولُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: تَرِيدُونَ شَيْئًا أَزِيدُكُمْ؟ فَيَقُولُونَ: أَلَمْ تُبَيِّضْ وُجُوهَنَا؟ أَلَمْ تُدْخِلْنَا الْجَنَّةَ، وَتُنَجِّنَا مِنَ النَّارِ؟ قَالَ: فَيَكْشِفُ الْحِجَابَ، فَمَا أُعْطُوا شَيْئًا أَحَبَّ إِلَيْهِمْ مِنَ النَّظَرِ إِلَى رَبِّهِمْ عَزَّوَجَلَّ. وَفِي رِوَايَةٍ: وَزَادَ ثُمَّ تَلَا هَذِهِ الْآيَةَ: لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا الْحُسْنَى وَزِيَادَةٌ)). واته‌: کاتی: ئه‌هلی به‌هه‌شت چوونه‌ نیو به‌هه‌شته‌وه‌، خودای میه‌ره‌بان ده‌فه‌رموی: ئایا هیچی ترتان ده‌وی بۆتان زیاد بکه‌م؟ ئه‌وانیش ده‌لێن: ئایا ڕووت سپی نه‌کردوین؟ ئایا ئیمه‌ت نه‌خستۆته‌ نیو به‌هه‌شته‌وه‌و له‌ ئاگر ڕزگارت کردوین؟ پاشان خودا حجاب و به‌ربه‌ست لا ده‌با و ڕوخساری پیروزی ده‌رده‌که‌وی، هیچ شتی‌ک له‌وه‌ی پێیان به‌خشاوه‌ «به‌ ئه‌هلی به‌هه‌شت» خۆشتر نیه‌ له‌ بینین و سه‌یرکردنی خودا. صحیح مسلم، کتاب الإیمان، باب إثبات رؤية المؤمنين في الآخرة ربهم، حدیث: ۲۹۲. یان ده‌فه‌رموی: ((..فَيَتَجَلَّى

لَهُمْ يَصْحَاكُ...)). صحیح مسلم، کتاب الإیمان، باب أدنی أهل الجنة منزلة فيها، حدیث: ۳۰۴. واته: خودا گه وره یی و شکوی خوی بویان دهرده خاو پیده که نیت.

یاخیان پوژی (قیامت) پرورهش دهبن:

﴿ ۲۴ وَوَجْهٌ يُؤْمِنُ بِآيَاتِهِ ﴾ وه پوخسارانیکیش لهو روژهدا گرژن، واته: تال و تاریک و دیزو رهشن ﴿ ۲۵ تَطْنُ أَنْ يَفْعَلَ بِهَا قَافِرَةٌ ﴾ ههر به کیکیان ده زانی که کردیکی مروغه، (برپه) ی پشت دهشکینی ﴿ ۲۶ كَلَّا ﴾ نه خیر، ههر ناوا بویان ناچیتته سهر ﴿ ۲۷ إِذَا بَلَغَتِ الرَّاقِيَ ﴾ کاتی گیان گه یشته قور قوراگه و مروث گه یشته گیانه لان و هیچ نوشته و نه فسانه یه ک که لکی نه ما ﴿ ۲۸ وَفِيلٌ مِّن رَّاقِي ﴾ نه و حله به وهی له دوریه تی گوترا: کن چاره سهری ده کات؟ واته: نائومی دبوون له ژینی، هاوار ده بن بۆ نووشته یه ک، پزیشکیک، دوعایه ک، به لکو شیفای بۆ بیت؟! سهرنجیلک: (قورتوی) ده لن: (وأظهرَ عاصمُ النُّونَ في قوله تعالى: (مَنْ رَاقٍ)، واللام في قوله «بل ران»، لئلا يثبت «مراق» هو بأخ المرقة، و «بران» في تثنية البر. والصحيح: ترك الإظهار وكسرة القاف في (مَنْ راقٍ) و فتحة النون في (بل ران) تكفي في زوال اللبس). ﴿ ۲۸ وَطَرٌّ أَنَّهُ الرَّاقِي ﴾ وه زانی نه وه ساتی جیابونه وه یه له دنیا، نیت (نه خوشه که) یه قین په یدا ده کا که نه و حاله نه وی تیدایه به ئیجگاری مردن و کاتی مائناوی و جیابونه وه یه له دنیا، چونکه فریشته کانی مهرگ ده بینن ﴿ ۲۹ وَالْفَتَّى السَّائِي بِالسَّائِي ﴾ وه لاقیکی له وی تری نالا (کاتی گیان کیشان) له بهر سه ختی روژه که ﴿ ۳۰ إِنْ رَيْكَ يَوْمَئِذٍ الْمَسَافُ ﴾ نه و روژه حوکمی راپیچکردن بۆ پهروه ردگارتته بۆ لپرسینه وه و خواردنی بهری کیلگه که ی خوت.

بی باوه ران و ناینده یان:

﴿ ۳۱ فَلَا صَدَقَ وَلَا صَلَّى ﴾ جا مروقی بن باوه ر له بهر نه وه که نه بروای کردووه و نه نویژی خویندووه ﴿ ۳۲ وَلَكِنْ كَذَّبَ وَقَتَلَى ﴾ به لکو قورنایی به درو زانیوه و روویشی لن وهرگتپاوه، له قیامتدا خه جاله ته ﴿ ۳۳ ثُمَّ ذَهَبَ إِلَىٰ أَهْلِهِ يَتَمَطَّى ﴾ پاشان به ده عیه و فیزه وه دهرؤیشته وه بۆ ناو ژن و مناله که ی. جه ماوه ری زانیان له سهر نه وه ن - وه ک ئیمامی (نه سایی) هیناویه تی- که نه و مرو که لله ره که، نه فامه، (نه بوو جه هل) بووه. ﴿ ۳۴ أَوْلَىٰ لَكَ فَأَوْلَىٰ ﴾ جا پیی ده گوتری تیاچوون بۆت! ﴿ ۳۵ ثُمَّ أَوْلَىٰ لَكَ فَأَوْلَىٰ ﴾ پاشان بۆ (جاریکی تر) پیی ده وتری: تیاچوون بۆ تو، تیاچوون، واته: ناگاداربه لیت دووپات ده که مه وه، فریای خوت بکه وه هه تا به ده منته وه ماوه ﴿ ۳۶ أَحْسَبُ الْأَنْسُنُ أَنْ يَبْرُكَ سُدَىٰ ﴾ نایا ناده میی و ده زانی وازی لیده هینتری به پشتگوی خراوی و زیندو و نا کریتته وه وه و پاداش و توله نیه.؟! ﴿ ۳۷ أَلَمْ يَكُنْ نَظْمَةً مِّن مَّيِّمَتِي ﴾ ناخو نه و نوتفه و ناویکی که م نه بوو له مه نی پیاو دهریژرایه ناو مندالده وه؟ نه ی بوجی و زوو گورا؟! ﴿ ۳۸ ثُمَّ كَانَ عِلْفَةً ﴾ دواپی بووه خوینیکی مه یووی خو هه لواسه ر، وه ک زهرو ﴿ ۳۹ فَطَلَّقَ فَسَوَىٰ ﴾ ئینجا خوا دروستی کردو له جوانترین شیوه ریکی خست و گه شه یکردو روچی وه بهر کردو، زور به ری کوپیکی له جوانترین وینه دا به دیهینا، ده بۆ بیر ناکاته وه؟ ﴿ ۳۹ فَعَمَلٌ مِنْهُ الذُّكْرُ وَالْأُنثَىٰ ﴾ جا ههر له و دلویه ناوه جووتی نپرو میی

(کور و کچ) به دیهینا به دهسه لاتی خوئی.. جا که سیک ناوا دروستکراییت، چۆن یه کهم دروستکه ری ئه و ناتوانی بو جاریکی تر زیندووی بکاته وه، وهک ده فهرمووی: ﴿أَلَيْسَ ذَلِكَ بِقَدْرِ عَلَىٰ أَنْ يُحْيِيَ الْمَوْتَىٰ﴾ ئایا خواجه کی بالادهستی و ناتوانی بو جاریکی تر مردوووه کان زیندو بکاته وه؟ دپاره دهسه لاتی هه یه به سه ره هه موو شتی کدا. (به یهه قی و نه بوداوود) چهند فهرمووده یه ک دینن که پیغه مبه ر S فهرموویه تی: ((كَانَ رَجُلٌ يُصَلِّيُ فَوْقَ بَيْتِهِ، فَكَانَ إِذَا قَرَأَ: أَلَيْسَ ذَلِكَ بِقَادِرٍ عَلَىٰ أَنْ يُحْيِيَ الْمَوْتَىٰ، قَالَ: سُبْحَانَكَ، قَبْلَىٰ، فَسَأَلُوهُ عَنْ ذَلِكَ؟ قَالَ: سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ (S)). (السنن الکبری للبیهقی، کتاب الصلاة، جماع أبواب ما يجوز من العمل في الصلاة، باب الوقوف عند آية الرحمة وآية العذاب وآية التسبيح، حديث: ٣٤٣٩، قال الشيخ الألباني في صحيح سنن أبي داود: قلت: وهذا إسناد صحيح، رجاله ثقات رجال الشيخين «غير الصحابي» فإنه لم يسم، ولا يضر ذلك، كما قال الحافظ ابن كثير (٤/ ٤٥٢). والحديث أخرجه البيهقي (٣١٠/٢) من طريق المصنف..). واته: پیاویک له سه ربانی ماله که یان نوژی ده کرد، کاتیک ئه م ئایه ته ی خویند ﴿أَلَيْسَ ذَلِكَ بِقَادِرٍ عَلَىٰ...﴾، وتی: پاک و بیگه ردی بو تو، بیگومان به لئی، پاشان پرساریان لیکرد له وهی وتی، ئه ویش وتی له پیغه مبه رم بیست که ئه ویش S له دوا ی خویندنی ئه و ئایه ته هه مان شتی ده وت. وه ئه بوهوره یره ده لئی له پیغه مبه ری S خوام بیست ده یه فهرموو: ((مَنْ قَرَأَ: وَالْمُرْسَلَاتِ عُرْفًا، فَقَالَ: فَبِأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ، فَلْيَقُلْ: آمَنَّا بِاللَّهِ، وَمَنْ قَرَأَ: وَالتَّيْنِ وَالزَّيْتُونِ، فَلْيَقُلْ: بَلَىٰ، وَأَنَا عَلَىٰ ذَلِكَ مِنَ الشَّاهِدِينَ...)). (مسند أحمد بن حنبل، ومن مسند بني هاشم، مسند أبي هريرة، حديث: ٧٢٠٧، قال الأرنأووط: إسناده ضعيف لجهالة الراوي عن أبي هريرة). واته: هه رکه س سووره ی مورسه لاتی خویندو گه یشته ئایه ی ﴿فَبِأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ﴾ با بلئی: با وه رم به خودا هینا، وه هه رکه س سووره ی تینی خویندو گه یشته کۆتایی ئایه ت با بلئی: بیگومان.. ئیمه له سه ره ئه وه له شاهیدانین.

سوپاسی بیپایان بو خوای گه وره و دلۆقان، که یارمه تیدام بو ته واو کردنی ته فسیری سووره تی (قیامه).

۲۶- سوورەتی (ئینسان) ە.

مەدەنییە و (۳۱) ئایە تە.

بەناوی خۆی بەخشندە میهرەبان

ئەم سوورەتی (ئینسان) ە، ھەر چەندە قسە ی جیاواز ھەبە بۆ دیاریبکردنی باری مەدەنییەتی و، مەککەییەتی، بەلام لەگەڵ ئەوەشدا مەشرەبەکە ی لەو دەچن کە لە مەککەدا ھاتبن، ھەر بۆیە (سەبید قوتب) یش دووھەمیان ھەلەدەبژێرن، وە قورتوبیش دەلن: کۆرای رافەکارانی قورئان لەسەر ئەوھن کە مەدەنییە. ئەم سوورەتە گشت ئادەمیەک بانگ دەکات بۆ گوێرایەلی و بەرفەرمانی خۆی گەورەو میهرەبان، بانگیان دەکات کە لە ھەموو کاتیکدا تەنھا پەنا بەخوای بەرن و، ھەول بەدەن بۆ بەدەست ھێنانی رەزامەندی و خۆشبوودی خوا، گەلن لە نازو نەعمەت و بەھرەکانی خۆی گەورە بۆ باس دەکات، ھەتا سوپاسگوزاری خوا بکات و، لە ھۆکانی توشبوونی قارو سزای ئەو دوورو کەنار بگریت.. بە ئادەمزاد دەلنیت: دەزانیت پێش ئەو ھەبیتە خانە ی و جودەو ھە کوی بوویت؟ ئە ی دەزانیت کئ بەدی ھینایت و، چۆن ھاتیتە خانە ی بووھکانەو؟ ﴿ھل ائی علی الإنسان حین من الدھر لم یکن شیئا مذکوراً﴾. بە کورتە باسیک لە قورئانی پیرۆز کۆتایی دی. ھەر کەسیکیش بیدارو ھۆشیار بیت، ئەوا ئەم قورئانە کەلک و سوودی پندەگەبەنن و دەبخاتە سەر شا رینگە ی ژیان و بەرەو سەر بلندی دنیاو قیامەت دەبیات. جا بەم شتوہیەش دەست پئ دەکات: ﴿بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ * ۱ ھل ائی

عَلِ الْاِنْسٰنِ حِیْنٌ مِّنَ الدَّهْرِ ﴿۱﴾ بیگومان ماوہیک لە رۆژگار بەسەر ئادەمیدا ھاتووہ ﴿لَمْ یَكُنْ شَیْئًا مَّذْکُورًا﴾ ئەو ھیچ شتیک نەبوو، تا باس و خواسیکی وای ببی و، لە بوونەو ھەردا ناویکی ھەبیت. ئیتەر یان ھیشتا ھەر لە پستی باوکیا بوو، یان لەم ئەرزەدا پئی بلنیت ئادەمی ھەر وجودی نەبووہو، کەسیش بە بیریدا نەھاتووہ. جا کەوابوو ئە ی ئادەمی داچلەکن و خۆی خۆت بە ھەق بناسە ﴿۲﴾ ﴿اِنَّا خَلَقْنَا الْاِنْسٰنَ مِّنْ نُّطْفَةٍ اَمْسٰجٍ﴾ بیگومان ئیمە ئادەمیمان دروستکرد لە دلۆپنک ئاوی تیکەلاو لە ھەردوو ئاوی ژن و پیاو، بەو شتوہیە کە خۆمان ویستمان بگاتە یەک، پاشان ھەر لەو تئۆکە یە سوار چاک، قارەمان، دەنگخۆش، چاک، خراپی، لن پەیدا بوو ﴿۳﴾ ﴿تَبٰیئِه﴾ تاقی دەکەینەو ھە لە ناو گیان لە بەرەکانی تردا، وە بۆ خۆیشی دەردەکەوئ کە ئایا کاروکردهوی چاک ئەکات، یان خراپ، ئایا سوپاسمان دەکات، یا سپلە دەبن؟ ﴿فَجَعَلْنٰهُ سَمِیْعًا بَصِیْرًا﴾ ئینجا ژنەواو بینامان کرد بۆ ئەو ھەبیتە کەمان بە گوئی خۆ بیسی، بەلگەکانی دەسەلاتمان بەچاوی خۆی ببینن، بەشکو مل رابکیشن بۆ حەقیقەت و راستیی ﴿۴﴾ ﴿اِنَّا هَدٰیْنٰهُ السَّبِیْلَ﴾ بیگومان ئیمە رینگە ی (چاک و خراپ) مان پئ نیشاندا، سەر پشکمان کرد ﴿۵﴾ ﴿اِنَّمَا شَاکِرًا وَاِمَّا کَفُوْرًا﴾ یان سوپاسگوزار (ئیماندار دەبن) یان سپلەو بن باوہرو خوا نەناس، ئەگەرچی زۆر جاریش لە فرامان دەر دەچن و ملی خۆی ئەشکینن، دیارە ئیتەر ئەوکاتەش تەنھا خۆی مجرۆ دەبن و تەنھا خۆیشی بەرپرسیار دەبن.

جەزای موسلمانان و تۆلە ی بی باوہران:

﴿ إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَلَاسِلًا وَأَغْلَالًا وَسَعِيرًا ﴾ به راستی ئیمه کۆت و زنجیر - که ههردوو قاچ و پیتی پێ ده به ستریتیه وه، ههردوو دهستی به گهردنیه وه پێ جهړ ده درئ - له گهڵ ناگرێکی سویتنهر و هه لگيرساودا ئاماده مانکردوو به بئ باوه په کان ﴿ إِنَّ الْأَبْرَارَ يَشْرَبُونَ مِنْ كَأْسٍ كَاتٍ مِزَاجُهَا كَافُورًا ﴾ به راستی چاكانيش له جامی پر له شه راڤي تايبه تي ده خونه وه كه تيكه له كهی (واته: نهوی تيكه لی ده كړئ) كافوره. (كافور) ماده يه كي زور تامخوش و بونخوشه له داريكه له ولاقي (هند) و (چين) دا ده پوئ، نه لبت له و سه رده مه دا لای خه لكانی نه و ناوچه يه ناسراو بووه. ﴿ عَيْنَا يَشْرَبُ بِهَا عِبَادُ اللَّهِ ﴾ كانيا ويكه به نده كاني خوا لتي ده خونه وه ﴿ يَفْجُرُونَهَا نَفْحًا جَازيًا ﴾ بو هه ر شوئتيك بيانه وي بيهن ده يهن به ناساني، واته: به هه شتيه كان له هه ر جيگايه كدا بن و له هه ر ژوور يكد ا بن ناوه كه يان له گه ل ده بن.

ناكاري چاكان:

﴿ يَوْمُونَ بِالْأَنْدَرِ ﴾ بويه نه م پاداشه يان هه يه، چونكه له دونيادا هه ر شتي نه زر بكن و برياري له سه ر بده ن له كاريكي چاكه، وه فاي پي ده كهن و پي هه ل ده سن، بن كه م و كورقي. پينغه مبه ر S ده فه رموي: ((مَنْ نَذَرَ أَنْ يُطِيعَ اللَّهَ فَلْيُطِعهُ، وَمَنْ نَذَرَ أَنْ يَعْصِيَهُ فَلَا يَعْصِهِ)) صحيح البخاري، كتاب الأيمان والنذور، باب النذر في الطاعة، حديث: 6328. واته: هه ركه سيك برياري دا كه ده بي گوزياري لي خوا بيت، ده بي جيبه جي بي بكا، به لام كه سي برياري دا ياخي بيت له خوا، نابي قسه كه ي جيبه جي بكاو ياخي بيت. ﴿ وَيَخَافُونَ يَوْمًا كَانَتْ سُحُبًا مُسْتَطِيرًا ﴾ وه له روژي ك ده ترسن كه زيانه كه ي به هه موو شوئتيكدا بلاو ده بيتته وه ﴿ وَيُطْعَمُونَ أَلْطَعَامَ عَلَى حُبِّهِمْ ﴾ وشكيئا وينيا واسيرا ﴿ و نان و خوراك له گه ل هه زو پتويستيان بوئ، ده ده نه خه لكانی بي نه واو هه تيوو دي، بري جار نه سير ده هيتزايه لای پينغه مبه ر S، نه ويش ده يدايه ده ستي موسلمانان كان و، نه وانيش زياتر له خويان خزمه تيان ده كرد، به لي نان و خوراكان به هه ژارو هه تيوو دي، پيشه ي موسلمان بووه، ده بي تا روژي قيامت به رده وام بيت. ﴿ إِنَّمَا تُطْعَمُونَ لِرُوحِهِمْ لِيَوْمَ رَأَى الْمُؤْمِنُونَ اللَّهَ ﴾ و ده لين: ئيمه نه م خوراكه تان ته نها له به ر خواو بو به ده سه تهناني په زامه ندي نه و پنده به خشين ﴿ لَا يُزِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً وَلَا شُكْرًا ﴾ هيچ پاداش و سوپاسي كمان ليتان ناوي، بن شك ده بي هه موو خير خوازيك هه ر ناوييت ﴿ إِنَّا نَخَافُ مِنْ رَبِّنَا يَوْمًا عَبُوسًا قَطَطًا ﴾ وه ده لين: به راستی ئيمه له روژيكي زور ترش و تال و سه خت و قورس له په روه ردگارمان ده ترسين ﴿ فَوَقَّعَهُمُ اللَّهُ شَرَّ ذَٰلِكَ الْيَوْمِ ﴾ جا خوا له زياني نه و روژه ده يانپاريزي ﴿ وَلَقَدْ هَمَّتْ فَصَرَ وَصُرُوا ﴾ و پوو گه شي و شادمانيان پنده به خشين ﴿ وَجَزَّاهُمْ بِمَا صَبَرُوا جَنَّةً وَحَرِيرًا ﴾ و پاداشيان ده داته وه به به هه شتيك به هه تا هه تايي تييدا ده ميننه وه و به ناو ريشميك ده پيوشن، به هوئ نارامگرتيان له سه ر جيبه جيكردي ته كاليقي شه رعيي له دنيا دا. به لي ته نها خوا پاداشي شياوو شايسته ده داته وه، موسلمانان كان هه رچي نان و خواره مه ني خوش و، كالي باش و قه شه نكيان هه بوو به خشيان به هه ژارو هه تيوو دي له كان، جا ئيستاش خواي گه وره ناوا پاداشي دانه وه. ﴿ مُتَّكِنِينَ فِيهَا عَلَى الْأَرْبَابِ ﴾ نه و خوشبه ختانه له سه ر قه نه فه ي رازاوه و جوان له به هه شتدا شانيان داداوه ﴿ لَا يَرَوْنَ فِيهَا شَمْسًا وَلَا زَمْهَرِيرًا ﴾ نه گه رمايي خوري تيا ده بينن و نه سه رمايه كي سارد، چونكه هه وايه كي مام ناوه نديي و، زور خوش و سازگاري هه يه ﴿ وَدَانِيَةً عَلَيْهِمْ ظِلُّهَا ﴾ و سايه و سيه ري دره خته كاني ليتانه وه

نزيکه، تا زياتر ههست به خوشی و ريزو حورمهت بکهن ﴿وَدَلَّلَتْ فُطْرُهَا نَذِيلًا﴾ و ليکردنهوه و چيني ميوه که شيان ئاسان کراوه بۆيان. (ئيبين عهباس) ده لئ: بابای به ههشتی هه کات حهزی له ههه جوړه ميوه به ک کرد، ئه وا خيرا له ده می نزيک ده بيهته وه، ئيتز نايه ویت ئه و عهزیهت بکيشی و پروا بۆ ليکردنه وهی، به لکو خوی دپته لای ئه م. (سوفيان) يش گوتويه تي: دهستی به ميوه که ی ده گات چۆنی ويست، به دانيشتنه وه و به پالدا نه وه. ﴿١٥﴾ وَيَطَافُ عَلَيْهِم بِأَيِّدٍ مِّن فِضَّةٍ ﴿١٥﴾ و له سوراحی و کاسه ی زيودا شه رايبان به سه ردا ده گيردري به قاپی زيوين ﴿وَأَكْوَابٍ كَانَتْ قَوَارِيرًا﴾ که ده کرپته ئه و کووپ و کاسانه وه له زه رکی ميناو شوشه ی تايه تدا دروستکراون ﴿قَوَارِيرًا مِّن فِضَّةٍ﴾ هه موو کاسه و سوراحی خواردن و خواردنه وه يان له شووشه ی زيوه ﴿فَدَرَوْهَا نَقِيرًا﴾ که به ئه ندازه ييه کی جوان و پيويست و دلرپين (ساقيه کان) ناماده يان کردوه بۆيان، واته: نه پيويستيان به هی تر هه يه، وه نه ليشيان ئه ميته وه.

شهرابی ئاويتنه به زه نجه فيل و چۆمی سه رسه بيل ده خۆنه وه:

﴿١٧﴾ وَيُسَمُّونَ فِيهَا كَأْسًا كَانَ مِزَاجُهَا زَجْجِيلًا ﴿١٧﴾ وه پيکيکیان پنده نو شري، تیکه له که ی زه نجه فيله ﴿عَيْنًا فِيهَا تُسَمَّى سَلْسِيلًا﴾ وه له ئاوی کانياو بکيش تیکه لکراوه که له بهر خۆشقووقی پيني ده لئين: (سه لسه بيل).

لاوانی وه ک مرواری رزینراو، به سه ر به هه شتدا ده گه رپين:

﴿١٩﴾ وَيَطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُّخَلَّدُونَ ﴿١٩﴾ لاوانی که هه ر به جوانی ده ميته وه به سه رياندا ده گه رپين بۆ خزمه تکردنيان، شياوی باسه هه رگيز پيری و ناشيريني و گوړان پرويان تينا کات ﴿إِذَا رَأَيْتَهُمْ حَسِبْتَهُمْ لَوْلَا مَنُورًا﴾ هه ر که ده يانيني وا ده زانیت مروارين و به و ناوه دا بلا بوونه ته وه، دياره خزمه تکار تا جوان و پاک و خاوين تر بيت خزمه تکار وه که دلی باشتر و زياتر ده کرپته وه. ﴿٢٠﴾ وَإِذَا رَأَيْتَ ثَمَّ رَأَيْتَ نَعِيمًا وَمُلْكًا كَبِيرًا ﴿٢٠﴾ و کاتي به هه ر لايه کی ئه و به هه شتدا ده پروانیت، نازو نيعمه ت و به هه ربه کی فراوان و مولکيکی گه وره ی بن سنور ده بينی. واته: نازانی سه يری چی بکه يت و گوئی بۆچی بگری.

جل و به رگ و زه مبه ريان:

﴿٢١﴾ عَلَيْهِمْ ثِيَابٌ مِّن سُنْدُسٍ خُضْرٍ وَإِسْتَبْرَقٍ ﴿٢١﴾ له به رياندايه پۆشاکي له ئاوريشمی قه شه نگ و نه رم و نۆل و جوان و سه وزی ته نک، که به سه ر ئاوريشمی ئه ستوردا له به ريان کردوه. (سندس) ئاوريشمیکی نه رم و نۆله. (استبرق) ئاوريشمیکی ئه ستوروو قاييمه. ﴿وَحُلُوفًا أَسْوَرَ مِّن فِضَّةٍ﴾ وه رازينراونه ته وه به بازن و ده سته ندى زيو. بۆ خزمه تکردنيان (سه عیدی کوری موسه ييب) ده لئ: هه موو به هه شتیه ک سى جوړ بازن و ده سته ندى له ده سته ندى: زيوو، زيپو، مرواری ﴿وَسَقَاهُمْ رَبُّهُمْ شَرَابًا طَهُورًا﴾ وه په روه ردگاريان شه رايبکی پاک و پوخت و خاوينيان پنده نو شى ﴿إِنَّ هَذَا كَانَ لَكُنْجْرَاءً﴾ وه پييان ده وتری: به راستی ئه مه پاداشتيکه بۆ ئيوه ناماده کراوه ﴿وَكَانَ سَعِيرًا مَّشْكُورًا﴾ و کوشش و هه ولى ئيوه سوپاسکراوه. بۆيه ئه مپویش وا به و شيوه يه

پادشاه ددرینه‌وه. جا پاش باسکردنی ئه وه مو نازو نیعمهت و خویشی و بههره‌یه بو پرواداران و ترساندنی بی پروایان، ئیتر دیتنه سهر وانیه‌ک بو ته‌واوی پرواداران تا به نارام بن و دان به خودا بگرن. ههزار ره‌حمهت له ماموستا (خال) که چهنده جوان ده‌ئیت: سووره‌ته مه‌ککه‌یه‌کان بو یه‌که‌مجار قسه له‌گه‌ل بی پرواکانی قوره‌یش ده‌کن، که ئه‌وانیش زور حه‌زیان له رابواردن بووه، جا له‌بهر ئه‌وه دریزترین باسی به‌ههشت له قورئاندا له‌سووره‌تی (ئینسان) و (طور) دایه، که هه‌ردوو‌کیشیان مه‌ککین، قورئانیش وه‌ک پزیشک وایه، هه‌رکه‌سه‌ی به‌ جوړی دهرمان ده‌کات، هه‌ندی‌ک حه‌زی له باخ و باخات و میوه‌و گوشت و کالای ئاوریشم و بازی زپرو زیوو مرواریی و ته‌خت و قه‌نه‌فه‌و کورسییه، هه‌ندی‌کیش حه‌زی له میهره‌بانیی و نوری خوییه. ﴿^{۳۳} إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ تَنْزِيلًا﴾ دلنیا‌شبهه ئه‌ی پیغه‌مبه‌ر S هه‌ر ئیمه به‌ چاک و پاک قورئانمان بو تو دابه‌زاند، تا خه‌لکی پی‌ بیدار بکه‌یته‌وه ﴿^{۳۴} فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ﴾ جا له به‌رامبه‌ر فه‌رمانی په‌روه‌ردگارت‌ه‌وه خو رابگره، چاوه‌روانبه خوا تو‌له‌یان لی ده‌سینتی ﴿وَلَا تُطِعْ مِنْهُمْ آيْمًا أَوْ كُفْرًا﴾ وه به‌ فه‌رمانی هیچ گونا‌هباریک، یان زور کافرو سپله‌یه‌ک له به‌په‌رسته‌کانی هه‌زه‌که‌ت مه‌که، ئه‌گه‌رچی ته‌واوی مالی دونیا‌شت بده‌نی ﴿^{۳۵} وَادْكُرْ اسْمَ رَبِّكَ بُكْرَةً وَأَصِيلًا﴾ و به‌یانیان و ئیواران یادی ناوی په‌روه‌ردگارت بکه، واته: له نویژی به‌یانی و نیوه‌پرو عه‌سردا ﴿^{۳۶} وَمِنَ اللَّيْلِ فَاسْجُدْ لَهُ﴾ وه له به‌شیک‌ی شه‌ودا سو‌جده‌ی بو به‌ره، واته: له نویژی مه‌غریب و عیشادا له کاتی خو‌یاندای ﴿وَسَبِّحْهُ لَيْلًا طَوِيلًا﴾ وه له به‌شیک‌ی زوری شه‌ودا ته‌سبیحات و بیخه‌وشی ئه‌و بلنی، واته: شه‌و نویژ بکه‌و هه‌موو کات دلت لای خوابنی و ناوی ئه‌و هه‌ر له‌سه‌ر زارت بیت. به‌لنی: ده‌بی بانگه‌وازکاران له هه‌ر جی‌گایه‌کدا بن، توو‌یشوو‌یه‌کی زور هه‌لگرن بۆ‌لای خوا، چونکه ری‌گه‌که‌یان هه‌زار به‌هه‌زاره‌و دریزو نه‌پراوه‌یه!

بو دنیا وازیان له قیامهت هینا:

﴿^{۳۷} إِنَّ هُنَّ لَأَجْمَلٌ يُحْجَبْنَ الْعَاجِلَةَ﴾ به‌راستی ئه‌و بی باوه‌رانه حه‌زیان له ژیا‌نی دونیا‌ی ته‌مه‌ن کو‌تایه، که زور به‌ خیرایی تیده‌په‌ریت ﴿وَيَذَرُونَ وِرَاءَهُمْ يَوْمًا نَفِيلًا﴾ وه روژی‌کی زور گران و سه‌خت و سه‌نگین پشتگویی ده‌خه‌ن و هیچ کاریکی بو ناکه‌ن و پروایان پی‌ نیه ﴿^{۳۸} نَحْنُ خَلَقْنَاهُمْ وَشَدَدْنَا أَسْرَهُمْ﴾ چون فه‌رمانه‌کان پشتگویی ده‌خه‌ن؟! خو هه‌ر ئیمه دروستمان‌کردوون له نه‌بوونه‌وه هینا‌وماننه بوونه‌وه و نه‌ندام و جومگه‌کانی له‌شیانمان یه‌کخست و قایم کرد، تا به‌هیزو به‌توانا بن ﴿وَإِذَا شِئْنَا بَدَلْنَا أَمْتَلَهُمْ بَدِيلًا﴾ وه کاتی‌کیش بمانه‌وئ ئه‌وانه لا ده‌به‌ین و ده‌یانگۆ‌رین به‌ تا‌قمی چاکتر له‌وان.

قورئان په‌نده‌و، رینمایی به‌ خوییه:

﴿^{۳۹} إِنَّ هَذِهِ تَذَكُّرٌ﴾ به‌راستی ئه‌م سووره‌ته‌وه هه‌موو ئایه‌ته‌کانی قورئان په‌ندو ئامۆ‌زگاریه‌که، بو جیهانه‌کانی په‌ریی و ئاده‌مزاد، واته: مرو‌قه ژیره‌کان که‌لک و سوودی لیوه‌رده‌گرن و نه‌فامه‌کانیش پی‌ قه‌لس ده‌بن! ﴿فَمَنْ شَاءَ انْحَدِرْ إِلَىٰ رَبِّهِ﴾ سبیلای ﴿جا ئه‌وه‌ی ویستی رزگاری بی‌ له ئاخیره‌تدا، ری‌گایه‌کی راست ده‌گرئ بۆ‌لای په‌روه‌ردگاری ﴿^{۴۰} وَمَا

تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ ﴿١﴾ وه هیج شتیك لهم شتانه ئاره زوو ناكهن، مه گهر كاتئ ویستی خوی له سه ر بیټ. واته: ئه گهر خوا
 چه ز نه كات ئیوهش ناتوانن خوتان رزگار بكهن له ئازارو سزای ئه و، وه ریگای راست و دروستیشتان پیناگیردرئ ﴿إِنَّ اللَّهَ كَانَ
 عَلِيمًا حَكِيمًا﴾ به پراستی ئه و خویه زور زانایه، ئه زانی كئ چی هه لده گری و، شایسته ی چییه؟ زوریش كار جوان و كار
 دروسته، ئه گهر بیهوی هۆ بۆ مروّف دهست ده خاو سه ره نجام پیروز ده بی، چونكه مروّف ته نها كار كردنه كه ی به دهسته،
 ئیتر هیزو تواناو دروستكردن ته نها به ویستی خویه ﴿٣١﴾ بِدْخُلْ مِنْ يَشَاءُ فِي رَحْمَتِي ﴿٣١﴾ بویه ئه وه ی ئه و بیهویت له به نده كانی
 خوی، هوی بۆ رپك ده خات و دهیخاته ناو ره حمهت و میهره بانئ (به هه شتی) خویه وه ﴿وَالظَّالِمِينَ أَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا﴾ وه بۆ
 سته مكارانیش سزایه کی پر ئیش و زور سه ختی ئاماده كرده وه. له گه ره یی و فه زیله تی سووره تی (ئینسان) له كه ئیمامی
 (موسلم) له (ئین عه باس) وه ده لیت: پیغه مبه ر S له نوژی به یانی رۆژی هه ییندا ﴿ألم﴾، تنزیل ی سووره تی سوجه و،
 ﴿هل أتى على الإنسان﴾ ده خویند. صحیح مسلم، كتاب الجمعة، باب ما یقرأ فی یوم الجمعة، حدیث: ۱۵۰۱.

سوپاسی شایسته بۆ خوی میهره بان كه یارمه تیدام بۆ ته واو كردنی ته فسیری سووره تی (ئینسان).

۷۷- سووره تی (مورسه لات).

مه ككه بیه و (۵۰) ئایه ته.

به ناوی خوی به خشنده ی میهره بان

سووره تی (مورسه لات)، گرنگی به خاله بناغهی و بنه ره تیه كانی ئیسلام ده دا وه كو: رۆژی سه لّو زیندوو بوونه وه، نیشانه و
 به لگه كانی ده سه لات و توانایی خوی بالاده ست و، چه ندین شتی گرنگی تری نادیار، وه له پيشه وه سویند ده خوا به
 چه ندین جوړی فریشته و، خه لگانی پاک و پاکژ كه: قیامهت راسته و دیته دی و، سزاو تیاچونیش بۆ بئ پروایان مسوگه ره و
 به ریوه یه: ﴿والمهرسلات عرفا.. إنما توعدون لواقع﴾، پاشان كاتی ئه و سزایه دیاری ده كات: ﴿فإذا النجوم طمست.. لیوم
 الفصل﴾ چه ند نیشانه و به لگه یه كیش دینیت له سه ر توانایی خوی گه وه بۆ زیندو كرده وه ی ئاده میزاد: ﴿ویل یومئذ
 للمكذبین.. ألم نخلقكم من ماء مهین﴾ پاشان دیته سه ر باسی ئه و سزاو ئه شكه نجه یه كه بۆ تاوانباران دانراوه: ﴿إنطلقوا إلى
 ما كنتم به تكذبون.. كأنه جمالة صفر﴾ دوا ی دیاری كردنی تۆله ی ئه وان، پاداش و جیگه ی پروا دارانیس باس ده كات: ﴿إن

المتقين في ظلال وعيون.. إنا كذلك نجزي المحسنين ﴿﴾، به کورته باسیکی هۆی سهر که شی و یاخیبووان و، ئه نجامه که ی به فرمایشتی: ﴿﴾..کلوا وتمتعوا قليلا إنکم مجرمون..﴿﴾ ده رگا له خۆی داده خا.

سویند به مانه روژی په سلان دی:

﴿﴾ **بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ** * ^۱ **وَأَلْمَسْتِ عَرْفًا** ﴿﴾ سویند به (با) په وانه کراوه کان یه ک له دواى یه ک که به کارى پټویست و گرنګ ده نیردین ﴿﴾ ^۲ **فَالْمَصْنَتِ عَصْفًا** ﴿﴾ به و بایانه ش که به هیزو توندی هه لده که ن به هه لکردنیکى به هیزو توند ده بڼه گه رده لول و دارو دره خت له بن دینن ﴿﴾ ^۳ **وَالنَّشْرَتِ نَشْرًا** ﴿﴾ وه سویند به و بایانه که هور بلاو ده که نه وه به بلاو کړنه وه له ئاسمانداو باران ده هیتنن ﴿﴾ ^۴ **فَالْفَرْقَتِ فَرْقًا** ﴿﴾ سویند به و ئایه تانه ش که هه ق و ناهه ق، باتل و نارپه و لیک جیاده که نه وه به جیا کړنه وه یه کی روون ﴿﴾ ^۵ **فَالْمُلْقَتِ ذِكْرًا** ﴿﴾ سویندیش به و فریشتانه په یام و نامه ی خوا ده بڼه لای په یامبه ران، (دروودو سلواویان له سهر بیت) ﴿﴾ ^۶ **عَدْرًا أَوْ نُدْرًا** ﴿﴾ بۆ نه هیشتن و لابرډنی پروو بیانووی خه لک، یان بۆ ترس و به رنایان، تا به لکو له سزا بترسن و سل بکه نه وه و له خراپه کؤتا بکه ن، واته: مه ردم دوو جوړ ده بڼ: یا پروا دینن، یا نایه پټن. وه سویند خوار دینش به و شتانه ی سهر وه بۆ ئه وه یه: هه تا خه لک بزانی که بوونه وهر پره له ملیونه ها شتی نادیار، وه ههر یه که شیان کارى خۆی ده کات. (سه له ف) له نیوخویاندا له مه ر دیار یکردنی مانا و مه به سستی ئه وانه ی سهر وه و قسه یان جیا وازه: هه ندئ ده ئین مه به ست پټیان «با» یه. هه ندئ ده ئین: فریشته کانن، هه ندئ تر ده ئین: هه ندیکان (بان) و، ئه وانی تریان فریشته ن. ئیمه ش ملکه چین به وه که خوی گه وره خۆی چاک ده زانیت که چ مانایه مه به سته؟ ﴿﴾ ^۷ **إِنَّمَا تُوعَدُونَ لَوَفِعٌ** ﴿﴾ سویند به هه موو ئه وانه به راستی ئه و واده و به ئینه به ئیوه ده دریت، ههر پیش دیت ﴿﴾ ^۸ **فَإِذَا النُّجُومُ طُمِسَتْ** ﴿﴾ جا کاتئ ئه ستیره کان پرووناکیان نه ماو سپرانه وه، واته: له جیگه ی خویان ترازان و کوژانه وه ﴿﴾ ^۹ **وَإِذَا السَّمَاءُ فُرِجَتْ** ﴿﴾ و کاتیکیش ئاسمان یه کالآ کرایه وه و لیک ترازان ﴿﴾ ^{۱۰} **وَإِذَا الْجِبَالُ سُفِفَتْ** ﴿﴾ ده میکیش کینه کان له جیگه ی خویان هه لده کترین و ته خت ده بن.. به لئ قورئان پره له م دیمه نانه، که ههر یه که یان په نجه ده خه نه سهر تیکچوون و هه لوه شانه وه ی یاسای ئه م بوونه وهره ﴿﴾ ^{۱۱} **وَإِذَا الرُّسُلُ أُقْنِتْ** ﴿﴾ و کاتیک په یامبه ران کات و شوینی دیاریان بۆ داده نریت بۆ لیکوئینه وه و موحاکمه ی نیوان ئه وان و گه له کانیان ﴿﴾ ^{۱۲} **لَأَنِّي بَوْمٌ أُحِلَّتْ** ﴿﴾ ناخو بزنان بۆ چ روژیکی گه وره و سه خت لپرسینه وه دواخراوه؟ ﴿﴾ ^{۱۳} **لِيَوْمِ الْفَصْلِ** ﴿﴾ بۆ روژی جیا کړنه وه و دادگایی له نیوان دروستکراوه کاندا ﴿﴾ ^{۱۴} **وَمَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمُ الْفَصْلِ** ﴿﴾ تۆ چوزانیت روژی دادگایی و جیا کړنه وه چ روژیکی سه خت و گرانه؟ چه ند قورس و سه خته..؟ کاتئ ئه وانه روویاندا، ئیتر ئه وکاته ههرچی به ئینیان پیدراوه و په یامبه رانیش پټیان وتوون، دیته دی بڼ دوو دلئی و گومان ﴿﴾ ^{۱۵} **وَبَلِّغْهُمْ إِلَيْنَا لِنَعْلَمَ مَا كَانُوا عَمَلُونَ** ﴿﴾ سزاو تیاچوون له و روژهدا بۆ به درؤ خه روانی پیخه مبه رانه. رافه کارانی قورئان ده ئین: له م سووره ته دا ئه م پرسته ی ﴿﴾ وبل یومئذ للمکذبین ﴿﴾ بۆ ته مع خستنه به رو ترساندن، (۱۰) جار و تراوه ته وه.

به مکارانه خوا بناسه:

﴿ ۱۶ اَلَمْ نُنَبِّئِكَ الْاَوَّلَيْنِ ﴾ نایا ئیمه تا قمی پیشینانمان له ناو نه برد؟ واته: نهوانه ی په یامبهره کانیان به درؤ ده خسته وه و ده چوون به گزیاندا، وه کو گه لی (نوح و عادو سه موود؟) ﴿ ۱۷ ثُمَّ نُنَبِّئُهُمُ الْاٰخِرِيْنَ ﴾ له پاشا به دوا ی ئه واندا پاشینانیش دینین، جا نه گهر ئه وانیش لابدن له ناویان ده به یں ﴿ ۱۸ كَذٰلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِيْنَ ﴾ ئا به و جوړه یه له گه ل گشت تاوانباران مامه له و په فتار ده که یں ﴿ ۱۹ وَبَلَّ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِبِيْنَ ﴾ سزاو تیاچوون له و پوژده دا بو به درؤ خه ره وه کان ﴿ ۲۰ اَلَمْ نَخْلُقْكُمْ مِّنْ مَّآءٍ مَّهِيْنِ ﴾ نایا له ئاویکی په ست و لاواز دروستمان نه کردن، ئه ی خه لکانی خوا نه ناس و بی باوه پر؟! ﴿ ۲۱ فَجَعَلْنٰهُ فِيْ قَرَارٍ مَّكِيْنٍ ﴾ جا خستمانه ناو جینگایه کی پته وو قایمه وه که مندالدا نه؟ ﴿ ۲۲ اِلٰى قَدَرٍ مَّعْلُوْمٍ ﴾ و بو ماوه یه کی دیاریکراو ئه ویش وه ختی زایین و له دایکبوونه؟ ﴿ ۲۳ فَفَدَرْنَا فَنِعْمَ الْقٰدِرُوْنَ ﴾ جا ئیمه هم موو شتی کمان به ریکوینکی به دیهینا، ئای چ خواهه کی چاک نه ندازه گیره ئه و زاته، ئه وه ته له جوانترین وینه دا ئیوه ی دروست کردو چاره نوو سی شی دیاریکردوون ﴿ ۲۴ وَبَلَّ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِبِيْنَ ﴾ سزاو تیاچوون له و پوژده دا بو بی باوه ران و به درؤ خه ره وه کان ﴿ ۲۵ اَلَمْ نَجْعَلِ الْاَرْضَ كِفَاتًا ﴾ مه گهر ئیمه زه ویمان نه کرده مه کوو جیتی کو بوونه وه ﴿ ۲۶ اَحْيَاۗءٍ وَّامْوَاتًا ﴾ بو ژیاوان و مردوان؟ ﴿ ۲۷ وَجَعَلْنَا فِيْهَا رَوٰسِیَ سٰمِجٰتٍ ﴾ و هر له ویشدا کیوی به رزو بلندو داکوتراومان دانه مزاند، بو ئه وه ی زه وی دامرکی و ه لتان نه دیرئ ﴿ ۲۸ وَاَسْقٰیْنٰكُمْ مَّآءً فُرَاتًا ﴾ ئه ی ئاویکی خوش و شیرینمان پی نه نؤشاندن ﴿ ۲۹ وَبَلَّ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِبِيْنَ ﴾ سزاو تیاچوون له و پوژده دا بو خوا نه ناس و به درؤ خه ره وه کانه.

تاوانباران به ره و جی خویان لیده خوړین:

﴿ ۲۹ اَنْطَلِقُوْا اِلٰی مَا كُنْتُمْ بِهٖ تُكٰذِبُوْنَ ﴾ فریشته به دوزه خیه کان ده لین: بی خوړاگرتن ده رچن بو ئه و سزایه ی که به درؤتان ده زانی و پرواتان پی نه بوو ﴿ ۳۰ اَنْطَلِقُوْا اِلٰی ظِلِّ ذِی الْاَلْدِیِّ شَعْبٍ ﴾ ده رچن بو سیبهری ئه و دووکه له سی شاخه یه، که له چره دووکه لی دوزه خ په یدا ده بی. دووکه لی چروپر کاتی به رز ده بیته وه بو ئاسمان، نه گهر به ئاسایی پروات له قورسی خویدا ده بیته سی به شه وه، مه به ست له مه دا ئه وه یه که راست و چه پ و سه روویان هر تاریکی و دووکه له. ﴿ ۳۱ لَا ظَلِیْلِ وَلَا یُعْنٰی مِنْ اَللّٰهِ ﴾ ئه و سیبهره نه سیبهریکی فینکی وه هایه تا له گرو بلنسه ی ناگری دوزه خ بی نیازتان بکاو بتانپاریزیت. پیغه مبه ریش S ده فهرموی: ((تُدْنٰی الشَّمْسُ یَوْمَ الْقِیَامَةِ مِنَ الْخَلْقِ، حَتّٰی تَكُوْنَ مِنْهُمْ كَمِقْدَارِ مِیْلِ. قَالَ سَلِیْمُ بْنُ عَامِرٍ: قُوَاللّٰهِ مَا اَدْرِی مَا یُعْنٰی بِالْمِیْلِ؟ اَمَسَافَةٌ الْاَرْضِ، اَمْ الْمِیْلِ الَّذِی تُكْتَحَلُّ بِه الْعَیْنُ. قَالَ: فَیَكُوْنَ النَّاسُ عَلٰی قَدْرِ اَعْمَالِهِمْ فِی الْعَرَقِ، فَمِنْهُمْ مَنْ یَكُوْنَ اِلٰی كَعْبِیْهِ، وَمِنْهُمْ مَنْ یَكُوْنَ اِلٰی رُكْبَتِیْهِ، وَمِنْهُمْ مَنْ یَكُوْنَ اِلٰی حَقْوِیْهِ، وَمِنْهُمْ مَنْ یَلْجِئُهٗ الْعَرَقُ اِلْجَاۗمًا. قَالَ: وَاَشَارَ رَسُوْلُ اللّٰهِ S بِیَدِهِ اِلٰی فِیْهِ)) صحیح مسلم، کتاب الجنة وصفة نعیمها وأهلها، باب فی صفة یوم القیامة أعاننا الله علی أهوالها، حدیث: ۵۲۱۶. واته: پوژی قیامت خور ئه وه نده له خه لک نزیک ده بیته وه، هر (میل) یکی ده مین بگاته سه ریان، جا ئه و ده مه مروقه کان هر به که به پی کاروکرده وه ی نا له باری خو ی له نیو گه رماو عه ره قی خویدا گیروده ده بی،

هه ندىكيان تا ههر دوو قوله پى ده چه قن، هه ندى ديكه تا هه ردوو نه ژنو، تا قمى تر، تا هه ردوو كه له كه يان، ده سته به تر تاده رگاي ده ميان! ﴿٣٣﴾ **إِنهَا تَرَى بِشَكْرٍ كَالْقَصْرِ** ﴿٣٣﴾ نهو ناگره بزيسكهى وا فرى ديدات ده نيت كوشك و ته لارى گه وره به ﴿٣٣﴾ **كَأَنَّهُ جَمَلٌ صُفْرٌ** ﴿٣٣﴾ ههر ده لى وشترى به رگ زهر دن، كاتى كه ريز ده گرن و بهك له دوای بهك ريگه ده دهنه بهر، نهو بريشكانهش ههر ناوا به دوای بهكدا ريز ده بن و روو ده كه نه دوزه خيهه كان ﴿٣٤﴾ **وَلَيْلٌ يُومِذِلُّ لِّلْمُكَدِّبِينَ** ﴿٣٤﴾ سزاو له ناو چوون لهو روژه دا بو خوانه ناس و به درو خه ره وه كان.

تاوانكاران تواناي پوزش و قسه يان نامينى:

﴿٣٥﴾ **هَذَا يَوْمٌ لَا يَظْفِقُونَ** ﴿٣٥﴾ نه مه نهو روژه به كه قسه يان نامينى تا كه لىكى هه بى بو يان ﴿٣٦﴾ **وَلَا يُؤْذَنُ لَهُمْ فَيَعْبُدُونَ** ﴿٣٦﴾ و مؤله تيش نادرين، تا برو بيانوو عوزر بيننه وه، دياره روژى قيامت حالت و قوناغه كانى زورن و لىك جياوازن ﴿٣٧﴾ **وَلَيْلٌ يُومِذِلُّ لِّلْمُكَدِّبِينَ** ﴿٣٧﴾ سزاو تياچوون لهو روژه دا بو به درو خه ره وه كان ﴿٣٨﴾ **هَذَا يَوْمُ الْفَصْلِ جَمَعْتَكُمْ وَالْأُولَى** ﴿٣٨﴾ نه مه روژى دادگايى و جيا كردنه وهى هه ق و ناهه قه، ئيوه و هه موو نه وه كانى پيشينمان كو كرده وه ﴿٣٩﴾ **فَإِنْ كَانَ لَكُمْ كَيْدٌ فَكِيدُوا** ﴿٣٩﴾ ئينجا نه گهر ده توانن و له ناست مندا ده سلات و فيلكتان هه به، منه تان نه بيت به كارى بينن و خو تانى پى چاره به كن، وهك نه فه رموى: ﴿يا معشر الجن والإنس إن استطعتم أن تنفذوا من أقطار السموات والأرض فانفذوا﴾. ٣٣/٥٥. دياره هه رگيز ناتوانن ده رچن و خو رزگار به كن، نه وانيش هه روا ﴿٤٠﴾ **وَلَيْلٌ يُومِذِلُّ لِّلْمُكَدِّبِينَ** ﴿٤٠﴾ سزاو تياچوون لهو روژه دا بو به درو خه ره وه كان.

پاريز گاران له سيهرو كانياوه كانى به هه شتان:

﴿٤١﴾ **إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي ظِلِّ وَعُيُونٍ** ﴿٤١﴾ به راستى خو پاريزان و له خوا ترسان له بن سيهرو، لاي كانياوه كانن ﴿٤٢﴾ **وَفَوْكِهِ مِمَّا يَشْتَبُونَ** ﴿٤٢﴾ وه له ههر جو ره ميوه بهك ناره زوى به كن بو يان ناماده ده كرئى ﴿٤٣﴾ **كُلُوا وَأَشْرَبُوا هَيْئًا بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ** ﴿٤٣﴾ پييان ده وترى: ده سا به هوئى نهو كاره چاكانه وه له دونيادا كردوتانن، بخون و بخونه وه به خو شى و نوشتان بيت ﴿٤٤﴾ **إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ** ﴿٤٤﴾ دنيا بن ئيمه نابو شيوه به پاداشى گشت چا كه كاران ده دهنه وه ﴿٤٥﴾ **وَلَيْلٌ يُومِذِلُّ لِّلْمُكَدِّبِينَ** ﴿٤٥﴾ سزاو تياچوون لهو روژه دا بوخوا نه ناس و به درو خه ره وه كان ﴿٤٦﴾ **كُلُوا وَنَمْعُوا قَلِيلًا إِنَّكُمْ تُجْرَمُونَ** ﴿٤٦﴾ ئيوه يش نهى خوانه ناسان! له دونيادا بخون و رابو يرن به ناره زوى خو تان، چونكه به راستى ئيوه تاوانكارو تاوانبارن، ده ره نجام پاشه روژى كه ره شتان ده بى، هه ره كه ده فه رموى: ﴿فَمَتَّعَهُمْ قَلِيلًا ثُمَّ نَضَّوهُمْ إِلَىٰ عَذَابٍ غَلِيظٍ﴾ ٢٤/٣١. يان ده فه رموى: ﴿ثم نذيقهم العذاب الشديد بما كانوا يكفرون﴾ ﴿٧٠/١٠﴾ ﴿٤٧﴾ **وَلَيْلٌ يُومِذِلُّ لِّلْمُكَدِّبِينَ** ﴿٤٧﴾ سزاو تياچوون لهو روژه دا بو به درو خه ره وه كان ﴿٤٨﴾ **وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ ارْكَعُوا لَا يَرْكَعُونَ** ﴿٤٨﴾ خو كاتى چ له دونيادو، چ له قيامتدا پييان بگوئى: كرئوش و ركوع بهن بوخوا، ركوع و سوژده نابن، واته: نوئى بو ناكه كاتى كه له دونيادا بوون به عه پييان ده زانى ركوع و سوژده بهرن! دياره له ولايش - واته: روژى سه لا- ناتوانن بجه مينه وه ﴿٤٩﴾

وَنِلْ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿٧٢٠٧﴾ سزاو تياچوون لهو روژهدا بو به درۆ خه ره وه كان ﴿٥٠﴾ فَيَأْتِي حَدِيثٌ بَعْدَهُ: يُؤْمِنُونَ ﴿٧٢٠٧﴾ ئيدى بهم قورئانه برؤا نههينن، ئهه به كام قسه - پاش ئهه - برؤا دئين؟! دياره تهنها قورئان زور شياوو به رههقه بو ئهوهه برؤا پئ بينن، كه چي ئهوانه برؤا ناهينن؟! (ئيين ئه بو حاتهه) له (ئه بوو هورهيره) وه ده ئيت: ههركاتي سوورهه (مورسه لات) بخوئيرت تا كوئايي: ﴿فَبَأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ﴾ ههقه قورئان خوئنه كه بليت: ((أَمَّنًا بِاللَّهِ)). (مسند أحمد بن حنبل، ومن مسند بني هاشم، مسند أبي هريرة، حديث: ٧٢٠٧، قال الأرنؤوط: إسناده ضعيف لجهالة الراوي عن أبي هريرة). جا له گه رههيه و فهزلي سوورهه (مورسه لات)، ئيمامي (بوخاري) له (عه بدوللاي كوري مه سهوود) هوه ده گيرتته وه وه ده ئيت: كاتي سوورهه (والمرسلات) هات، ئيمه له تهك پئغه مبهردا S له ئه شكه وتيكدان بووين له (مونا) دا، ئاگادارم كه پئغه مبهردا S چهند به باشي ده يخوئنده وه وه، منيش له ده ميم وه ده گرت، ده ميشي زور پارا بوو پئي، له ناكاو ماريك په لاماريدا، پئغه مبهردا S فهرمووي: (بيكوژن). ئيمه يش به په له هه لساين بو كوشتني، به لام بو مان نه كوژراو ده رچوو! پاشان فهرمووي: ((وَقِيَّتْ شَرَكُمُ كَمَا وَقِيْتُمْ شَرَّهَا)). واته: ئه وه له شهري ئيوه پاريزرا، وه كو ئيوه له شهرو زياني ئه وه پاريزران!. صحيح البخاري، كتاب الحج، أبواب المحصر وجزاء الصيد، باب ما يقتل المحرم من الدواب، حديث: ١٧٤٢.

كوئايي ته فسيري سوورهه تي (مورسه لات).

كوئايي جزمي بيست و نويهه م.

ولله الحمد والمئنه.